آثار علميه كتبخانه سی
نشریاتی

حضرت محمد و قرآن کریم

مؤلفی
ژوله ده‌وه‌نپورت

مترجمی
عمر رضا

مترجم طرفندن دین تدقیقاتنك تاریخی حقنده بر مقدمه و متعدد
نوطلر علاوه اولونمشدر

ایلکنجی طبعی

استانبول — آمدی مطبعه‌سی
١٣٤٧ ﻫ — ١٩٢٨ م

مترجمك مقدمه‌سی

تقریباً ایکی سنه مقدم ایلك دفعه ترجمه و نشر ایتدیکمز بو اثرك قارئلریمزدن کوردیکی رغبت نتیجه‌سنده موجود نسخه‌سی قالمادیغی ایچین ایکنجی دفعه طبعنه لزوم حس ایتدك. بو فرصتدن بالاستفاده اثرك مقدمه‌سی و ترجمه‌سی یکیدن تدقیق ایدیلمشدر. بوندن دولایی قارئلریمز، ایکنجی طبعك برنجی طبعدن بلکه دها فرقلی اولدیغنی کوره‌جکلردر. شبهه‌سز بو، قارئلریمزدن کوردیکمز التفات و رغبتك پك طبیعی بر نتیجه‌سیدر. اثریمزه کوستردکلری رغبتله نشر ایتدیکمز اثرلرك تکملنه یاردیم ایدن قارئلریمزه اك صمیمی شکرانله مدیونز. بوراده بو صمیمی بورجی ایفا ایتمه‌یی بر وظیفه عد ایدیورز.

(حضرت محمد و قرآن کریم) عنوانیله ترجمه ایتدیکمز بو اثرك مؤلفی (ژونده وه‌نپورت == John Davenport) انکلیز عالم تألیف و تحریرنده متعدد اثرلریله طانینمش، قیمتلی وحقشناس بر محرردر. مستر(دوه‌نپورت)ك حضرت محمد و قرآن کریمی موضوع بحث ایدرك غرب عالم تعصبنك دینمز و پیغمبریمز حقنده اویدوردیغی خرافه‌لری و اونلره اسناد ایتدیکی فناالقلری رد و جرح ایدن بر اثری بولوندیغنی بعض اسلام مؤلفلرینك اقتباساتندن آکلایوردم. بو اثری کورمه‌یی چوق آرزو ایتدیکم حالده اونك برنسخه‌سنی بولمق ممکن اولمامشدی. فی‌الحقیقه، بواثر، یاریم عصردن فضله برزمان مقدم لوندره‌ده طبع ایدیلمشدی. بو قادار زمان مقدم طبع اولونان بر اثری بولمق خصوصنده مشکلاته تصادف، پك طبیعیدر. فقط آوروپا کتبخانه‌لرنده اولسون بو اثرك بر ویا بر قاچ نسخه‌سنه تصادف ایتمك ایجاب ایتمزمیدی؟ اثرك معالی و حقایق اسلامیه‌یی افاده ایتمه‌سی اونك برآن اول اورتادن قالدیریلماسنی انتاج ایتمش اولاجقکه وقوع بولان تحریاته رغماً اثرك برنسخه‌سی بولونامشدی. مع‌مافیه مستر (دوه‌نپورت) ك حفرهٔ نسیانه کومولن و آنجق بعض کتابلرك کوشه‌لرنده بوجاقلرنده برقاچ سطرینه تصادف اولونان اثری، غیرت دینیه و حمیت ملیه‌سی مسلم اولان عزیز و فاضل وطنداشمز اسعد فؤاد بك افندینك همتیله، بعث بعدالموته مظهر اولدی. اسعد بك افندی، بو اثری بولمق املیله بر چوق کتبخانه‌لرك فهرستلرینی تدقیق ایتمش ایسه‌ده مثبت بر نتیجه استحصال ایده‌مه‌مش، نهایت کچن سنه اثرك برقاچ نسخه‌سنی الده

ایتمکه موفق اولارق ، اوکا تازه بر حیات ویرمشدر. اسعد بك افندی بولدیغی نسخه‌لرك برینی بزه اهدا ایتمك لطفنده بولوندقلرندن بزده اثری ترجمه ونشر ایده‌رك دینداشلریمزی مستفید ایتمه‌یی استهداف ایله اثرك ترجمه ونشرینی تأمین ایتدك . ۱]

مستر (دەوه‌نپورت)‌ك اثری کوزدن کچیریلدیکی تقدیرده انکلیز محررینك معالی و فضائل اسلامیه‌یه نفوذ ایتدیکی درحال آکلاشیلیر. عجبا مستر (دەوه‌نپورت) طرفندن خریستیانلق تعصبنك فاحش اسناداتنه قارشی یازدیغی کوزل ردیه ، منحصراً کندی شخصی تتبعاتنك و شخصاً مفطور اولدیغی انصاف و حقشناسلغك بر اثریمی ، یوقسه دها فضله غربده باشلایان مهم بر حرکتك نتیجه‌سیمیدر ؟ .

بو نقطه‌یی تدقیقه لزوم کورمکلکمزك سببی ، (دەوه‌نپورت)‌ك اثرینی فردی بر تشبثدن فضله ، آوروپاده عصرلرجه مصادمه ایدن متضادمفکوره‌لرك تولید ایتدیکی بر حرکتك ، علمی بر انکشافك محصولی عد ایتمه‌مزدر. آوروپاده صنف روحانینك حاکمیت دورینه ، بو دوری تعقیب ایدن دینه خصومت فترتنه ، دها صوکره باشلایان علمی تدقیقات دینیه حرکتنه سریع بر نظر عطف ایتدیکمز تقدیرده بو حقیقتك درحال تجلی ایده‌جکنه قانعز.

***

« قرون وسطی » تسمیه ایتدیکمز دورده خریستیانلق ، بر طرفدن بت پرستلکی ، دیکر طرفدن یهودیلکی محاربه چالیشدیغی زمانلرده ، کندیسندن هر وجهله دها قوتلی یکی بر دین اولان مسلمانلقله‌ده قارشیلاشمش و بو دین ایله مجادله‌یه طوتوشمشدی . بالنتیجه خریستیانلق بوتون صلح و مسالمت مفکوره‌لرینی کلیاً بر طرف ایدرك دین نامنه

۱] « بوکونکی اسلام عالمی « Thel slamic world Today »عنوانیله ۱۹۲۵ ده انتشار ایدوب هرفصلی آیری بر محرر طرفندن یازیلان و «بین‌الملل میسیونەر هیئتی رئیسی ژون موت » طرفندن ریاست تحریریه‌سی درعهده اولونان اثرك « بوکونکی اسلام مدافعاتی» عنوانلی یکرمنجی فصلنده، میستر دەوه‌نپورت طرفندن یازیلان بو اثرك هند مسلمانلری طرفندن مکرراً طبع اولوندیغی بیان اولونمقده‌در. فقط بزم الزده‌کی نسخه محررك حال حیاتنده طبع و نشر اولونان نسخه‌در.

بوتون « كفاره »، یعنی یهودیلره، مسلمانلره واونلرله برابر بوتون خریستیان اهل اعتزالنه اعلان حرب ایتمشدی. (رونه‌سانس) نامنی آلان دورانتباه، (ره‌فورماسیون) تسمیه اولونان دور تجدد، خریستیانلغك ادیان سائره‌یه، بالخاصه مسلمانلغه قارشی دویدیغی بوعداوتی تخفیف ایده‌مه‌دی. مجدد(لوته‌ر)، مسلمانلغه هجوم خصوصنده، اسلافی درجه‌سنده شدتله حرکت ایدییوردی. اونك نظرنده حضرت محمد، - حاشا - مجسم شیطاندی ! لسان عبرانی تدقیقاتنك احیاسی، اوروپاده خواص ویا عوامك یهودیلری قاتی یوره‌کلی، انجیل محبتی ادراك ایده‌میه‌جك درجه‌ده حسسز بر جماعت تلقی ایتمکدن آلیقویه‌مامشدی ! اون سکزنجی عصرك اورتالرینه قدردوام ایدن بوحسیات، خصومت وطرفگیرلکه مستند آثار ابله بوس بوتون کوزوکله‌نمشدی.

خریستیانلغك بو اعتسافکار حرکتنه قارشی بکله‌نن طبیعی عکس العمل، آنجق اون سکزنجی عصرك اورتالرنده باشلادی. خریستیانلق کبی، محبت دینی اولدیغنی سویله‌ین بردینك متمادیاً قیلیج صالالامه‌سنده وقان دوکمه‌سنده‌کی مدهش تضاد غرب متفکرلرینی دیگر منتهایه، یعنی بوتون اعتقادات دینیه‌دن شبهه‌یه سوق ایتمشدی.

فی الحقیقه اون یدنجی عصرده غرب متفکرلرندن بر قاچنك استقلال افکاری رهبر اتخاذ ایتمه‌سی، اون سکزنجی عصرده خریستیانلغه قارشی بر عصیانك انفلاقنه مؤدی اولدی. باشده فرانسه اولمق اوزره مختلف مملکتلرك محررلری صنف روحانی‌یه هجوم خصوصنده بربرلریله مسابقه ایدییور، رهبانك دنی بر طاقم منافع اوغورنده انسانلری آلداتدقلرینی، خرافات آمیز حرکات وعقائدله خلقی ابدی اسارته دوچار ایتمك ایسته‌دکلرینی سویله‌یورلردی. رهبان صنفنك غایت اعتسافکار بر خط حرکت تعقیب ایتمه‌سی، خریستیانلغه قارشی مدهش برعداوت تولید ایتمشدی. یالکز بوعداوت خریستیانلغه منحصر قالمایارق بوتون ادیانه تشمیل اولونمشدی. بوصورتله روحانی صنفلرك اعتسافکارلغی، دینه عداوت جریانی تعقیب ایتدی. فقط، بو عداوت جریانی، اعتسافکارلق جریانندن دها فنا ودها مصیبت انکیز نتیجه‌لر تولید ایتدی. چونکه انسانلر دینی عقائده ایناندقلری مدتجه بشریتك یوکسك مقدراتنه اعتماد ایدییور، بشریتك علوینه، بشریتك تعالیسنه اینانیورلردی. دینه عداوت جریاننك ظهوریله بشریتی استحقار فکری‌ده تولد ایتدی. بو جریانه کوره بشریت، یر یوزنده کچیردیکی بوتون حیات اثناسنده هپ آلدانمش، هپ آلداتیلمش، ضعیف، بیچاره، عاجز، وبو اعتبارله آنجاق استحقاره شایان بر بشریتدی.

رهبان صنفنك اعتسافكارلغيله منورلرك دينه عداوتی اون طقوزنجی عصرك حلولنه قدر دوام ايتدی . هرايكی طرف ، احراز فائقيت ايچون ، بربرلريله مجادله ايديورلردی .

بو مدهش مجادله‌نك عرض ايتديكی منظره شو ايدی : اوروپاده بر طرفده روحانی صنفلر ، بسله‌دكلری و مدافعه ايتدكلری عقائدك عقل ومنطق قارشيسنده‌كی قيمتسزلكنی ذره قادار قاله آلمايه‌رق اونلری استحقار ايدنلرله مجادله ايديور ، دشمنلرينی عذاب ابدی‌يه لايق و مستحق كوريورلردی . بونلرك بو خط حركتی دين تدقيقاتنك حقيقی تحری شكلنی آلماسنه مانع اولويوردی .

فقط بونلرك مخاصملری‌ده عينی نتيجه‌يه‌واريورلردی . چونكه بومخاصملر بشرك تاريخی جريانه حاكم فكرلری تماميله اهمال ايديور ، بشريتك فضائلنه ذره قادار ايناغايور ، صنوف روحانيه‌نك فنالقلرينی دينه عطف ايديور ، بو صورتله دينك منشأی و ماهيتی حقنده اساسلی و درست برتدقيقه اساس تشكيل ايتمكدن چوق اوزاق نظريه‌لرله اورتايه آتيليورلردی . « تاريخی تدقيق و تحقيق » فكرندن كلياً اوزاق اولان بو آدامل آنجاق پاپاسلرك فنالقلرينی ، آنجاق روحانی صنفلرك يايدقلرينی كورويور ، دينی فكرلرك ، دينی مفكوره‌لرك ، دينی تشكيلاتك بشريت اوزرنده اجرا ايتديكی تأثيری كلياً اهمال ايديورلردی .

انتباه و تجدد دورلرينه تقدم ايده‌ن زمانلرده صنوف روحانيه‌نك اعتسافكارلغی پك غريب كورونمزسه‌ده انتباه دورنده خصومت ذهنيتنك بو شكلده حكمران اولماسی پك غريبدر . چونكه او زمانده سياحت و كشفلر سايه‌سنده دنياده‌كی دينلر و حرثلر حقنده‌كی معلومات آرتمشدی ، بوندن دولايی هيچ اولمازسه متفكر صنفك افق رؤيتنده بر آز وسعت كوروله‌سی ايجاب ايدردی . حال بوكه بونی كوستره‌جك هيچ بر اماره‌يه تصادف ايده‌ميورز . قرون وسطانك اعتسافكارلغی اوروپايی پنچه‌لرنده صيقمش ، اك بويوك آداملر صيراسنده طانيدنلر بيله بو تأثيرلردن قورتولامامشلردی . او زمانك اعتسافكار و كور كورينه متعصب ذهنيتنی هر كسدن فضله (لوتر) تمثيل ايدر . (لوتر) كندی دينندن باشقا هر دينه تعرض ايتمشدر . (لوتر) ك يازيلرينی تدقيق ايتديكمز تقديرده اونك مثلا اديانك تنوعنده‌كی سر و حكمتی بر نبذه‌جك دوشونديكنی افاده ايده‌جك هيچ بر شی بولامايز .

(لوتەر) مسلمانلقله‌ده مشغول اولمش ، مسلمانلق اونك خاييلدن خايلي‌يه نظر دقتنی جلب ایتمشدی . فقط (لوتەر) بو مشغولیتنده آنجاق اعتسافكار ذهنیتك تأثیرینه رام اولدیغندن (١٥٤٢) ده قرآنك بعضی پارچالرینك ترجمه‌لرینی نقل ایده‌رك بونلری كویا رد و جرحه اوغراشمشدی . فقط (لوتەر) ك بوتون بو تدقیقاتی ، منحصراً تعصبك ، منحصراً اعتسافكارلغك قویو و مستهجن بر افاده‌سیدر . مثلا (لوتەر) ك قرآن علیهنده یازدیغی اثرك سر لوحه‌لری ، اونك نه ماهیتده بر آدام اولدیغنی كوسترمكه كفایت ایده‌ر . بو سر لوحه‌لر ایچنده شونلری كورییورز : « محمدك قرآنی وحشیانه‌در » ، « قرآنده‌كی یالانلر » (لوتەر) ك اثرنده توحید عقیده‌سنك اك بویوك ناشری (شیطان) ك پرستشكاری اولارق توصیف اولونیور . (پاپا) ایله « تورك » ك برلشمه‌لرندن دجالك حصول بولدیغی آكلاتیلیور . چونكه ،اوكا كوره ، وحشی بر جاناوارك هم بدنی ، هم ده جانی واردر . دجالك جانی « پاپا » ، آنی ده « تورك » در ! (لوتەر) بر الهیسنده شوسوزلری سویلیور :«یاربی ! كلمه‌كله‌وامیدكله‌بزی صیانت‌ایت ، مسلمانله پاپایی محوایله !»

(لوتەر) ك ماهیتنی كوسترن بو سطرلر ، اونك نه قراطده بر آدام اولدیغنی آكلاتمه كفایت ایدر . (لوتەر)ك اك صاف و اك تمیز «توحید» ی ، الوهیت حقنده اك یوكسك تلقی‌یی پرورده ایدن مسلمانلری « شیطان » ك پرستشكاری طانیماسندن و اویله طانیتماسندن اونك نه قادار كور ، نه‌قادار وحشی بر تعصبه‌اسیراولدیغی درحال آكلاشیلیر . یوز میلیونلرجه انسانك هدایت و نجات منبعی طانیدیغی بر دینی ، بو قادار جاهلانه و بو قادار متعصبانه بر كوروشله تحقیر و تزییف ایتمك ، تجدد دورینك روحانی تیپلری حقنده بر فكر ویرر .

روحانی صنفلرك مسلمانلغه قارشی آلدقلری بو وضعیتی كوردكدن صوكرا بو روحانی صنفلره قارشی عصیان ایدن متفكرلرك حالنه بر نظر عطف ایتمك ایجاب ایدر . شبهه‌سز غربده‌دینه‌عداوت‌جریانینك اك قوتلی ممثلی (وولتەر)در . (وولتەر) حضرت محمد حقنده‌كی تلقیسنی (ماهومەت) یعنی (محمد) یاخود (متعصب) عنواننی ویردیكی فاجعه‌سنده افاده ایده‌ر . شایان حیرت بر نقطه (وولتەر)ك حضرت محمد حقنده‌كی تلقیسنده (لوتەر) له برلشمه‌سیدر . مثلا (وولتەر) كبی حر برمتفكر ایله (لوتەر) كبی بردین مجددی حضرت محمدی -حاشا ثم حاشا- ساخته‌كار عد ایتمكده برلەشیورلردی . فقط وولتەرك ذهنیتی ، (لوتەر) ی ده حضرت محمدله برابر ساخته كارلر زمره‌سنه ادخال ایتدیكی كبی ،

لوتەرك ذهنیتیدە وولتەری حضرت محمدله برلکدە کفار زمرەسنه الحاق ایدییوردی ! اونكدە تصویر ایتدیکی محمد، (لوتەر) ك تصویر ایتدیکی محمد کبی - حاشاثم حاشا - حریص، حیلەکار، خسیس مقصدلر اوغورندە هرجرمی ارتکابه آمادە بر آدامدر . (وولتەر) ك کویا حضرت محمد دییه تصویر ایتدیکی شخصیتك تاریخ نقطهٔ نظرندن اصلی یوق ، وجودی یوقدر. اساساً (وولتەر) ك منسوب اولدیغی فکر مکتبی ، تاریخی تتبع وتدقیق ایتمەمش، بلکه دینه عداوت سوقیله بشرك تاریخنی حقەباز اویونه چەویرمش ، دین تاریخنه نفوذدن عاجز اولدیغنی کوسترمش، بالنتیجه بو دین دشمنی متفکرلر، رهبان صنفی قدر ، تدقیقات دینیەیه و حقائق دینیەنك ظهورینه مانع اولمشلردر.

بر طرفدن رهبان صنفی ، دیکر طرفدن دینه دشمن متفکرلر اوزون اوزادی‌یه دوکوشدکدن صوکرا دین تدقیقاتندە « تاریخ » ی رهبر اتخاذ ایدن مکتب ظهور ایتدی . بو مکتبك عمومی بر قبوله مظهر اولماسی شرفی ، اون طقوزنجی عصره عائد ایسەدە ، اونك مبادیسی دینه عداوت جریاننك حاکم اولدیغی اون سکزنجی عصردەدر . بو مکتبك حقیقی مؤسسی آلمان (فون هەردەر) در . [۱] آلمان دماغنك جدیتی، فرانسز مادیوننك دینه قارشی تولید ایتدکاری عداوته عصیان ایتمش، دیکر طرفدن اون سکزنجی عصردە ، انکلترەدن زیادە ، آلمانیادە تأسس ایدن تحری حریتی ، تدقیقات دینیەنك سالم بر شکلدە انکشافنی تأمین ایتمشدر . بز بو صفحەنك یالکز بزه تعلق ایدن قسمیله علاقەدار اولدیغمز ایچین شونی سویلەمکله اکتفا ایدەجکز: تدقیقات دینیەدە تاریخ و علمی رهبر اتخاذ ایدن مکتبك تأسسندن و کوك صالماسندن صوکرا غرب عالمندە حضرت محمد ایله مسلمانلق حقندەکی فکر وقناعتلرك دکیشمکه ویوکسلمکه باشلادیغنی کورورز . بونك اك جانلی مثالی (قارلایل) ك اثریدر . (قارلایل) ك ۱۸٤۱ دە انتشار ایدن «قهرمانلر» عنوانلی اثرینك ایکنجی فصلی « پیغمبر صفتندە قهرمان» سرلوحەسی آلتندەدر وحضرت محمددن باحثدر. انکلیز متفکری، رسول اسلامك حیاتی وسجیەسنی تحلیل ایتدکدن باشقا احراز ایتدیکی موفقیتلرله اونك حقیقی ماهیتنی ایضاح ایتمکدەدر . (قارلایل) ه کورە اون ایکی عصر یوزلرجه میلیون انسانه حیات رهبرلکی ایدن بر انسان ، اوروپالی محررلرك دیدیکی وتلقی ایتدیکی کبی ، بر

[۱ J .G .Von Herder

ساخته‌کار اولاماز . حیله‌کار بر متعصب ، حضرت محمدك احراز ایتدیکی موفقیتلری قازاناماز . آنجاق ایمان صاحبی بر انسان ، باشقالرینه ایمان نفخ ایده‌بیلیر . حضرت محمد ، انسانلره رهبر اولمق اوزره دوغمشدر. یوقسا اوکا بر کیمسه اتباع ایتمزدی . حضرت محمد مفکوره‌لرینه صادقدی . چونکه « ساخته‌کار بر آدام، بردین دکل آ، کرپجدن برأو بیله وجوده کتیره‌مز!»

قارلایل ، حضرت محمدی بو طرزده محاکمه ایدرك دورنده حضرت محمد حقنده معلوم اولان هرشیئی یازمشدر. اوزمان اوروپاده حضرت محمد حقنده وقوع بولاجق تدقیقات ایچین شایان اعتماد مأخذلر آزدی . بناءً علیه (قارلایل) چوق قوتلی اولان بصیرت تاریخیه‌سیله حرکت ایدرك بر چوق اساسسز روایتلری، ابلهفریبانه حکایه‌لری رد وجرح ایتمشدر. بو صورتله غرب عالمنده ایلك دفعه اولمق اوزره ، حضرت محمدك حیاتی تاریخی بر شکلده یازیلمشدی.

بر « سیرت نبویه » اولمق حیثیتیله (قارلایل) ك اثری ، اوروپاده بیله بو کون حائز اهمیت دکلدر . چونکه ، عربجه ایله یازیلان امهات آثار آوروپا لسانلرینه ترجمه ایدیله‌رك نشر ایدلمش بولونیور ، بو یوزدن غرب محررلری (قارلایل) ك یاکاشلرینی کندی اللریله تصحیح ایدییورلر . فقط حضرت محمده عائد تاریخی بر تلقی اولمق اعتباریله (قارلایل) ك اثری قیمتنی محافظه ایتمکده‌در .

(لوته‌ر) ك قرآنه قارشی یازدیغی چیرکین اثر ، (وولته‌ر) ك حضرت محمد حقنده یازدیغی قورقونج فاجعه، برده (قارلایل)ك (پیغمبر صفتنده قهرمان) عنوانلی اثری یان یانه کتیریلیرسه غرب عالمنك مسلمانلغه وحضرت محمده دائر تلقیاتنده‌کی تحولاتی قاورایه‌بیلیرز .

فقط یوقاریده سویله‌دیکمز کبی (قارلایل)ك اثری یاکلشلرله دولودر. (قارلایل) بالخاصه قرآن کریمی هیچ آکلامامش ایسه‌ده بو نقصانلرك مهم بر قسمنی‌ده اونی تعقیب ایدنلر تلافی ایتمشدر . نته‌کیم اثرینی ترجمه ایتدیکمز مستر (ده‌وه‌نپورت) سیرت محمدیه‌نك کوزه‌للکنی، معالی و بدایع قرآنیه‌یی، قرآنك روح اخلاقیسنی تجلی ایتدیرمکه چالیشمش و حضرت محمده قارشی وقوع بولان بهتانلری رد ایتمشدر .

کورولیورکه مستر (ده‌وه‌نپورت)ك اثری مهم بر حرکت علمیه‌نك محصوللرندندر . بو حرکت علمیه، انکشاف ایتدکجه اسلامك محاسن وفضائلی ده او نسبتده تجلی ایتمکده‌در .

بو سوزلرمز یاکلش آکلاشیلمامالیدر . مقصدیمز ، غربده ، اسلام

دشمنلغنك زائل اولدیغنی سویله‌مك دکلدر . خایر ، بو عصردیده عداوت د بوتون بوتون زائل اولمقدن چوق اوزاقدر. میسیونه‌رلك نامی آلتنده چالیشان بر سورو تشکیلات هر کون افکاری تغلیط و وجدانلری تشویش ایله مشغول اولویور وهر کون یکی یکی اثرلرله بو وظیفه‌سنی ایفاده قصور ایتمیور. شبهه‌سز بو اثرلر سوء تفهملری ادامه‌یه خدمت ایتمکده‌در . بز یالکز علمی و تاریخی تحقیقاتك مطلقا لهمزه انکشاف ایده‌جکنی سویله‌مك ایستیورز . بزم علمی و تاریخی تحقیقاتدن ذره قادار اندیشه‌مز یوقدر . بزم قوو قومز ، تعصب وجهالتدندر . تعصب وطرفکیرلکدن آزاده تدقیقات ایلریله‌دکجه ، مسلمانلر حقنده بسله‌نن حقسز خصومتلرده قوتلی ضربه‌لره اوغرامقده‌در. هیچ شبهه‌سز حقیقت ، اطرافنی صاران اوهام و خرافات بلوطلرینی تارمار ایدرك بر کون کونش کبی دوغه‌جقدر .

بو کون قارئلریمزه تقدیم ایتدیکمز اثر ، حق وحقیقته بووادیده خدمت ایدن اثرلرك بریدر .

١٢ ایلول ١٩٢٨ عمر رضا

مؤلفك مقدمه‌سی

بو صحیفه‌لر ، سیرت محمدیه‌یی باطل اسنادلر ومتعصبانه تجاوزلردن تجرید؛ حضرت محمدك بشریته اك خیرخواه انسانلردن بری اولدیغی دعوای محققی تأیید ایچین وقوع بولان ناچیز ، فقط صمیمی بر تشبثدر .

کور بر تعصبك تأثیری آلتنده قالارق « توحید عقیده‌سنی » احیا ایده‌ن ذاتك صیت بلندینه تجاوز ایده‌ن محررلر ، حضرت مسیحك اك قوتلی و اك مؤکد صورتده تلقین ایتدیکی روح شفقته کلیاً یابانجی اولدقلرینی کوسترمکله قالمامشلر ، بوندن باشقا ، محاکمه‌لرنده‌ده خطا ایتمشلردر . چونکه أدنی بر تفکر ، رسول اسلامك خریستیانی و عصری بر نقطهٔ نظردن ده‌کل ، شرقی بر نقطهٔ نظردن تنقید اولونماسی لازم کلدیکنی کوستره . تعبیر دیکرله حضرت محمد ، عربستانده میلادك یدنجی عصرنده ظهور ایده‌ن دینی بر مجدد و بر شارع اولارق دوشونوله‌لی و محاکمه ایدمله‌لیدر . او زمان حضرت محمد هیچ شبهه‌سز ، بوتون جهانده ظهور ایده‌ن اك نادر واك علوی دهالردن بری ؛ هیچ اولمازسه ، آسیانك اولادلغیله افتخار ایتدیکی اك بیوك انسان اولارق قبول ایدیلیر .

محمدك ظهورندن مقدم عربلرك نه حالده اولدقلرینی ، ظهورندن صوکرا وضعیتلرینك نه درجه تبدل ایتدیکنی نظر دقته آلیر ، بوندن باشقا عقائد اسلامیه‌نك یوزلرجه میلیون انسانك قلبنده اویاندیردیغی شوق وهیجانی دوشو- نورسه‌ك بو قدر خارق العاده و بو قدر بیوك انسانه قارشی حیرانلغمزی کتم ایتمه‌نك اك آشکار ظلم اولدیغنی طویمه‌مغه امکان قالماز . بعثت محمدیه‌یی کور تصادفه عطف ایتمك ایسه قدرت الهیه‌نك کائناتشمول حاکمیتندن شبهه ایتمکدن باشقه برشی ده‌کلدر .

مؤلف برقاچ نقطه‌ده ، بو قدر صراقلی ، بو قدر مهم بر موضوعی لایق اولدیغی اهمیتله افاده خصوصنده کندی قدرت بیانیه اعتماد ایتمه‌دیکی زمان ، باشقا محررلرك فکر وبیانندن استمداد ایتمشدر . فرصتدن بالاستفاده بوذواته صمیمی ومنتدارانه تشکراتمی تقدیم ایدرم .

ده‌وه‌نپورت

برنجی قسم

حضرت محمدك حیاتی

برنجی فصل

حیات محمدیه‌نك موثوقیتی- محمدك زمان تولدنده عربستانك احوالی- عربلرك دینی - موسویلك و خریستیانلغك تردیاتی - حضرت محمدك زمان تولدی - حضرت عیسانك نه‌زمان دوغدیغنك مشکوکیتی - حضرت محمد ، نسل اسما - عیلندر - کعبه و حجر اسود - (بورقهارت) ك سوزلری - ختان محمدی - عیسانك اون ایکی غلافی (هامش)- آمنه‌نك ارتحالی - حضرت محمدك شفقت بنوتکارانه‌سی - محمدك سوت والده‌سنه شکران منتدارانه‌سی- محمدك عمجه‌سیله برلکده تجاری سیاحتلری - چولده ماجرالر - حضرت محمدك زنکین بردول اولان حضرت خدیجه‌ایله ازدواجی - شخص محمدینك ایکی تصویری - حیات محمدیه‌نك حیات یسوعه مشابه دوری - محمدك مغموم ومتفکر حالی - جبریل امینك ظهوری - حضرت محمده رسالتنك تبلیغی - تجلیات مثالیه کوره‌نلره دائر ملاحظات - ایلك مؤمنلر - عدم موفقیت - معجزه‌طلبی وبوطلبك ردی- حضرت محمدك وزیری حضرت علی - محمدك تبشیرات علنیه‌سی - عمرك اهتداسی - حضرت محمد ایله آرقداشلرینك اوغرادقلری اعتسافات - ایلك هجرت - حبشستانك مهاجرلری حمایه‌سی .

مشهور پیغمبرلرله فاتحلر آراسنده، تاریخ حیاتی حضرت محمدك تاریخی کبی ، اك اینجه تفرعاتنه قدر اك موثوق شکلده قید و ضبط اولونان بر کیمسه کوستریله‌مز . فی‌الواقع حضرت محمدك تاریخی ، آسیالی محررلرك مبالغه‌لرندن تجرید ایتدیککز تقدیرده کریده قالان تفصیلاتك محض حقیقت اولدیغنی کورورز .

حضرت محمدك زمان تولدنده عربستانك بویوك برقسمی، اجنبیلرك بویوندروغنده ایکله‌یوردی . عربستانك شمالی اقسامی کبی ، سوریه، مصر و فلسطین‌ده بیزانس ایمپراطورلغنك حاکمیتنه داخلدی . بصره کورفزینك ساحللری ، دجله وفرات نهرلرینك اروا ایتدیکی ساحه ایله جزیره‌نك اقسام جنوبیه‌سی، ایران کسرالرینك نفوذی آلتنده‌ایدی.

بحر احمر ساحلنك (مكه) نك جنوبنه قادار اوزانان بر قسمی حبشستانك خريستيان حكمدارلرينه تابعدی . انجق (مكه) ايله عربستانك يتيشلمز اقسام داخليه‌سی استقلالنی محافظه ايديوردی .

مملكتك سياسی مقدراتی ، اهالينك عقائد دينيه‌سنی واسع بر مقياسده تجلی ايتديريوردی . نره‌ده يونانيلرله حبشليلرك نفوذی حاكمسه اوراده خريستيانلق متفوقدی . يكديكريله جدال ايدن ايكی اساسی قبول ايدن مجوسيلكله مانيلك [١] ايرانه تابع حواليده حاكمدی. اوته طرفدن ، بت پرستلك بی‌پايان بر سطوتی حائزدی . اول امرده عربلر ، يری و كوكلری ياراداان ذات اعلايه پرستش ايديوركن بالآخره بو عبادتی ترك ايدرك سيارات وثوابتده مقيم وير يوزينی اداره ايتمكده اولديغنه اعتقاد ايديلن پريلره واللهك اوغللرينه طاپمق ايچون معبدلر انشاسنه باشلامشلردی . فقط الآهلر ، عربستانك هر طرفنده شايان پرستش كورولمه‌يوردی . هر قبيله‌نك ، هر عائله‌نك كنديسنه مخصوص الآهلری واردی. بونلرك اوغورنده انسانلر بيله قربان ايديليردی . عربلر حيات آخرته ، ياخود خلقت عالمه اعتقاد ايتمزلر ، كائناتك ابداعنی « دهره » ، جهانك مستقبل اضمحلالنی « زمان » ه عطف ايدرلردی . فسق وفجور ، غصب وغارت

---

[١] مانيلك (مانی) طرفندن اوچنجی عصر ميلاديده غربی آسياده تأسيس اولونان ديندر. تصوفی واثنانی برماهيتی حائزاولان مانيلك وجود بشر مسئله‌سنك حلنی استهداف ايدر . بومذهب ، پارسی مابعدالطبيعاتيله بوديالك اخلاقياتندن ، بابلك اساطيرندن ، وخريستيانلغك بعض عناصرندن متشكل عد اولونيور . اثنانيلك ، ضيا وظلمتدر . بو دينه كوره رها ، كائناتك ماهيت حقيقيه‌سنی اكلامقله، ضيا روحنك ظلمت ماده‌سندن آيريلماسيله قابل حصولدر. مانيلكه كوره حضرت مسيح ، ضيا روحنك بررسوليدی . يالكز حواريلر اونی ياكلش برشكلده اكلامشلردر. مانی، انجيلده اشارت اولونان (پاراقليط)ك كنديسی اولديغنی سويلردی . مترجم

متعممدی . أولوم ، حیاتك قطعی نهایتی تلقی ایدیلدیکندن نه فضیلته بر مکافات ، نه‌ده رذیلته بر مجـازات طانینمازدی . بوکا مماثل دینی واخلاقی بر انحطاط برچوق زمان مقدم عربستانده یرلشه‌ن وچوق قوتلی فرقه‌لر تشکیل ایدن موسویلرله عیسویلر آراسنده‌ده مشهود ایدی . یهودیلر ، رومالیلرك اعتسافندن قورتولمق ایچون پوپناه حریته التجا ایتمشلردی . خریستیانلر ، (اوتاریخ) ١]ك طرفدارانی اولان نسطوریلرك روا کوردکلری قتل عاملردن ، آریوس طرفدارانك جدللرندن خلاص بولمق ایچون بورایه هجرت ایتمشلردی . بودورده‌کی خریستیانلغك حالندن دها شایان تلهف برحاله دسترس اولمق قولای دکلدر . ٢]

آسیا و آفریقاده‌کی خریستیان کلیسالرینك پریشـان شـعبه‌لری اختلاف ایچنده یوزییوردی . بونلر بربرینه قارشی الك وحشی اعتزاللری، الك قورقونچ خرافه‌لری قبول ایتمشدی . آریوس طرفدارانیله سابیلیانلر ونسطوریلرله (او تاریخ)طرفدارلری آراسنده وقوع بولان دائمی مجادلات ایله خریستیانلق تارمار اولمش ، رهبان صنفی آراسنده شایع اولان معجزه تجارتی، افراط فجور ، عمومی باربارلق وجهالت ، خریستیانلق نامنه بویوك بررذالت تشکیل ایتمش و بوتون

١] بشنجی عصر میلادینك مشهور یونانلی ارباب اعتزالندن (اوتاریخ) مسیحك لاهوتی وناسوتی ماهیتلرینك اتحادندن صوکره بر ماهیت تشکیل ایده‌جك درجه‌ده امتزاج ایتدکلرنی ، بر دکز برقطره‌یی ناصل نابود ایدرسه مسیحه عائد ماهیت بشریه‌نك ماهیت الـٰهیه طرفندن اوبله‌جه تمثیل اولوندیغنی بیان ایتمشدر .

٢] بروس، سیاحتنامه‌سنده دیرکه: « فی الحقیقه آباء عیسویتك ردیسی خلقی کندیلرندن اوزاقلاشـدیرمشدی ، بونلرك یالانلری ، خرافه‌لری ، عزیزلری ، معجزه‌لری ، وبالخاصه رهبانیت آدابنه مغایر حرکاتی عربستانده بولونان خریستیان کلیسالرینی پك الیم بر وضعیته دوشورمشدی . »

خلقك تربيه‌سنى افساد ايده‌ن بر ماهيت آلمشدى. عربستان چوللرى جاهل ومجنون منزويلر وصومعه‌نشينلرله دولمشدى. منزويلر، عمرلرينى بيهوده، فقط مجنونانه تخيلات ايچنده امرار ايتدكدن صوكرا باشلرينه طوپلادقلرى آياق طاقميله برابر واكثريا مسلح اوله‌رق شهرلره آقين ايدرلر، كليسالرده، تخيلات مجنونانه‌لرينى افاده ايده‌ن نطقلر ايراد ايده‌رك قيليچ تهديديله بونلرى هر كسه قبول ايتديرمك ايسترلردى. حضرت مسيح طرفندن تلقين اولونان حكيم وقدير، رحمان ورحيم، بى‌نظير وبى شريك بر اللهه عبادتى افاده ايده‌ن ساده عقيده‌نك موقعنى اك چيركين بت پرستلك غصب ايتمشدى. اسكى عالم شركك الآهلرينه بدل، شهدا، عزيزان وفرشته‌لردن متشكل بر جم غفير ايله مسكون، يكى بر اوليمپ وجوده كتيرلمشدى. اويله بر طاقم مذاهب خريستيانيه تورەمشدى كه آلهلره شايان اولان صفات واحتراماتى (يوسف نجار)ك زوجه‌سنه بخش ايده‌جك درجه‌ده حجيل حركاتده بولونمشدى [١]. حضرت عيسانك آنجق حىّ و لايموت اولان اللهه عبادت ايتملرينى توصيه ايتديكى انسانلرك نظرنده اك حرارتلى پرستشه لايق كورولن شيلر، برطاقم متروكات ايله، اويمه، ياخود رنكلى رسملر اولمشدى. اسكندريه‌ده، شام وحلبده‌كى كليسالرك منظره‌سى بوندن عبارتدى. بعثت محمديه هنكامنده بونلرك هپسى اساسات دينيه‌لرينى ترك ايده‌رك اهميت تاليه‌نى حائز نصوص اوزرنده بيتمز توكنمز منازعه‌لره دوشمشلردى. عربستان خالق ايسه، بونلرك، هر عقيدهٔ دينيه‌نك اك اساسلى نقطه‌سى اولان جناب حقه صاف وصميمى عبادت اساسندن تباعد ايتدكلرينى كوروبور واك چيركين، اك وحشى خرافاتپرستلك اعتباريله مشرك

[١] مريميلر تسميه اولونان اهل مذهب، (روح‌القدس) ك يرينه (مريم بتول) ى اقامه ايدن يكى برتثليث وجوده كتيرمكله تشبث ايتمشلردر.

معاصرلریله همعیار بولونیورلردی .

حضرت محمد ، مکه‌ده تولد ایتمشدر . الڭ صحیح قوله کوره ، رسول اسلام ۱۰ تشرین ثانی ۵۷۱ سنه‌سنده دوغمشدر ۱] شایان دقتدرکه حضرت عیسانڭ زمان تولدی اطرافنده الڭ درین شبهه‌لر حاکمدر . آلتنجی عصر میلادینڭ مبادیسنه قدر ، حضرت عیسانڭ تولدی ، تقویم وقایعجه مجهول قالمش ، آنجق بو صیرالرده ایمپراطور (ژوستینیه‌ن)ڭ دورنده رومالی برراهب اولان (بوسینوس اکسینوس) طرفندن بو مسئله چیقاریلمشدی . بونی متعاقب ، (نوسه‌بیوس) ، (ته‌رتولیان) وباشقالری طرفندن یاپیلان اوزون ومتناقض حسابلر ، شومعمایی تولیدایتمشدی: «حضرت عیسا قبل‌المیلاد ۳۹۹۹ سنه‌سنده ، بعدالمیلاد بش سنه‌سنده دوغمشدر . »

حضرت محمدڭ اجدادیله اقرباسنڭ ، کرڭ داخلی، کرڭ خارجی معاملات اعتباریله مملکتلرینڭ امراسی عد اولوندقلری ، درایت واستقامتله تدویر امور ایتدکلری آکلاشیلمقده‌در. بالآخره، عصای حاکمیت ، عربستانڭ الڭ نفوذلی قبیله‌لرندن اولوب حضرت اسماعیلڭ نسلندن اولدیغی سویله‌نیلن واویله اولان قریشڭ دها کوچوك بر فرعنه انتقال ایتمشدی . فی‌الحقیقه عرب مورخلری حضرت محمدله حضرت اسماعیل آراسنده‌کی جدلری صایمقده اختلاف ایدیور ، بونلرڭ بر قسمی ٦۰ جد صاییورسه‌ده هپسی اسماعیلڭ احفادندن اولان عدنان ایله محمد آراسنده (۲۱) جدبولوندیغی افاده خصوصنده برله‌شیورلر . اختلاف ، آنجاق ، عدنان ایله اسماعیل آراسنده‌کی اجداده منحصردر .

(مکه) نڭ رؤساسی ایله کعبه‌نڭ محافظلری بش نسل مدتله

۱] مصرلی هیئتشناس (محمود فلکی) پاشانڭ اوزون ودقیق حسابلرینه کوره حضرت محمدڭ تولدی ۵۷۱ سنه‌سنڭ ۲۰ نیسانه تصادف ایدر. مترجم

بو قریش قبیله‌سندن انتخاب اولونمقده ایدیلر . حضرت محمددن مقدم (کعبه) ، بت پرست عربلر طرفندن برای حج و برای عبادت زیارت اولونیوردی . و بر سنهٔ قمریه‌نك کونلری عددنجه ، (٣٦٠) بتی احتوا ایدییوردی . کعبه ، بالخاصه حضرت ابراهیم و اسماعیل طرفندن انشا اولونمق ، حقی تنزیه و تبجیل ایچون انسان الیله تشیید اولونان ایلك معبد شهرتنی حائز اولمق حیثیتیله حرمته شایان کورولیوردی . یونانلیلرك (ده‌لفی) معبدی کبی ، کعبه‌ده ، بوتون عرب ملتنك قبله‌کاهی ایدی . عربلرك الك فضله قیمت ویردکلری الك ممتاز صفت اولان بلاغت وشاعریتله اشتهار ایدنلر بورایه کلیرلر وحافظه‌لرده پایدار قالمغه لایق شعرلر کعبه‌نك جدارینه آصیلیردی . کعبه‌نك پك اسکی زمانه عائدیتی ، تاریخه کوره معبد سلیماندن ٩٩٣ سنه وتاریخ میلادیدن ایکی بیك سنه مقدم تأسیس اولونماسی ، حائز اولدیغی حرمتی قات قات آرتدیرییوردی . معبدك جنوب غربی کوشه‌سنده کوموش بر محفظه ایچنده طوراق یردن درت قدمه یوکسکده اولان بر طاش واردی . مسلمانلرجه آدمله برابر جنتدن دوشدیکی واونك طرفندن یاصدیق اولارق قوللانیلدیغی سویله‌نن بو طاش ، اهل اسلام نظرنده بویوك بر اعتباری حائزدر .

عرب محررلری ، پیغمبرك زمان تولدنده وقوع بولان حادثاتی الك کوچوك تفرعاتنه قدر تصویر وتفصیل خصوصنده بربرلریله مسابقه ایدرلر . بونلرك بیانه نظراً مولد نبوی اثناسنده متعدد خارقه‌لر وقوع بولمش ؛ سما ، خارق العاده بر نور ایله آیدینلانمش ، ساوا کولی درحال قورومش ، بیك سنه‌دن بری هیچ سونمه‌دن یانان ایرانلیلرك مقدس آتشی درحال سونمشدی . ١]

١] « عصر سعادت » عنوانلی اثریمزك برنجی جلدینك (١٨٨-١٨٩) صحیفه‌لرنده بو مناسبتله شو سوزلر سویله‌نیور : « ییقیلان سرای کسرانك

حضرت محمدك پدرى عبدالله ، والدەسى آمنەدر .

محمدك تولدى اوزرينه آمنەنك برمنجم اولان برادرى چوجوغك طالعنه باقمش ، اونك يوكسك بر نفوذه مالك اولاجغنى ومعظم بر دولت قورەجغنى سويلەمشدى . مولد نبوينك هفتەسندە ، محمدك جدى عبدالمطلب ، قبيلەسنك رؤساسنه بر ضيافت ويرمش ، ضيافت اثناسنده چوجوغى ملتنك طلوع ايدن شان و شرفى عد ايدرك تيمناً اسمنى « محمد » قويمشدى . ١] چوجوق ايكى ياشنه وارمادن پدرى ارتحال ايتمش ، وكنديسنه آنجاق ايكى دوه بر قاچ قويون وبر سياه جاريه ميراث بيراقمشدى . آمنه ، چوجوغنى امديريوردى . فقط قادينك دوچار اولديغى اكدار كوكسنك منابعنى قورو تمش اولديغندن اوغلنه بدويلر آراسنده برسوت ننەسى آرامق مجبوريتنده قالمشدى . بوبدوى قادينلرك ايفا ايتدكلرى خدمت مقابلنده بويوك اجرتلر طلب ايتمكده اولمالرينه مبنى ، بر سودننه بولمق مشكلدى . بدوى قادينلرك برچوغى

سرانى دەكل ، بوتون ايرانك سلطنت واحتشامى ، بيزانسك سطوتى و چينك عظمتى ايدى . سونن آتش ، مجوسيلرك آتشكدەلرنده يزلاپان آلەولردەكل ، بوتون دنيادەكى كفر والحاد آتشى ايدى . وقورويان ساوا كولى دەكل ، بت پرستلك تحكمى ، زردشتيلكك قوتى وخريستيانلغك تحكمى ايدى .

١] بعض اسلام محررلرى ، حضرت محمدك مختوناً تولد ايتديكنى بيان ايتمكدەدرلر . (غريبوس بيكانوس) مسيحك ختانى حقنده شايان دقت معلومات ويريور . ايلك اهل صليب محاربەسى اثناسنده (غودفروا دوبويون) (آنتوەرب) قادينلرينك (تەرس) نامى آلتنده (پرياپوس) ە عبادت ايتدكلرينى خبر آلمش ، بونك اوزرينه كنديلرينه عيسانك غلافەندن برينى كوندەرك اونلرى بوكبى خرافاتدن قورتارمق ايستەمشسەدە موفق اولامامشدى . مسيحك حالا اون ايكى غلافى بولونديغى سويلەنمكدەدر . بونلرك برى قولومبوس راهبلرينك النده ، ايكنجيسى (شارو) كليساسنده ، اوچنجيسى هايلدشايم ، دردنجيسى رومادە سن ژان ولاتران كليساسنده ، بشنجيسى (آنتوەرب) دە ، آلتنجيسى (بويون وەلار) دە ، نوتردام كليساسنده وسائره .

بو كوچوك ميراث صاحبنك والده‌سى طرفندن وقوع بولان تكليفى رد ايديورلردى . نهايت سعديلردن بر چوبانك زوجه‌سى ، شفقت حسنه رام اولارق ، محمدى ، مكه‌نك شرقنده واقع اولان طائف داغنك كريلرندن برنده‌كى أوينه آلوب كوتوردى . محمدك بوعائله آراسنده‌كى اقامتى اوزامامش ، چونكه چوق كچمه‌دن اوموزلرى آراسنده كورولن بر خاتمك جنلر ويا پريلرك أثرى اولديغى تخمين اولونارق قورقويوزندن مكه‌ده‌كى والده‌سنه اعاده اولونمشدى . ۱]

حضرت محمد آلتى ياشنده باصديغى زمان والده‌سيله يثربده‌كى بر اقرباسى زيارتدن عودت ايديوركن والده‌سنى‌ده ضايع ايتمش ؛ آمنه مدينه ايله مكه آراسنده بر كوى اولان (آبوا) يه دفن ايديلمشدى . پيغمبرك حساسيتى ، اونك صوك دم حياتنه قدر والده‌سنك مزارينى بر لطاف توقير اتخاذ ايتمه‌سى قدر هيچ بر شى ايضاح ايتمز . شبهه يوق كه ، اونك ، حياتنك ايلك دورنده دوچار اولديغى بو ضياع ، بالآخره اونده تظاهر ايدن ملول ومتفكر سجيه‌يى اوكا بخش ايتمشدر . عمرينك يدنجى سالنده ايكن حضرت محمد ، دوچار اولديغى ضياعك وخامتنى تقدير و اوكسوزلكينك كوكلنده توليد ايتديكى بيكسلكى حس ايديوردى . قرآن ، بو نقطه‌يى موضوع بحث ايديوركن حضرت محمدك نائل اولديغى الطاف الهيه وصيانت رحمانيه‌يى يادايدرك « جناب حق سنى اوكسوز بولوب ايوا ايتمه‌ديمى ؟ » دير .

۱] محمدك سوت والده‌سيله مدت اقامتى پك قيصه اولماسنه رغماً كنديسى سود آناسندن كورديكى شفقتى دائما منتله ياد ايده كلمشدر . حليمه ، حضرت محمدى خديجه ايله ازدواجندن صوكرا مكه‌ده زيارت ايتمشدى . او سنه چوق قوراقلق اولمش ؛ حيوانلر أولمشدى . حضرت محمد خديجه‌يه سود ننه‌سندن بحث ايتمش ، و بالنتيجه بر تخت روانى طاشيمغه مقتدر بر دوه ايله قرق قويون ويرلمش ، حليمه ممنوناً عودت ايتمشدى . ديكر بر زيارتنده محمد عباسى ياپمش وحليمه‌يى اوتورتمشدى .

عمرینك دیكر بر دورنده حضرت محمد ، مدینه‌دن حدیبیه‌یه كیدییوركن آننه‌سنك قبرینی زیارت ایتمشدی. آمنه‌نك اوراده مدفون اولدیغنی بیلمه‌ین بعض اصحاب، پیغمبرك آجی آجی آغلادیغنی كوروبجه كندیسنه نیچین آغلادیغنی صورولمش وشوجوابی آلمشلردی: «بوراسی عزیز والده‌مك قبریدر . حق تعالی بكا اونی زیارته رخصت ویرمشدر. جناب حقدن والده‌مه دعا ایچون اذن ایسته‌دم . قبول بویورمه‌دی . والده‌می خاطرلاینجه اونك عزیز ورقیق خاطره‌سی بنی مغلوب ایتدی‌ده آغلادم . »

والده‌سنك ارتحالنی متعاقب چوجوغه باقمق وظیفه‌سی ، دورینك رئیسی اولان بویوك باباسی عبدالمطلبك عهدهٔ پدرانه‌سنه دوشدی . ایكی سنه‌صوكرا عبدالمطلبك ارتحالی اوزرینه مومی الیهك اوغلی وخلفی (ابو طالب) محمدك تربیه‌سنی درعهده ایتمش ، و كندی اولادلرینه كوستردیكی شفقت واعتنایی ، اوكاده هر صورتله كوسترمشدی . دها بوصیرالرده حضرت محمد، ذكی ومتحری برفكر صاحبی اولدیغنی كوسترمكه باشلادی . محمد ، انزوایه چكیله‌رك دوشونمه‌یی او قدر سه‌ویوردی كه آرقاداشلری كندیسنی اویونه دعوت ایتدكلری زمان اونلره « انسان ، بیهوده اویونلره دالمقدن دها اصیل مقصدلر ایچون یارادیلمشدر . » دیوردی . اون اوچنجی یاشنه باصدیغی زمان حضرت محمد ، زنكین بر تاجر اولان عمجه‌سنك بر كروان ایله سوریه‌یه حركتنك عرفه‌سنده كندیسنك ده برلكده كوتورولمه‌سنی رجا ایتمش ، بو سیاحت اثناسنده كندیسنه اولدقجه مهم بر اعتبار قازاندیران بر شكلده حركت ایتمشدی. ایرتسی سنه حضرت محمد قابلیت عسكریه‌سنی اظهار ایتمشدر . عربلرك نظرنده تجارت ایله عسكرلك غیر قابل تألیف ایكی مسلك عداولونمقله برابر حضرت محمدك ایكی‌وادیده اظهار

لياقت ايتمه‌سى اك ممتاز قبيله‌لر آراسنده بو ايكى صنفك متحداً ده‌كلسه‌ده بر برى آردنجه تجلى ايده‌بيله‌جكى تلقيسنى وجوده كتيرمشدى. كنج محمدك سفرلرده فعلاً درعهده ايتديكى وظائف، خطابت اقتدارى و عسكرى ذكا كبى ايكى يوكسك صفتى انكشاف ايتديرمشدى. بو مزيتلرك كنديسنه تأمين ايتديكى حرمت واعتماد؛ سوزلرينك و حركتلرينك صميميتى، حياتنك انتظامى ومحاكمه‌سنك اصابتى ايله قات قات يوكسلمشدى. حضرت محمدك ياشى ايلريله‌دكجه يوكسك اقتدارندن استفاده‌ايتمك ايسته‌ين ديكر تاجرلر، كنديسنى تجارى ايشلرده استخدامه رغبت كوستريبورلردى.

حضرت محمد، عمجه‌سيله برلكده اجرا ايتديكى سفرلرك برنده، سوريه چولنده بر مناستره مواصلت ايتديكى زمان بو مؤسسه‌نك رئيسى، كوزلرينى كنج سياحك يوزينه ديكدكدن صوكره ابو طالبى بر كناره چكه‌رك، « برادر زاده كزه زياده‌سيله دقت ايديكز. اونى موسويلرك خيانتندن قورويكز. چونكه محقق او، بويوك ايشلر ايچون يارادلمشدر. » ديمشدى. بعض محررلره كوره بو كهانتكارانه اخطار، مستقبل پيغمبرك، بالآخره حضرت ابراهيمك احفادندن كوره‌جكى مشكلات ومخالفتلرى افاده ايديبوردى.

بو تجارى سياحتلر اثناسنده حضرت محمد، عربستانك مختلف طرفلرنده قورولمقده اولان پنايرلرى كورمشدى. بورالرده عربلرك مفاخر مليه‌سنى ترنم ايدن شعرلر انشاد اولونور، عربلرك اديان مختلفه‌سى ايضاح ايديليردى. پيغمبرك بوراده‌كى مشاهداتى بت پرستلكك و تردى آميز خرافاتپرستلكك چيركينلكنه و فنالغنه دائر پرورده ايتديكى قناعتى بوس بوتون تقويه ايتمشدى.

بو صيرالرده كعبه يانغين نتيجه‌سنده خراب اولديغندن تعمير

ایدیلیوردی . تعمیراتی متعاقب « حجر اسود » یرینه قونولاجقدی .
قبائلك یکدیکرینه قارشی اولان رقابتندن دولایی ظهور ایده جك
منازعاتی برطرف ایتمك ایچون ، « حجر » ك یرینه قونولاجغی کونك
صباحنده ایلك تصادف ایدیله جك انسانك بو مسئله یی حل ایتمه سی
تقرر ایتمش ، تصادف اولونان ایلك ذات « محمد » اولدیغندن مشارالیه
هرکسك غلغلهٔ شکرانی آراسنده ، مراسم معتاده ایله حجری یرینه
یرلشدیرمشدر . بوصورتله حضرت محمد ، رسالت مستقبله سنك ، هدفنی
استهداف ایتدیکی صنم آلود بر معبدی تقدیس ایتمش صایلابیلیر .
حال بو که حقیقت حالده حضرت محمد ، حجر أسودی یرینه قویمقله بر
طاش پارچاسنی یرلشدیرمش اولمایوردی . بالعکس محمد ، مبشر و ناشری
اولاجغی یکی دینك تملنی آتمشدی .

حضرت محمد ، عمجه سیله برلکده چالیشمقده دوام ایتمش ، دیکر
طرفدن زوجنك وفاتیله دول قالان (خدیجه) نك ایشلرینی ده تدویره
باشلامشدی . حضرت خدیجه طرفندن درمیان اولونان شرائطك قبولی
اوزرینه حضرت محمد اوچ سنه اونك نامنه شامه و سائر یرلره
کیتمش ، عودت ایتدیکی زمان خدیجه یی زیارت ایدرك مساعئ تجار-
یه سنك نتیجه سنی کندیسنه بیلدیرمك ایسته مشدی . خدیجه ، نتیجه دن
فوق العاده خوشنود اولمش ، بوندن باشقه ، قارشیسنده تسلیمکار
بر أدا ایله اخذ موقع ایدن محمدك سیاه ومتفکر کوزلرنده کی فسون ،
سیماسنده کی نزاهت و اطوارنده کی نزاکت اونك نظر دقتنی جلب
ایتمشدی . بو سه و یملی دول اوزمان قرقنده ایدی . ایکی دفعه أولنمش ،
ایکی ارکك و برقیز طوغورمشدی . فقط بو قادار مرد بر آدامك
جاذبه سنه ، بوقدر حساس وحرارتلی بر فکرك نفوذینه مقاومت
ایده مدیکندن ، چوق کچمه دن اوکا ازدواجنی تکلیف ایتدی .

بو صیراده حضرت محمد، کنجلکنك اك حرارتلی دورینی یاشایوردی. سیماسی حاکمدی، اداسی شاهانه‌ایدی. خطوط وجهیه‌سی منتظم و معنیدار ایدی. کوزلری قاراو نافذدی. بورنی خفیفجه تومسکلی، آغزی بیچیملی واینجی دیشلرله مرصعدی. یاناقلری صاغلام بر صحتله قیزارمشدی. فطرةً سیاه ودوز صاچلری خفیف کستانه رنکنی آلیوردی. سحر آمیز تبسمی، کوزه‌ل وبلند سه‌سی، اوضاع وحرکاتنك محتشم ظرافتی، اطوارینك ساده‌لکی وصمیمیتی، کندیسنی طانیانلرك کافه‌سی طرفندن اك لهدار دقتله قارشیلانیوردی. حضرت محمد، یوکسك مواهبی حائزدی. ادراکی سریع وچالاکدی. حافظه‌سی احاطه‌لی و قوتلی ایدی. مخیله‌سی جانلی ونافذدی. محاکمه‌سی براقدی. جسارتی فوق-العاده ایدی. قناعتنك صمیمیتنه دائر بعضیلرینك پرورده ایتدکلری فکرلر نه‌ماهیتده اولورسه اولسون، محمدك معظم هدفنی تعقیب خصوصنده کوستردیکی ثبات و جسورانه تحمل، آنجق حیرتله قارشیلانابیلیر. محمد، عربستانك اك تمیز لهجه‌سنی قوللانمقله تمایزایدن وحسن ایرادی ایله قات قات کوزه‌للشه‌ن طبیعی بر بلاغتی حائزدی.

حضرت محمدی اواخر حیاتنده تصویرایده‌ن شو سطرلر، دها آز لهدار ده‌کلدر: «محمد، سیماسنك کوزه‌للکیله ممتازدی. بو ظاهری احسان، آنجق اوندن محروم اولانلر طرفندن استحقار اولونابیلیر.

بو مزیت، اونك سوز سویله‌مه‌دن اول، کرك عمومی، کرك خصوصی سامعلرینك حسیاتی لهنه جلب ایدردی. سامعلری اونك شخصیت حاکمه‌سنی، اونك شاهانه اداسنی، نافذ نظرلرینی، ظریف تبسملرینی، روحنك هرحسّنی تجلی ایتدیره‌ن خطوط وجهیه‌سنی، هر افاده‌سنی تقویه‌ایدن اوضاعنی آلقیشلارلردی. حضرت محمد، حیاتك وظائف معتاده‌سنده، مملکتنك وقور و مراسم آلود آدابنه رعایت

ایدردی. اغنیاواقویایه قارشی کوستردیکی حرمتکارانه نزاکت، (مکه) نك
الك فقیر آداملرینه قارشی کوستردیکی تواضع ومحبت درجه‌سنده ایدی.
کرك شخصی دوستلق، کرك عمومی خیر خواهلقده تربیه ونزاهتدن
آیریلمازدی. حافظه‌سی کنیش و قوتلی ایدی. مخیله‌سی علوی،
محاکمه‌سی صریح، سریع وقطعی ایدی. کرك فکرده، کرك عملده،
جسوردی. ۱] دوشـونجه‌لری موفقیت احراز ایتدکجه کنیشله‌دیکی
حالده، رسالت الٰهیه‌سنه دائر پرورده ایتدیکی ایلك فکر، اصلی وعلوی
بر دها دامغاسنی طاشیمقده‌در. الحاصل، عبداللهك اوغلی، الك اصیل
عرقلك قوینده یتیشمشدر.»

کلمه‌نك عموم طرفندن قبول اولونان معناسیله، حضرتك محمدك
تحصیلی یوقدی. بوقبیله‌لر، بزم ادبیات دیدیکمز شیئی، اهمال ویاخود
استحقار ایدرلر. عربلر، کتابله ده‌کل، قوللاناقوللانا یوموشاتدقلری
ویوکسلتدکلری لسانلری درجه‌سنده باشقه بر لسانه حرمت ایتمزلر.
بوندن باشقه حیات عملیه‌ده ایشلرینه یارایه‌جق شعرلری حافظه‌لرینه
نقش ایتمکله، شخصی تجربه‌لرینی اصلاح ایتمکله اکتفا ایدرلردی.
بناءً علیه، هیچ برزمان معلمی بولونمایان عرب، هرشیئه رغماً، یوکسلك
برانساندی. چونکه چادیر، دائما آچیق اولان بر مکتب کبیدر.
اوراده تجربه‌واقتدار صاحبی آداملرله تماس ایله بویوك برحرکت فکریه،
حتی بویوك بر حرکت ادبیه تولد ایدر. بزم، تعلیم وتربیه تسمیه
ایتدیکمز شیئی، شرقلیلرك تربیه‌یی یوکسلتمکه وذکایی اینجه‌لتمکه معطوف
حرکتلریله هیچ بر مشترك زمینی حائز ده‌کلدر.

حضرت محمدك حضرت خدیجه ایله ازدواجی، عرب محررلرك

۱] موسی و محمد، فکر آداملری اولمقدن زیاده حرکت و فعالیت
آداملری ایدیلر. آرقداشلرینه ومعاصرلرینه حرکت وفعالیت تلقین ایتمکله‌درکه
بونلر انسانیته حاکم اولمشلردر.

روِنان

بیانه نظراً ، الك مكمل والك مراقلی صورتده جریان ایتمشدر. ازدواج فوق‌العاده بر دبدبه ایله تسعید اولونمش ، ولیمه ایچون ایكی دوه كسیلمش ، مسافرلر صوك درجه اعزاز و اكرام كورمشلردی .

حضرت محمد خدیجه ایله ازدواجی زماننده یكرمی بش یاشنده ایدی. خدیجه كوزه‌للكنی محافظه ایتمكله برابر قرقنده‌ایدی. آراده‌كی فرقه رغماً حضرت محمد ، خیر خواه زوجه‌سنه قارشی الك حرارتلی محبتله متحسس اولمش ، مملكتك تعدد زوجاتی تجویز ایده‌ن عرف و عادتندن استفاده‌یی دوشونمه‌مشدی .

پیغمبرك ازدواجنی متعاقب كچن اون بش سنه‌لك مدت ، غیر قابل نفوذدر . عیسانك ، (یوسف نجار) دكاننده كچیردیكی فاصله‌ده بو قادار دوام ایتمشدی . بو او قدسی فاصله‌در كه اونك اثناسنده انسان كندی دهاسنك تولدینه یاردیم ایدر؛ ذات كبریانك ، كندیسنه تودیع ایتدیكی رسالت ایچون حضور ایچنده حاضرلانیر و تفكر ایله كسب كمال ایلر . آرتق محمدك دائمی واندیشه‌لی انزوا و مشغولیتنك هدفی ، حیاتی تطهیر ایتمك ، اونی هرهانكی بر شائبه ایله غیر قابل تلوث بر حاله كتیرمكدی .

حضرت محمدك ، سنه‌نك بر آیی مكه‌نك غربندن بر فرسخ مسافه‌ده اولان جبل حرانك بر مغاره‌سنده كچیردیكی سویله‌نیور . مستقبل پیغمبر بورواده تفكراته دالیور وذوق استغراقی دویویوردی . روحك حالی هیجانیله ، فكرك بر موضوع ایله بو قادار حرارتله اشتغالی ، شبهه‌سز بدن اوزرنده قوتلی بر تأثیر اجرا ایدر . بناءً علیه حضرت محمد ، رؤیالر كورویور ، استغراقلره ، وجدلره دوچار اولویوردی . سیرت محمدیه‌یی یازان محررلردن برینك بیانه نظراً رسول اسلام یكدیكرینی تعقیب ایدن آلتی آی حرفی حرفنه تحقق ایدن رؤیالر كورمشدر.

عجبا بو دور استغراقك حقیقی ماهیتی نه‌در ؟ عجبا بونلر درین تفکرك اثری اولان دالغینلقلرمی ؟ یوقسه تشکل فکری ویا بدنینك تهیجاتیله علاقه‌دار بایغینلقلرمی ؟ بونی تعیین ایتمك مشکلدر . شو محقق که الهام دقیقه‌لرنده محمدی اندیشه‌لر تضییق ایدر و یوزنده اضطرابلر نمایان اولوردی . بو دقیقه‌لرده حضرت محمد بیهوش کبی ، یاخود اویقویه مغلوب اولمش کبی یره دوشر و اك صوغوق کونلرده آلنندن بویوك داملالر آقاردی . حتی روایت اولوندیغنه کوره حضرت محمد بو حاله دوچار اولدیغی زمان دوه‌سنك اوزرنده بولونسه ، حیوان شدید بر اضطرابه دوچار اولور ، یره چوکر ، تکرار قالقار ، اونی آرقاسندن ایندیرمك ایسته‌یورمش کبی آیاقلرینی اوزاتیر ، یاخود باجاقلرینی صاللاردی .

حضرت محمدك صرعه نوبتلرینه دوچار اولدیغنه دائر اکثریا تکرار اولونان روایتلر ، یونانلیلرك سفیل بر اویدورمه‌سیدر . بونلرك مقصدلری ، یکی دینك ناشرینه بویله بر مرضی اسناد ایتمکله اونك سجیهٔ اخلاقیه‌سنی لکه‌لمك و خریستیانلق عالمنك حسیات نفرت وتقبیحنی تحریك ایتمکدر . بو شریر متعصبلر دوشونه‌میدولر که شاید محمد بو قورقونج خسته‌لغه دوچار ایسه خریستیانلق شفقتی اوکا بدبختلغندن دولایی آجیمغه سائق اولمالی ، سه‌ویمکه یاخود غضب الهینك بر علامتی اولارق تلقی ایدیلمکه سائق اولماملیدی .

حضرت محمد ، عمرینك قرقنجی سنه‌سنده یوقاریده سویله‌دیکمز وجهله رمضان آیی حراده کچیریورکن مراقبهٔ لیلیه اثناسنده ، عباسنه بورونمش اوتوردیغی حالده ، کندیسنی آدیله چاغیران بر سس دویمشدی . محمد باشنی قالدیرنجه اوزرینه اویله بر طوفان نور یاغمشدی که او ده تحملسوز شعشعه وشدتنه مقاومت ایده‌مدیکندن کندندن کچمشدی . حضرت

محمد ، تكرار كنديسنه كلديكى زمان انسان شكلنده بر ملكك كنديسنه ياقلاشديغنى كوردى . و « اوقو » ديديكنى طويدى. محمد « اوقومق بيلمم » ديدى . ملك « اللهكك نامنه ، هر شيئى ياراداں ، انسانى اويوشمش قاں پختيسندن ياراداں اللهكك نامنه اوقو ! رب اكرمك قلمله اوكره تدى . انسانه بيلمه ديكنى اوكره تدى . » ديدى .

محمدك فكرى درحال آيدينلاندى و سهولتله اوقومغه باشلادى . دها صوكرا مقاومتسوز بر هيجانك تأثيرى آلتنده قالقدى ، چولك اورتاسنه آتيلدى . هر طرفدن شوسسى دويويوردى: « يا محمد ! سن اللهك پيغمبريسك . بن ده جبريل اميم . »

رمضان آينك دردنجى صباحى محمد، فكراً پك مضطرب اولديغى حالده زوجه‌سنه عودت ايتدى . روحنك پك صيقينتيلى اولماسنه مبنى زوجه‌سندن كنديسنى صارماسنى و صووق صو ايله اوغماسنى طلب ايلدى. حضرت محمد افاقت ايتديكى زمان زوجه‌سنه رسالت الٓهيه‌سنك سرينى افشا ايتدى . خديجه ، حضرت محمدك دوغرولغنه ايمان خصوصنده بر لحظه تردد ايتمه‌دى . بونده شايان حيرت هيچ بر شى يوقدر. چونكه حضرت محمدك حسابنه شونى قيد ايتمه‌لى يز كه كنديسنى احتياج تضييقنك فوقنه چيقاران زوجه‌سنه پك شفيق و پك اهتمامكار بر زوج اولديغنى اثبات ايتمش ، تعدد زوجات حقندن استفاده ايتمه‌مش ، خديجه‌نك ارتحالنه قدر بوندن استفاده‌يى دوشونمه‌مشدر او حالده خديجه‌نك اونك سوزينه اعتماد ايتمه‌مسنه امكان وارميدر ؟ بالعكس خديجه ، حضرت محمد طرفندن كورولن تجلياتى ، ارادۀ الٓهيه‌نك حقيقى بر تظاهرى اولارق تلقى ايتمشدى . خديجه‌دن صوكره نبوت محمديه‌يه ايمان ايدنلر، اونك آزادليسى زيد، عمجه زاده‌سى على ايدى. دها صوكره حضرت محمد ، زنكين و نافذالكلم بر ذات اولان ابو

بکره خطاب ایدرك موفقیت تامه احراز ایله‌مشدی . ابوبکره اقتداءً واونك نصائحنه تبعاً (مکه) نك دیکر برچوق رجال مهمه‌سی ده یکی دینی قبول ایتمشلردی .

حضرت محمدك صمیمیتنی قوتله تأییدایدن دلائلدن بری کندیسنه ایلك ایمان ایدنلرك ، حیات خصوصیه‌سنه پك یاقیندن واقف اولان الك عزیز آرقاداشلریله ارکان عائله‌سی اولمالریدر. یوقسه بونلر، ریاکار آلداتیجیلرك دعوالریله أولرنده‌کی حرکات آراسنده‌کی تضادی کشف ایتمکدن عاجز قالمازلردی .

فقط ایلك موفقیتی بر توقف تعقیب ایتدی . حضرت محمد ، قبیله‌سنك رؤساسنی بر اجتماعه دعوت ایده‌رك رسالتنی تبلیغ ایدنجه برودت و عدم اعتماد ایله قارشیلانمشدی . حضرت محمد ، اللهك برلکنی وکندی رسالتنك حق اولدیغنی تبلیغ ایله اکتفا ایتمیه‌رك بت پرستلکی امحا ایده‌جکنی ، وطنداشلرینی دین ابراهیمه اعاده ایلیه‌جکنی سویله‌ینجه هرطرف حدتدن کوپورمش ، کندیسنی صوصدیرمق ایچون هرطرفدن تکلیفلر درمیان اولونمش ، هرکسدن فضله کندی اوزقبیله‌سنك ارکانی الك تجاوزکار مخالفتده بولونمشلردی. مع مافیه ابوطالب ، برادرزاده‌سنك دینی قبول ایتمه‌مکله برابر ، اونی حمایه‌ده دوام ایتمشدی .

حضرت محمدك حیاتی برقاچ سنه ، اعتسافلر واشکنجه‌لر ایچنده کچمش و بو اعتسافك عددی محدود اولان آرقاداشلرینه‌ده شامل اولمشدی . مخاصملری بر دفعه کندیسنه ، دعواسندن فراغت شرطیله ، ریاست وثروت وعد ایتمشلر ، فقط ، حضرت محمد بونلره قرآنك قرق برنجی سوره‌سنی تلاوتله جواب ویرمشدی. او سوره‌دن شو آیاتی اقتباس ایدیيورز :

« بو قرآن رحمان ورحیم اولان الله طرفندن کوندرلمشدر . بن

آنجق سزك كبى بر آدامم. بكا وحى اولونيوركه الاهكز بر الاهدر. اويله ايسه اوكا دوغرو كيديكز، استغفار ايديكز. ويل اونلره كه اللهه شريك قوشارلر، زكات ويرمزلر و آخرته اينانمازلر. فقط اونلركه ايمان ايدرلر وايى ايشلر ياپارلر، محقق كه اكسيلمز مكافاته نائل اولورلر. سز حقيقةً ايكى كونده يرى يارادن اللهه ايمان ايتمه‌يور واوكا شريكمى قوشيورسكز؟.. عالملرك خالقى آنجق اودر. يريوزينك اوزرنده يوكسلن داغلرى ديكن اودر. فيض وبركت احسان ايدن اودر. ارزاق واقواتى درت كونده خلق وتنظيم ايدن واونلرى محتاج اولانلره سياناً بخش ايليه‌ن اودر. جناب حق دوماندن عبارت اولان سماواتى يارادارق اونلره ويره‌ديدى كه: ايسته‌يه‌رك ويا ايسته‌ميه‌رك كليكز. ايكيسى‌ده: اختيارمزله سكا اطاعت ايديورز، ديديلر.»

بوكا قارشى محمدك دشمنلرى كنديسندن رسالت الٰهيه‌سنى معجزه ايله اثبات ايتمه‌سنى طلب ايتديلر. حضرت محمد رد ايتدى. اونك معجزه‌سى قرآندر. اونك وظيفه‌سى، حقيقتى تلقين ايدى. اونك ايچين قرآنه مراجعت ايدرك مخاصملرينك، كوزه‌للك وعلويت اعتباريله اوكا ويا بر پارچه‌سنه برنظيره وجوده كتيرمه‌لرينى سويله‌دى. ١]

حضرت محمد، دور رسالتنك هرهانكى بر هنكامنده تبليغ ايتديكى عقائدى قبول ايتديرمك، ياخود دعواى رسالتنى تأييد ايتمك ايچون هرهانكى بر حيله‌يه، ياخود معجزه نامى ويريله‌جك بر شيئه مراجعت ايتمه‌مشدر. بالعكس حضرت محمد محضا عقل و منطقه

١] پيغمبريمزك معجزه‌لرى مسئله‌سى حقنده همان هيچ بر مستقل اثر يازيلمامش، بومسئله درين بر تدقيق وتحقيق اثر اولارق اورتايه آتيلمامشدر. «اسلام تاريخى - عصر سعادت» عنوانلى اثريمزك اوچنجى ودردنجى جلدلرى منحصراً بومسئله‌يى موضوع بحث ايدر. قارئلريمز بومسئله‌يى دريندن درينه تحقيق ايچين اورايه مراجعت ايتمه‌ليدرلر.

کوه نمش ، رسالتنك ایلك دورنده آنجق شوق و هیجان دینی ایله تأیید اولونمشدر . فی الحقیقه بو دینی شوق وذوق حضرت محمدك الك قوتلی حسی ایدی . بو حس هر حرکتده منجلیدی ، حیاتنك هر مرحله‌سنده آشکاردی .

شایان دقتدرکه حضرت محمد ، معجزه یاپمایی بوقدر صریح بر صورتده رد ایتدیکی حالده کندیسنه هر معجزه اسناد اولونمش ، اونك تاریخ حقیقیسی ، تعالیم اصلیه‌سی ، خرستیان عزیزلرینك تاریخی وتعالیمی کبی مشوش بر حاله صوقولمق ایسته‌نیلمشدر .

حضرت محمدنامنه یازیلان بعض سیرتلر آیات قرآنیه‌نك مدلولندن بام باشقه‌در. ناصیل که أناجیل ، قاتولیك (بوناوه‌نورا)نك مخیلاتندن او درجه اوزاقدر .

(کیبون) بزه متعصب خریستیانلرك بری طرفندن حضرت محمده عطف اولونان بومعجزه‌لردن برینی شویله‌جه ایضاح ایدییور :

« خریستیانلر ، اهلی بر کوورجینك سمادن اینوب حضرت محمدك قولاغنه بر شیلر فیصیلدادیغنی سویله‌مکده‌درلر . بو معجزه‌یی اویدوران (غروپیوس) ك عربجه مترجمی مومی الیهه مأخذلرینی صورمش ، اوده بو حکایه‌نك مسلمانلرجه غیر معروف و کندی اثر اختراعی اولدیغنی اقرار ایله‌مشدر. مع مافیه اثری عربجه‌یه ترجمه ایدن ذات ، مسلمانلرك نظرنده کولونج بر موقعه دوشمه‌مك ایچون اونی طی ایتمش ایسه‌ده بو حکایه اثرك لاتینجه اصلنده موجوددر . »

حضرت محمدك عمجه‌سی ابو طالب ، دشمنلرك برادر زاده‌سنه قارشی چوق کیندارانه حرکت ایتدکلرینی کوروبجه اونی مقصدینی تعقیبدن واز کچیرمکه چالیشمش ، فقط حضرت محمد اوکا « قریشیلر بکا قارشی کونشله ، قمرله کلسه‌لر (کونشله قمر قریشیلرك معبود-

لرندندى « برينى صاغ ألمه ، برينى صول ألمه ويرسه‌لر ، ينه يولمدن دونمم » جوابنى ويرمشدى .

كورديكى مخالفتدن ذره قادار انديشه ايتمه‌ين حضرت محمد ، ينه كندى قبيله‌سنه منسوب بعض ذواتى طوپلامغه و ارشاداتده بولونمغه دوام ايتمش ، حق دعوتنى قبول ايدنلرك ازلى ، ابدى مكافاتلره نائل اولاجقلرينى سويله‌مش ، نهايت « ايچكزده هانكيكز بكا بويوكى طاشيمقده يار اولاجق ، هانكيكز هارونك موسايه ياپديغى كبى معاون و وزيرم اولاجق ؟ » ديمشدى . جماعت ، هيچ بر سوز سويله‌مه‌مش ، هيچ بر كيمسه بو تهلكه‌لى وظيفه‌يى درعهده ايتمك ايسته‌مه‌مش ، آنجق حضرت محمدك عمجه زاده‌سى كنج و آتشين (على) سوزه باشلايارق :

« يارسول الله ، حاضرونك اك كنجى اولمقله برابر سنك وزيرك بن اولاجغم » مقابله‌سنده بولونمش ، پيغمبرده عاليجناب كنجى قوجاقلامش ، باغرينه باصمش و « قرده‌شم و وزيرمسك ! » ديمشدى .

بويله‌جه باشلادقدن صوكره حضرت محمد (مكه) ده هر كون آرقداشلرينك عددينى تزييد ايدن عانى ارشاداتنه دوام ايتدى . (مكه)نك جوارنده اولان (صفا) و (قبيس) داغلرى اونك موعظه‌لرينى ايراد ايچون انتخاب ايتديكى يرلردى . بوندن باشقه پيغمبر ينه (حرا) داغنى زيارت ايدرك قرآنى تشكيل ايدنيكى سوره‌لرله عودت ايدردى .

بو صيرالرده اسلام كتيبه‌سى ، حضرت عمرك اهتداسيله ، دشمنلرينك اك شدتليلرندن ، فقط عينى زمانده اك عاليجنابلرندن برينى قازانمشدى . عمر ، همشيره‌سنك اهتداسندن فوق العاده مغبر اولمشدى . بر كونى اونى قرآنى ترتيل ايديوركن ياقالامش ، اوكا زياده‌سيله حقارت ايتمش ، دوكمش ، يره دوشورمش ، كتاب الله‌ده يره دوشمش ،

فقط اعتدالنی بوزمایان قادین ، کتابی قالدیرمش ، اونی برادرینه ویرمه‌مکده اصرار ایتمش ، عمرك جدتی بوس بوتون آرته‌رق قرآنك صحیفه‌لرینی چکمش ، فقط کوزلری ، بی اختیار ، صحیفه‌نك سطرلرینه ملاقی اولدیغی زمان ، «عمر» مغلوب اولمش ، حدتی حیرانلغه منقلب اولمش ، اوراجقده مسلمانلغی قبول ایتمشدی . عمر قیلجی النده اولدیغی حالده همان قوشدی ، محمدك التجا کاهی اولان صفا داغنه دوغرو یوزدی . حضرت رسول ، اونی کوردیکی زمان : «عمر ! ، دیدی ، نره‌دن کلیورسك ؟ سنی خردوخاش ایده‌جك کمرلی طاوان باشنه‌دوشونجه‌یه‌قدر بکله‌یه‌جکمیسك ؟ .» عمر : « حقه و سنك رسالتته ایمان ایتمش اولارق کلیورم . » دیدی .

قریش حضرت محمدك کمال شوق و جسارتله عقائدینی نشره دوام ایتدیکینی کوره‌رك تجاوزه باشلامشدی . پیغمبرك آرقداشلرینه ، اوقدر اعتسافکارانه معامله‌لرده بولونمشلردی که بونلرك مکه‌ده یاشاملرینه امکان قالمامشدی . بناءً علیه پیغمبر بونلره هجرت ایچون مساعده ویرمش ، اونلرده حبشستانه التجا ایتمشلردی . بوایلك هجرت رسالت محمدیه‌نك بشنجی سنه‌سنده وقوع بولدی . مهاجرلر بر قاچ ارکك و قادینله بر قاچ چوجوقدن متشکلدیلر . هپسنك عددی سکسانی متجاوزده کلدی . مهاجرلر ، حبش نجاشیسی طرفندن حسن قبول کورمشلر ، مهاجرلرك تسلیمنی طلب ایدن قریشیلرك طلبی رد اولونمش ، عرب محررلرك بیانته نظراً بالذات نجاشی‌ده مسلمان اولمشدی .

ایکنجی فصل

ابو طالبك وفاتی - حضرت محمدك تهلكه‌لی وضعیتی - حضرت خدیجه‌نك ارتحالی - خدیجه‌نك قبری (نوط) - حضرت محمدك خدیجه‌یی یاد شكر انكذاری - حضرت عایشه‌نك ذهابی تصحیح ایتمه‌سی - محمدك زوجه‌لری - شهر حرام اثناسنده پیغمبرك تلقیناتی - معراج - قریشك پیغمبره سوءقصدی - مدینه‌یه هجرت - (علی)نك صداقتی - پیغمبرك الاهه توكلی - پیغمبرك اعجاز كار حركتی - یثربه موصلتی - یثربك تبدیل نامی - فریضهٔ صلات - حضرت محمدك ایفا ایتدیكی وظائف - حیاتنك ساده‌لكی - بدر ظفری - مسلمانلرك مغلوبیتی - (علی)نك جسارتی واحراز ایتدیكی مكافات - درت مبارك قادین - پیغمبری اولدیرمك ایچون ترتیب اولونان سوء قصدلر - مدینه‌نك قریشی و یهودیلر طرفندن محاصره‌سی - دشمنلرك هزیمتی - حضرت عایشه‌یه بهتان - موته محاربه‌سی - پیغمبرك تسممدن قورتولوشی - یهودی شهرلرینك تسلیمیتی - حضرت محمدك (مكه)یه حركتی - قریش طرفندن تكلیف اولونان شرطلر - معاهده.

حضرت محمدك اتباعی ، نبوتنك ایكنجی ییلنده ، (مكه)ده قوتلی و تهدیدكار برشكلده چوغالمش اولدقلرندن (مكه)لیلر بعدما بركیمسه‌نك محمده التحاق ایتمه‌مسی ایچون اخطاراتده بولونديلر . حضرت محمدك عمجه‌سی و حامیسی اولان ابو طالبك حیاتنده بو حركت محمدك اوزرنده اجرای تأثیر ایتمه‌مش ، آنجق ایكی سنه صوكره ابو طالبك وفاتی اوزرینه احوال بحران آمیز بر ماهیت آلمشدی . ابو طالبك املاك كیله نقدی متروكاتی دشمنلره كچمش ، بوصورتله هر زمان فضله كسب قوت ایدن دشمنلر ، تحملسوز بر وضعیت آلارق حضرت محمد نماز قیلیوركن بیله حقارت ایتمكه ، اوزرینه مردار شیلر آتمغه ، هر واسطه ایله اوی تهزیل واستحقاره باشلامشلردی . بو فلاكتلر

یتیشمه‌یورمش کبی، ابو طالبك وفاتندن بر قاچ کون صوکره پیغمبرك صادق و وفا کار زوجه‌سی خدیجه‌ده اونك قوللری آراسنده صوك نفسنی ویردی . بو عزیز شریکهٔ حیاتك ارتحالی ، حضرت محمد ایچون ، حقیقةً یوره‌کلر آجیسی بر مصیبتدی . حضرت خدیجه ، یکرمی سنه‌در، اونك مشاور ومظاهری ایدی. خدیجه‌نك ارتحالیله اونك قلب و روحی کبی دار و داری‌ده هجران قاپلامشدی . خدیجه‌نك سن و سالی خیلی ایلریله‌دیکی زمان ، شبهه‌سز کنجلکنك بوتون فسونی ضایع ایتمشدی . فقط محمد، اوکا صوکنه قادار صادق قالمش، یوقاریده سویله‌دیکمز کبی ، باشقه برزوجه آلمقدن استنکاف ایتمشدی.

خدیجه، مکه‌نك شمال غربیسنده واقع قبرستانه دفن اولونمشدی . مشهور سیاح (بورقهارت)دن، قبرینك بو کونه قدر پایدار اولدیغی ، زائرلر وحاجیلر طرفندن جمعه کونلری زیارت اولوندیغی خبرآلیورز. بو قبرك اك شایان دقت حالی، طاشنك اوزرنده کوزه‌ل بر خط کوفی ایله (آیةالکرسی) نك محکوك بولونماسیدر .

حضرت محمد خدیجه‌یه قارشی بسله‌دیکی حسیات شکران ، صوك دقیقه‌سنه قدر دوام ایتمشدر . بو حسیاتك رقتی وبوخاطره‌نك دواملی حرارتی ، پیغمبرك زوجه‌لری ایچنده اك کنجی واك کوزه‌لی اولان حضرت عائشه‌نك ستمکار بعض ملاحظات درمیان ایتمه‌سنه بادی اولمشدی : « حضرت خدیجه اختیار دکلیدی ؟ الله سکا دها کوزه‌ل ودها ایی بر زوجه احسان ایتمه‌دیمی ؟ » حضرت محمد عالیجنابانه بر هیجان ایله جواب ویردی : « خایر ، دیدی ، اوندن دها نازك ودها اصیل بر زوجه یوقدی. حقارت واستهزا ایله قارشیلاندیغم زمان بکا ایناندی ، فقر و ضرورت ایچنده یوره‌ك بر جهان خصومت و اعتساف ایله مجادله ایدیورکن بکا تسلی ویردی ، بکا یاردیم

ايدن ، او ايدى ! »

حضرت محمد ، هر حمايه‌دن محروم قالارق ، الك ياقين اقرباسى اولان قريشدن ، ياخود بر زمانلر آرقاداشى اولان انسانلردن ظلم واعتسافه معروض قالينجه بر التجا كاه آرامغه مجبور اولمشدى . بناءً عليه صادق كوله‌سى (زيد) ايله (مكه) نك شرقنده آلتمش ميل مسافه‌ده كوچوك بر شهر اولان، طائفه التجا ايتدى. بوراده حضرت محمدك ديكر بر عمجه‌سى اولان (عباس) اقامت ايديوردى. حضرت محمد ، طائفه مواصلتنى متعاقب اورانك باشليجه اكابرندن برقاچ ذات ايله كوروشه‌رك رسالتنى ايضاح ايتمش، اونلرى كنديسنه ياردم ايتمكله يكى دينه مظاهرت شرفنى احرازه دعوت ايتمش ايسه‌ده اونلرى اقناعه موفق اولامامش ، كندى قبيله‌سى طرفندن درميان اولونان عمومى اعتراضات ايله قارشيلاندقدن باشقه بر التجا كاه آرامق اخطارينه معروض قالمشدى . مع مافيه حضرت محمد طائفده بر آى قدر قالمش ، خلقك دها معتبر و دها خيرخواه افرادى طرفندن اولدقجه حرمت كورمشدى . نهايت كوله‌لره آياق طاقمى محمدك عليهنه قيام ايدرك اوزرينه طاشلر ياغديره‌رق شهرى صاران داغلك اتكنه قدر امتداد ايدن اوچ ميللك مسافه بوينجه اونى قوو الامشلردى . بو اشكنجه‌لى تعقيبدن يورولان، بيتاب قالان محمد، بر باغچه‌يه التجا ايده‌رك بر اوزوم آصمه‌سنك كولكه‌سنه صيغينمش ، بر آز ديكله‌ندكدن صوكره (مكه) يولنى طوتارق بلدهٔ حرامك جوارينه مواصلت ايتديكى زمان ، چوق نفوذلى و كنديسنه قارشى خيرخواه بر ذات اولان (مصعب بن عدى)ه شهره سالماً كيرمه‌سنى تأمين ايچون خبر كوندرمشدى . مصعب ، رسولك رجاسنى اسعاف ايتمش، اوغللرينى وطرفدارلرينى طوپلايه‌رق سلاحلرينى طاقدقدن صوكره اونلرك كعبه‌يه ياقين يرلرده اخذ موقع

ايتمەلريني امر ايلەمشدي . بونك اوزرينه محمد ايله زيد ، (مكه) يه كيرمشلر ، مصعب ايله آدملري رسول اكرمه هرهانكى اذا وضررك اصابتنه مانع اولدقلرندن پيغمبر حجراسودي اوپدكدن صوكرا (مصعب)ك محافظەسى آلتنده أوينه عودت ايتمشدى .

خديجەنك ارتحالندن ايكى آى صوكرا حضرت محمد دول برقادين اولان (سـوده) ايله ازدواج ايتدى . همان عينى زمانده يار غارى اولان ابوبكرك كنج و كوزەل كريمەسيله أولنەرك آرالرندەكى متقابل دوستلغى قات قات تقويه ايتدى .

خديجەنك ارتحالنى متعاقب ، حضرت محمدك مختلف زمانلرده متعدد قادينلرله ئەولنديكى سـويلەنلمكده وبو يوزدن مخالف محررلر محمده تجاوز ايتمكدەدرلر . بو محررلر ، محمدك بو طرز حركتنى شهوتپرستلكك بر تظاهرى عد ايديورلر. بوكون اوروپا قانونلرينك تعدد زوجاتى منع ايتمكده اولديغى ، حال بوكه محمدك زماننده بو عادتك بوتون عربستانده وشرقك سائر مملكتلرنده شايع بولونديغى و هيـچ بر وجهله منافئ اخلاق تلقى ايديلمەديكى بر طرف ، حضرت محمدك يكرمى بشنجى سـال حياتندن اللنجى ياشنه قدر بر زوجه ايله ياشاديغى ، خديجەنك آلتمش بش ياشندەارتحالنەقدر حضرت محمدك باشقه برزوجه ايله أولنمەديكى ، خديجەنك كنديسنه اركك ذريت بيراقماديغى كورورسەك شوسؤاللرى ايراد ايتمك حقنى احراز ايدرز: شهوتپرست اولان بر آدام تعدد زوجاتك شايع اولديغى بر محيطده ، كنديسندن اون بش ياش بويوك اولان بر قادينله اكتفا ايدرمى؟ حياتنك صوك اون اوچ سنەسـنده محمدك أولەنمكدن مقصـدينك اركك بر ذريت صاحبى اولماديغى كيم سويليەبيلير ؟.

حجاجك (مکه) یه آقین آقین کلدکلری حرام آیی، عمومی بر صلح ومسالمت آییدر. بومدت ظرفنده الك وحشی عداوتلر اوبوتولور، هرکس بربرندن ذره‌قدر اندیشه ایتمه‌یه‌رك ملی معبدده سنوی وظائف دینیه‌یی ایفا ایلر. حضرت محمد، بو مساعد فرصتدن استفاده ایتمك ایسته‌یه‌رك طوپلانان خلقه ایراد مواعظ ایتدی ویثرب اهالیسندن بر قاچنی قازاندی.

بونلر، یثربه عودت ایتدکلری زمان یکی دین حقنده غایت ستایشکارانه بیاناتده بولونمشلر، آرقاداشلرینی وهمشهریلرینی حرارتلی بر اشتیاق ایله یکی دینه دعوت ایله‌مشلردر. یکی دینك (مکه) ده احراز رغبت ایتمه‌مسی؛ (مدینه) ایله (مکه) آراسنده تجاری رقابت ومحاسده‌لر بولوندیغی ایچون بوذواتك موفقیتنی تأمین ایتمشدی.

نبوت محمدیه‌نك اون ایکنجی سنه‌سنده معراج حادثه‌سی وقوع بولمشدر. معراج، عنعناتك استغراق ایله یاد ایتدیکی بر حادثهٔ لیلیه‌در. متقیلرك مخیله‌سی طیران ایدرك بو حادثه‌یی الك زنکین شعرلرله و خیالك الك محتشم مولوداتیله تزیین ایتمشدر. بو حادثه اهل اسلام آراسنده مناقشاته سبب اولمش، بعض مسلمانلر بونك بر رؤیادن عبارت اولدیغنی سویله‌دکلری حالده، دیکرلری، رسولك جسماً قدسه قدر ایصال ایدیلدیکی حالده اورادن، آنجق روحنك ملأ اعلایه طیران ایلدیکنی بیان ایتمکده‌در. الك چوق رواج بولان فکر، صو کنجیدر. حضرت محمدكده بونی محتاج تصحیح کورمه‌دیکی آکلاشیلیور.

معراجك وقوع بولدیغی سنه‌ده (یثرب) دن (مکه) یه کلن اون ایکی کیشی عقبه‌ده پیغمبره بیعت ایتمشلردر. بوکا (بیعة‌النساء) نامی ویریلمکده‌در. بو بیعت اثناسنده بر قادین بولونمادیغی حالده اوکا بو نامك ویریله‌سی، بالآخره قادینلردن‌ده عینی بیعتك آلینماسندندر.

قادینلرده ار ککلر کی خیرسزلق ایتمیه‌جکلرینی ، زنا ارتکاب ایلمیه‌جکلرینی ، چوجوقلرینی اولدیرمیه‌جکلرینی ، افترا و بهتانده بولونمایاجقلرینی ، معقول اولان هر ایشده پیغمبره اطاعت ایده‌جکلرینی تعهد ایتمشلردر .

حضرت محمدك معراجی مکه‌ده حرارتلی مباحثاته موضوع تشکیل ایدییورکن مدینه خلقی پیغمبری ستایشلرله یاد ایدرك اونك اطرافنده طوپلانیورلردی . حضرت محمد مدینه‌لیلردن اون ایکی ذاتی انتخاب ایدرك خلقك تعلیم و تربیه‌سنی اونلره تفویض ایتدی . بو ذوات درعهده ایتدکلری وظائفی چوق موفقیتلی برصورتده ایفا ایدرك قیصه بر زمان ظرفنده مدینه خلقنك اکثریسنی توحید دائره‌سنه صوقمشلردی . حضرت محمد ، بو وضعیتدن خبردار اولونجه اورایه هجرته قرار ویرمش ، بالخاصه ابو طالبك وفاتی متعاقب پیغمبرك بی آمان و بی انصاف دشمنی ابوسفیان (مکه) نك ریاستنی درعهده ایتدیکندن پیغمبرك اوراده قالماسی چوق مشکللشمشدی . بوندن باشقه ابوسفیان کوندن کونه نفوذ و شهرتی آرتمقده اولان رسولك وجودینی ازاله ایچون قاتللر کیرالامغه باشلامشدی .

بو سوء قصددن خبردار اولان حضرت محمد ایله آرقداشی ابوبکر ، کیجه‌نك سکونت وقاراکلغندن استفاده ایدرك فرار ایتمشلر ، حضرت علی ایسه پیغمبرك فراشنده یاتارق اونك یشیل عباسیله اورتونمشدی . قاتللر پیغمبرك أوینی محاصره ایدرك ایچری دالمشلر ، فقط پارچالامق ایسته‌دکلری پیغمبرك یرنده ، حضرت رسوله ترتیب اولونان سوء قصده قربان اولمانی حضور وسکون ایله بکله‌ین (علی)یی بولارق اونك کوستردیکی صداقتدن متأثر اولمشلر ، و (علی)یه برضرر ویرمکسزین چیقوب کیتمشلردی .

بو صیره‌ده (محمد) ایله (ابوبکر) مکه‌دن اوزاق اولمایان (نور) داغنك

بر مغاره‌سنه التجا ایدرك اوراده اوچ کون قالدیلر . ابو بکرك قیزی اونلره حوادث ولوازم کتیرییوردی . مغاره‌ده کیزلی اولدقلری زمان کندیلرینی تعقیب ایدنلرك اله‌دوشمك اندیشه‌سی حاصل اولونجه حضرت رسول آرقداشنه : « کدر ایتمه الله بزمله‌در » دیمشدی . پیغمبری تعقیب ایدن قاتللر مغاره‌نك قاپیسنه قدر کلمشلردی . فقط مغاره‌نك مدخلنده بر کوه‌رجین یوواسی و براوروجك آغی کوردکلرندن مغاره‌نك بوش اولدیغنه قانع اولارق باشقه بر استقامتده تحریاته دوام ایتمشلردی . بونی متعاقب رسول ایله آرقداشی مغاره‌دن چیقارق نهان یوللردن حرکتله (مدینه)یه‌وارمشلر ، اوچ کون صوکرا حضرت علی‌ده اونلره التحاق ایتمشدی . هجرت نبویه (٦٢٢) سنه‌سنك تموزنده ، اعلان نبوتنك ١٣ نجی ییلنده وایران حکمداری خسرو دورنده وقوع بولمشدرکه بو صیراده پیغمبر اللی اوچ یاشنده ایدی . حضرت محمد ، مدینه‌ده فوق‌العاده تظاهرات ایله استقبال ایدیلمش ، شهرك اصل اسمی اولان (یثرب) اونك شرفنه پیغمبرك شهری معناسنده اولان (مدینة‌النبی) یه چه‌ویرلمشدی .

حضرت محمد مدینه‌ده دینی ودنیوی وظائفی ایفایه باشلامش ، یا بر خورما آغاجنه دایانارق ، یاخود ساده بر منبره چیقارق ملتنك بت پرستلکی علیهنده ایراد کلام ایله سامعلرینه اك بویوك شوق‌وهیجانی ، اك علوی اصالت وحمیت روحنی نفخ ایتمشدی . (مکه)دن‌مدینه‌یه‌کلن هیئتلر محمدك کرك حرب صحنه‌لرنده ، کرك مدینه شهرینك دیوارلری آراسنده ایران کسرالرینك ، بیزانس قیصرلرینك بریرده کورمه‌دکلری اطاعت ورعایتی کوردیکنی سویله‌مکده اتفاق ایدییورلر .

بو آنه‌قدر مسلمانلق ، صرف عقائددن متشکلدی . آرتیق‌مسلمانلغی متین ولایتبدل اساسلره استناد ایتدیرمك ، عبادت شکلنی تعیین ایتمك

ارکان دینیه وفرائض عملیه‌یی تثبیت ایتمك ایجاب ایدیوردی. حضرت محمد، هر کون ایفا اولوناجق عبادتلری، بو عبادتلرك نه زمان ایفا اولوناجغنی، عبادتك ایفاسی اثناسنده هانکی قبله‌یه توجه ایدیله‌جکنی ایضاح ایتمشدی. [١] بو صیراده ایلك جامع تأسیس اولونمشدرکه الك ساده والك متواضع بت ایدی. جامعك تأسیس وانشاسنه بالذات حضرت محمدده اشتراك ایتدی. ینه بو صیرالرده اذان اوقومق ومسلمانلری نمازه دعوت عادتی تأسس ایتمشدر. الحاصل بو دورده حضرت محمد، شخصنده عسکری، قضائی، دینی، اداری بوتون صلاحیتلری طوپلامش بولونیوردی. پیغمبرك تلقی ایتدیکی وحی الهی قبول عامه‌یه مظهردی. بوخصوصده پیغمبرك کوردیکی حرمت اودرجه یوکسکدی که هر کس پیغمبره تماس ایدن هر شیٔ مقدس عد ایدردی. حضرت محمد، حائز اولدیغی یوکسك نفوذ واقتداره رغماً معیشتنك ساده‌لکنی ذره قدر ده کیشدیرمه‌مش، پیغمبرك زوجه‌سی حضرت عائشه، اونك بالذات اوطه‌سنی سوپوردیکنی، آتشنی یاقدیغنی، سوکوکلرینی دیکدیکنی، غداسنك بر قاچ خورما ایله بر مقدار آرپه اکمکندن، بر مقدار سوتله بالدن عبارت اولدیغنی بیان ایتمکده‌در.

رسول اکرم، مسائل دینیه ایله مشغول اولدیغی حالده مسائل دنیویه‌یی نظر دقتدن دور طوتمازدی. حضرت محمد، بیك یوکلو دوه‌دن متشکل بر کروانك سوریه‌دن کلمکده اولدیغنی، بو کروانك محافظه‌سی ایچون (مکه)دن ٩٥٠ مکه‌لینك حرکت ایتدیکنی خبر آلارق، بر تعرضه دوچار اولمامق ایچون احتیاطکارانه حرکت ایتمکه؛ ٣١٣ عسکردن، آلتمش دوه و ایکی آتدن عبارت قوتی

---

[١] شرقلیلر آراسنده یهودیلر قدسده‌کی معبده، مسلمانلر کعبه‌یه، صابئیلر زوال خطنه، مجوسیلر مشرقه توجه ایدرلر.

احضاره قرار ویرمشدی . حضرت محمد بدره مواصلت ایدوب عسكرلریله قوناقلادیغی زمان مكه‌لیلر كوروئمش ، فقط مكه‌لیلرك فائقیت عددیه‌سی اراضینك آلچاقلغی حسبیله كوزه چارپمامشدی . حضرت محمد ، وضعیتك وخامتنی مدرك‌ایدی . اسلام مقدراتی ، بو حربك نتیجه‌سنه باغلی ایدی . بونی تقدیر ایدن محمد ، اللرینی سمایه قالدیره‌رق تضرعاتده بولونمش وشو سوزلری سویله‌مشدی : « یارب ! سكا نیاز ایدییورم . بزه وعد ایتدیكك نصرت وظفری احسان ایت . یارب ! شو كتیبه هزیمته دوچار اولاجق اولورسه بت‌پرستلك حاكم اولاجق ، یر یوزنده سكا كمال صفوت واخلاص ایله عبادت ایدن قالمایاجقدر ! » بونی متعاقب طرفین آراسنده حیات و ممات مجادله‌سی باشلامش ، پیغمبر قیویلجیم صاچان كوزلرله و یوكسك سسله الله اوغورنده شهید اولاجق مؤمنلر ایچون جنت قاپولرینك آچیق اولدیغنی سویله‌مشدی . رسول اكرم « ملكلر بزمله‌در » دیمش ، صوكره بر آووچ قوم آلارق مكه‌لیلرك اوزرینه سرپمش ، « شاهت الوجوه » دیمشدی . مسلمانلرك شهامتی غیرقابل تسخیردی . حضرت محمد ، مدینه‌یه مظفر اولارق عودت ایتمش ، آلینان غنائم مجاهدلر آراسنده تقسیم اولونمشدی . بدر غزاسی ، قرآنده مكرراً بیان اولونمقده‌در . بو حربك حضرت محمده بخش ایتدیكی صیت ونفوذ دیگر غزالرده ظفر احرازینه سائق اولمشدر .

ایرتسی سنه ، ٦٢٤ سنه‌سنده ابوسفیانله قریشك وحشیانه حدتی ، مدینه‌دن آلتی میل اوته‌لره قدر ایلریله‌ین (٣٠٠٠) دشمن كتیرمشدی . بونلره قارشی پیغمبرله برلكده ٩٥٠ مسلمان حركت ایتمش ، احد طاغنك اتكنده اخذ موقع ایتمشلردی . قریش ، بر هلال شكلنده ایلریله‌یوردی . سوارینك صاغ جناحنه عرب قهرمانلرینك الك مشهوری

واك آتشینی (خالد) قوماندا ایدییوردی . حضرت محمد صفلرینی بویوك بر مهارتله دیزمش ، مسلمانلر دشمنك مرکزینی یارمشلر ، دشمن فراره باشلامش ، بونك اوزرینه حربك ختامه ایردیکنی تخمین ایدن عسکرلر ، غنیمتلری طوپلامغه قویولمشلر ؛ خالد بو فرصتدن استفاده ایدرك مسلمانلرك خطوجعتلرینی اشغال ایتمش ، بالذات حضرت محمد تهلکه‌یه دوچار اولارق بر طاشله ایکی دیشی قیریلمشدی . بو صیره‌ده خالد «یالانجی پیغمبر قتل اولوندی» دییه باغیردیغندن پیغمبرك اصحابی یأسه دوچار اولارق رجعته باشلامشلر ، آنجق پیغمبرك الك صمیمی آرقداشلرندن بر قاچی اونك اطرافنده طوپلانارق کندیسنی جای سلامته ایصال ایتمشلردی . حضرت محمد ، بو شدید و فلاکت انکیز محاربه‌ده حضرت علی طرفندن کوستریلن قهرمانلغه مکافات اولارق ، اوکا عزیز کریمه‌سی فاطمه‌یی ویرمشدی . مستثنا بر کوزه‌للکی وچوق یوکسك فضیلتی حائز اولان (فاطمه) ، مسلمانلرك مقدس طانیدقلری قادینلردن بریدر .

بو ازدواجی تعقیب ایدن سنه‌ده حضرت محمد ، فریضهٔ صیامی تبلیغ ایتدی . [١]

بو صیره‌ده اسلامیتی قبول ایتدکلرینی ادعا ایدن بر قاچ عرب قبیله‌سی ، مملکتلرینه عقائد دینیه‌یی تعلیم ایده‌جك مرشدلرك اعزامنی طلب ایتمشلردی . فقط بو مرشدلر محل مقصوده مواصلت ایدر ایتمز ،

---

[١] فریضهٔ صیامی ایفا ایتمه‌ینلرك جزاسی غایت معتدل وغایت معقولدر . اوروج طوتامایانلر ، بر فقیری اطعام ایدرلر . حالبوکه خریستیان ایمپراطور شارلمانك دورنده ، حتی اون یدنجی عصرده خریستیان اوروجنی اخلال ایدنلرك جزاسی قلیجله کله‌سی اوچورولمق صورتیله اعدام ایدی . ١٦٢٩ سنه‌سنك برنیسانده اولدیریلن و بر چاییره آتیلان بربارکیرك أتندن بیدیکی آکلاشیلان بر آدام عینی سنه‌نك ٢٨ تموزنده اعدام اولونمشدی . انسانلق ومدنیتك هانکی طرفده اولدیغنی صورمقده حقلی ده‌کلمی یز ؟

الخائنانه واك ظالمانه شكلده أولديرلمشلردی. يهوديلرده، يكی طوغان دينه هرصورتله مخالفت ايتمشلردی؛ هرلحظه رسول اكرمك حياتنه قارشی سوء قصدلر ترتيب اولونيوردی. فقط پيغمبرك برلحظه تشوشه اوغرامايان اعتدالی و هردم متيقظ دقت و احتياطكارلغی سايه‌سنده بونلرك هپسی برطرف اولمشدر. حضرت محمدك نفوذی او درجه يوكسلمشدی كه ايچكيلرك استعمالنی منعه‌ده موفق اولمش، بوتون حقيقی مسلمانلرك مسكراته استكراه كوزيله باقمالرينی تأمين ايله‌مشدی. مسلمانلغی متعدد وظالم دشمنلردن قورتارمق ايچون بويله بر اعتلای اخلاقی‌يه شدتلی بر احتياج واردی. حقيقت حالده قريش يهوديلرله وچولك مختلف طرفلرندن كلن قبيله‌لرله توحيد مساعی ايتمش، بونلرك هپسی مسلمانلغك امحاسنی مشترك بردعوا حالنه كتيرمشلر، ومدينه‌يه يورومشلردی. مسلمانلق (مدينه) ده بوتون بو خصومت وعداوت طوفاننی ذی‌دها برانسانك عزمكار اراده‌سيله، سونمز ويپلماز برشوق وهيجان ايله، تسخير ايديلمز بر ثبات واخلاص ايله بكله‌يور وياالكز بونلره كوكوس كريوردی. بوتون بو خصومتلرك، بوعداوتلرك حركتلری هدر اولدی. نهايت مخاصملر محاصره‌يی قالديرمغه وكريله‌مكه مجبور اولديلر. حضرت محمدده قوتی بنی قريظه‌يه توجيه ايدرك شدتلی بر مجادله‌دن صوكرا اونلری قطعی بر هزيمته اوغراتمشدی.

بوصيرالرده حضرت محمدك، اولادلغی اولان زيدك زوجهٔ مطلقه‌سنی تحت نكاحنه آلمسی يوزندن پيغمبرك عليهنده غايت خائنانه بر افترا ده بولونولديغی جهتله بوافترايی رد وجرح ايچون توقف ايتمك كركدر. حقيقت حال شوندن عبارتدر: اسلاميتدن چوق زمان مقدم عربلر آراسنده شايع اولان برعادته كوره بر انسان بر قادينه « آنام اول » ديه‌جك اولورسه او آدام آرتيق او قادينله ازدواج ايده‌مزدی.

ناصل که بر چوجوغه «اوغلم اول» دینه‌جك اولورسه اوچوجوق اونك اولادلغی اولور و حقیقی بر اولادك بوتون حقوقنی احراز ایدردی. قرآن، بو ایکی عادتی ده الغا ایتدی. بناءً علیه بر انسان بر قادینه «آنام» دیسه‌ده رابطهٔ زوجیه خللدار اولمایور، یاخود انسان بر اولادلغی طرفندن بوشانان برقادینله ازدواج ایده‌بیلیوردی. حضرت محمد، زینب نامنده‌کی مسلمان قیزینه حرمتله متحسس اولدیغی ایچون اونی ینه چوق سه‌ودیکی بر کنج اولان زیده آلمشدی. فقط بوزوج وزوجه مسعود اولمادقلرندن (زید)، حضرت محمدك اخطاراتنه رغماً، زوجه‌سنی بوشامغه قرار ویرمشدی. حضرت محمد، طلاق وقوعی تقدیرنده ازدواجك وقوعنه بالذات سائق اولدیغی ایچون کندیسنك مؤاخذه ایدیله‌جکنی حس ایتدیکندن، بوندن باشقه زینبك مؤثر شکایتی قارشیسنده قالدیغندن مومی الیهایی تحت نکاحنه آلمقله مسئله‌یی تلافی ایتمك ایسته‌مشدر.

حضرت محمد، یوقاریده عرض ایتدیکمز عادته مبنی بو قادینی آلدیغی تقدیرده عربلر طرفندن دوچار تعرض اولاجغنی، اتهام اولوناجغنی بیلدیکی حالده وظیفه سوقیله بوتون بو اعتراضاته قارشی کله‌رك زینبله ازدواج ایتمشدر.

قبائله قارشی وقوع بولان مظفرانه حرکاتی متعاقب پیغمبرك الك عزیز زوجه‌سی اولان عائشه، افترایه اوغرامش، فقط عائشه‌نك صمیمی وحقیقی ایضاحاتی، اونك معصومیتی تجلی ایتدیردیکندن مفتریلر جزایه چاربلمشلردی.

(مدینه) دن اخراج اولونان یهودیلر، مکه‌لیلردن یاردیم طلب ایدرك مدینه‌یه تعرض ایده‌جکلرینی سویله‌مشلر، بالنتیجه مکه‌لیلر طرفندن تأمین اولونان قوای معاونه ایله مدینه‌یه تجاوز ایتمشلردی. احد

مغلوبيتندن صوكرا چوق احتياطكارداورانمغه آليشان حضرت محمد، مسلمانلغى قبول ايدن بر ايرانلينك توصيه‌سيله مدينه‌نك اطرافنده بر خندق قازديرمشدى. دشمنلر مدينه‌يه هجوم ايدنجه خندقله قارشيلاشمشلر، بالنتيجه شهرى محاصره ايتمك ايسته‌مشلرسه‌ده شهره وقوع بولان هر تجاوز پوسكورتلديككندن، ديكر طرفدن دشمنلر آراسندن نفاق و شقاق‌ده باش كوسترديككندن، هپسى‌ده دونوب كيتمكه مجبور اولمشلردى. بونى متعاقب حضرت محمد، يهوديلرك التجا كاهى اولان خيبره ايلريله‌مش، مهم محاربه‌لردن صوكرا كنديسنى تهديد ايده‌ن تهلكه‌لردن خبردار اولديغى حالده خيبره كيرمشدى. پدرينى، قارده‌شنى، قوجاسنى و سائر اقرباسنى محاربه‌ده ضايع ايدن بر يهودى قادينى، عائله‌سنك و قومنك دشمنى عد ايتديكى محمدك وجودينى ازاله ايتمكله انتقام آلمق ايسته‌مشدى. بو يهودى قادينى بر اوغلاق كسه‌رك احضار ايتمش و ايچنه قوتلى بر زهر قاتمشدى. يهودى قادينى غايت مهماننواز بر كوستريشله آقشام يمكنده اوغلاغى پيغمبرك حضورينه كتيردى. پيغمبر بر لوقما يمه‌دن، اوغلاغك زهرلى اولديغنى آكلايارق «طوريككز، يمك زهرليدر» ديه باغيرمشدى. اوغلاقدن بر آز دها چوق يه‌ين (بشر) ك يوزى صارارمش، ألى، آياغى فلجه اوغرامش، نهايت اولمشدى. حضرت محمد ايله آرقاداشلرى شديد اوجاعه اوغرامشلرسه‌ده محمد، هپسنك اوموزلرى آراسندن اوغوشديريلمالرينى امر ايتمش؛ بو صورتله اوغرادقلرى اضطرابات تخفف ايتمشدى. كنج يهودى قادينى، چاغيريله‌رق نيچين بويله حركت ايتديكى صورولمش، اوده مقتول دوشن اقربالرينك انتقامنى آلمق ايسته‌ديكنى سويله‌مشدى. يهودى قادينك بو حركتى بوتون يهوديلرى خوف واندیشه‌يه دوشورديككندن بونلرك اكثريسى

رسول اکرمه عرض تسلیمیت ایتدیلر . عربلرك بر چوغی ده قرآنك فصاحت و بلاغتندن متأثر اولارق مسلمان اولمشلردی .

نماز اثناسنده قبله گاه اولان کعبه یی زیارت مسلمانلردن هر برینك صمیمی بر املی ایدی . حضرت محمد ، بو املی دائما تشویق ایدییوردی . حضرت رسول ، درلو درلو اذا وجفایه معروض قالدیغی بلدهٔ حرامك ده دائرهٔ توحیده کیرمه سنی آرزو ایدییوردی . بناءً علیه کعبه یی زیارت ایچین بوتون آرقاداشلریله برلکده حرکت ایتمش ، هر آدیم باشنده مخالفته معروض قالدیغی حالده بوتون موانعی اقتحام ایده رك (مکه) یه مواصلت ایتمشدی . اساساً (مکه) ده ده مسلمانلغی قبول ایدن ذوات واردی . مع مافیه بو حرکت ، شو طرزده بر معاهده نك عقدیله نتیجه له نمشدی :

١) طرفین اون سنه مدتله حرب ایتمیه جکلر .

٢) عرب قبائلی مسلمانلرله ، یاخود قریش ایله برله شمك خصوصنده سربست اولاجق .

٣) حضرت محمد ایله آرقاداشلری بو سنه عودت ایده جکلر و آنجق کله جك سنه کعبه یی زیارت ایده جکلر .

٤) مسلمانلر (مکه) یه آنجق قیننه قونمش قیلیجلرله کیره جکلر .

٥) زیارت اوچ کوندن فضله دوام ایتمیه جك .

بو معاهده حضرت محمدك بو آنه قادار احراز ایتدیکی الڭ بویوك مظفریتدی .

اوچنجی فصل

حضرت محمدی زیارت ایدەن هیئتلر - حبش نجاشیسنك مكتوبی - پیغمبرك مهری - ایران شهنشاهنه كوندریلن مكتوب - شهنشاهك حضرت محمدە حقارتی - (بصری) یە قارشی كوندریلن قوت - حضرت محمدك رحیانە وصایاسی - زید ، جعفر و عبداللهك قهرمانانە اولومی - قریشك معاهدەیی اخلال ایتمەسی - (مكه) یه قارشی حركت ایدن اوردو - حضرت محمدك بتلری كندی الیله ییقماسی - حضرت محمدك مغلوبلره حسن معاملەسی - مسیلمەنك ظهوری - بت پرستلكك بوتون عربستاندن ازالەسی - پیغمبرك اوغلی ابراهیمك ارتحالی - كونشك كسوفی - پیغمبرك خرافات ایله مجادلەسی - حضرت محمدك ارتحالی - دفن و تجهیزی - (قارلایل) ك سجیۀ محمدیه حقنده بیاناتی - حضرت محمد طرفندن تأسیس اولونان دولتك سریع انكشافی - دین اسلامك سرعت انتشاری .

هجرتك طقوزنجی سنەسنده عربستانك هر طرفندن حضرت محمدی كورمك و مسلمانلغی قبول ایتمك ایچون هیئتلر كلمشدی . حضرت محمد ، حبش نجاشیسنی مسلمانلغه دعوت ایتمش ، اوندن شو مألده بر مكتوب آلمشدی : « معبود حقیقی اولان قدرتلی ، یوكسك ، بویوك اللهك سلامنی اتحاف ایدەرم . معبود حقیقینك یالكز الله اولدیغنه ، محمدی‌ده اونك كوندردیكنه شهادت ایدەرم . رسول اكرم ، كندیسنه ام‌حبیبەیی تزوج ایتمكلكمی طلب ایتمكدەدر . بو آرزویی كمال ممنونیتله اسعاف ایدییور و مومی‌الیهایی درت بیك آلتونله جهازلایورم . »

بو صیراده حضرت محمد ، متعدد حكمدارلره یازدیغی مكتوبلری مهرلەمك ایچون بر مهر قازدیرمشدی . مهرك اوزرنده « محمد رسول الله »

یازیلی ایدی. ایلك مکتوب، ایرانك یمن والیسی (باذان) ه کوندریلمش و بو مکتوبك ایران شهنشاهنه ایصالی طلب اولونمشدی. خسرو، حضرت محمدك مکتوبنی پارچا پارچا ایتمش، باذانه حضرت محمدی دردست ایتمك، یاخود تأدیب و تنکیل ایچون امر ویرمشدی. حضرت محمد، بو حقارتدن خبردار اولدیغی زمان ایران شاهلغنك ده تار مار اولاجغنی خبر ویردی. فی الحقیقه خسرو، اوغلی (شیرویه)نك الیله قتل اولونمشدی. فقط باذان ایله تبعه‌سی مسلمانلغی قبول ایتدکلرندن حضرت محمد باذانی مأموریتنده ابقا ایتدی. بیزانس ایمپراطوری (هرقل) ك نامهٔ محمدی‌یی حرمتله قارشیلایه‌رق حضرت محمده هدیه‌لر کوندردیکنی عرب مورخلری تأمین ایتمکده‌درلر. دیکر بر چوق رؤسا ایله امرا بالذات کله‌رك مسلمانلغی قبول ایتدیلر. حضرت محمدك شخصنده، اخلاق علویتی ایله جسارت و شهامتك برلشمه‌سندن ماعدا، کندیسنك قناعتبخش بر بلاغتی حائز اولماسی، احراز ایتدیکی موفقیاته یاردیم ایتمشدر. رسولك آغزندن کله‌لر، الهامك بوتون قوتیله دوکولور و عربلرك مخیله‌سی اوزرنده الکدرین تأثیری اجرا ایدردی. حضرت محمدك عربلره وبوتون شرقلیلره تقدیم ایتدیکی کتاب، محتشم وعدلرله دولودر. وعدی چوق اولدیغی حالده وعیدی آز اولان بو کتاب، مقاومتسوز بر نفوذی احراز ایتمشدر.

حضرت محمد (مکه) و (مدینه) ده تأسیس حاکمیت ایتدکدن صوکره کتیردیکی انقلابی مجاور مملکتلره تشمیل ایتمك ایسته‌دی. فقط (هرقل) ه جزیه ویرن بر عرب امیری اولان (شرحبیل)، اسلام سفیرینی قتل ایتدیرمشدی. وقعه‌نك ایراث ایتدیکی ضرر اهمیتسز اولمقله برابر حقارت چوق بویوکدی. بونك ایچون درحال اون بیك مجاهد تجهیز اولونمش، حضرت رسول بونلره حق دعواسی

اوغورنده غازیلرك كوستره‌جكلری شهامتك دنیوی واخروی مكافاتلرینی اك جانلی سوزلرله آكلاتمشدی. بوندن باشقه مجاهدلره غنیمتی خلقك صیرتندن و نوز یاشلرندن دكل، فتح ایده‌جكلری مملكتك خزینهٔ عمومیه‌سندن استیفا ایتمه‌لرینی توصیه ایتدی. حضرت محمد، اتباعنه شو سوزلری‌ده سویله‌مشدی:

« دوچار اولدیغمز حقارته مقابله ایدییورکن انزوایه چكیلنلرك صومعه‌لرینه تجاوز ایتمه‌ییكز. قادینلرك ضعفنه حرمت ایدیكز. چوجوقلری صیانت ایدیكز. اختیارلره دوقونمه‌ییكز. مقاومت ایتمه‌ین خلقك مسا كننه تعرضده بولونماییكز. وسائط معیشتی تخریب ایتمه‌ییكز. سوریه‌نی كولكه‌لندیرن و یشیللندیرن آغاجلری كسمه‌ییكز. خورما آغاجلرینی محافظه ایدیكز. »

خریستیانلر، عدد اعتباریله مسلمانلره تفوق ایتدكلرندن مسلمانلر بوسكورتلمش و قوماندانلرندن اوچنی، زید، جعفر، و عبداللهی ضایع ایتمشلردی. زید، قوماندان اولدیغی حالده ایلك صفلرده بر عسكر كبی حرب ایدرك شهید دوشمشدی. جعفر، چوق قهرمانانه بر صورتده اولمشدی. صاغ قولی وجودندن آیریلان جعفر، بایراغی صول الیله طاشیمش، صول قولی ضایع ایدنجه بایراغی دیشلریله یاقالایارق اللی یارا آلدقدن صوكرا ارتحال ایتمشدی. جعفرك موقعنی اشغال ایدن عبدالله: « ایلری! ظفر وجنت بزمدر! » دیه‌باغیردی. عبدالله‌ده شهید اولمش، دوشمك اوزره اولان بایراق خالد بن الولیدك النه انتقال ایتمشدی. اوكون خالدك النده دوقوز قلینج قیریلمش، اونك كوستردیكی شهامت خریستیانلرك فائق وقاهر قوتلرینی توقیف ایدرك كری آتمشدی.

نهایت طالعك یوزی مسلمانلره كولمش، مهارت و شهامتیله مسلمانلری مستفید ایدن (خالد)، حضرت محمد طرفندن (سیف‌الله) عنوانی احراز ایتمشدی.

قریش ، حضرت محمدك دشمنلرینه یاردیم ایتمكله حدیبیه مصالحه سنی اخلال ایتدیكندن اونك تأدیبی ایجاب ایدییوردی . بونك ایچین حضرت محمد ، استحضاراتنی اكمال ایتدكدن صوكرا اون بیك مجاهدك باشنده (مدینه) دن حركت ایدی . (حاطب) نامنده كی بری بو قوۀ سفریه نك سرینی افشا ایدرك مكه لیلری ایقاظ ایتمك ایسته مش و (ساره) نامنده كی بر قادینی (مكه) یه اعزام ایتمش ایسه ده حضرت علی وبعده دن تام وقتنده خبردار اولارق قادینی تعقیب و تام وقتنده توقیف ایتمشدی . قادین سری افشا ایتمك ایسته مه مش ایسه ده تحقیق نتیجه سنده (حاطب) ك یازدیغی مكتوبی صاچلرنده صاقلادیغی آكلاشیلمشدی .

بو یوزدن قریش ، آنجق حضرت محمدك (مكه) یه مواصلتنی متعاقب ، وضعیتك وخامتندن خبردار اولمشدی . (مكه) تسلیم اولمش ، حضرت محمد ده بلدۀ حرامه مظفراً كیرمشدی . ابوسفیان ، مسلمانلغی قبول ایدرك عفو و صفحه نائل اولدی . دها صوكرا حضرت محمد ، كعبه یه ایلریله یه رك بتلری كندی الیله خردوخاش ایتمش ، كعبه اطرافنده یدی كره طواف ایتدكدن صوكرا شهادت كتیرمش ، صوكره زمزم قویوسندن صو ایچمشدی . بو صیراده مؤذن ایلك دفعه اولارق ، (مكه) ده مسلمانلری نمازه دعوت ایتدیكندن مسلمانلر و سائر مكه لیلر فوج فوج طوپلانمشدی . او زمان حضرت محمد ، مكه - لیلره دونه رك « نه بكلیورسكز ؟ » دیدی . هپسی ده « علو جنابكی ! » دیدیلر . حضرت محمد ده هپسنه « هایدی كیدیكز ! جناب حق جمله كزی مظهر غفران ایتسین ! » دیدی .

بوتون بتلریتك مسلمانلر طرفندن خردوخاش ایدیله سندن متأثر اولان (هوازن) سلاحلرینه مراجعت ایدرك مسلمانلره هجوم ایتمه یی تصمیم ایتمشلر و بومقصدله (حنین) وادیسنه قادار ایلریله مشلردی .

مسلمانلردن اون بیك مجاهدله ، هنوز مسلمانلغی قبول ایدن ایکی بیك (مکه) لی (هوازن)ی تامار ایده‌جکلرندن امین بولونیورلردی . فقط مجاهدلر هوازنك اوق صاغناغیله قارشیلاندقلرندن بوزولمشلر ، ناموس شکن بر رجعته دوچار اولمالرینه رمق قالمشدی . بو دقیقه‌لرده انسانلر قوۀ معنویه‌دن باشقه قوتلی قوله وصاغلام قافایه محتاجدرلر . حضرت محمد، درحال میدانه آتیلارق کوستردیکی شهامتله عسکرلرینی فرار شائبه‌سیله لکه‌لمکدن قورتاردی . هوازن ، مغلوب اولمش ، مکمل بر صورتده تعقیب ایدیلمش ، نهایت اوده عرض تسلیمیت ایتمشدی . غالبلرك النه آلتی بیك اسیر ، ٢٤ بیك آت ، ٤ بیك خیلان ، بر چوق کوموش دوشمشدی . غنائمك تقسیم اولوناجغی صیراده (هوازن) مرخصلری کله‌رك بو قدر عائله‌نك فلاکته اوغرامامسی ایچین پیغمبره مراجعت ایتمشلر ، پیغمبرده مجاهدلری طوپلایه‌رق شو سوزلری ایراد ایتمشدی :

« مسلمانلر! قرده‌شلریکز ندامت ایدرك سزه مراجعتله بابالریله والده‌لرینك و چوجوقلرینك سربستیسنی؛ مال ومناللرینك اعاده‌سنی رجا ایدییورلر . بن بو رجایی قبول ایدییورم . سزده قبول ایدرسه‌کز قابمی ممنونیتله طولدیررسکز . شاید بوندن متضرر اولان وارسه درحال سویله‌سین، اوکا باشقه بر زمان تضمینات ویره‌یم . »

حضرت محمدك سوزلرینه اعتراض ایدن اولمامش ، بلکه اعتراض ایتمه‌یی دوشونن بولونمامش ، بوتون اسیرلر سربست بیراقیلمش ، هرکس مسلمانلغك عدالت وانصافندن حصه یاب اولمشدی .

مسلمانلغی قبول ایدنلر آراسنده بالآخره اعلان نبوت ایدن مسیلمه‌ده بولونیوردی ، اعلان نبوتك احراز موفقیته کافی کلدیکنی ظن ایدرك مسلمانلقدن ارتداد ایتمش ، و حضرت محمده یازدیغی

مکتوبده دنیانك پاریسنی اوکا ، یاریسنیده کندیسنه ویرمشدی .
حضرت محمدك مسیلمه‌یه ویردیکی جواب بروجه آتی ایدی :

« اللهك پیغمبری محمددن ، یالانجی مسیلمه‌یه . ارض اللهکدر ،
اونی ایستدیکنه بخش ایدر . »

هجرتك اونجی ییلنده یمنده اسلامیتی نشر وخلقی ارشاد ایتمك
اوزره حضرت علی کوندرلمش وبالنتیجه بر چوق قبیله‌لر مسلمانلغی
قبول ایتمشلردی . یمنده آنجق خریستیان اولان نجران قبیله‌سی جزیه
تأدیه‌سنی ترجیح ایتمشدی .

بو صورتله بوتون عربستانده مسلمانلق تأسس ایتمش؛ محمدك حال
حیاتنده بت‌پرستلك کوکندن سوکولوب آتیلمشدی . بو موفقیت
حضرت محمدك یالکز دهای عسکریسنه عطف اولونه‌ماز . بالعکس
اونك بر فاتح اولدیغی قدر بر مجدد اولماسنه ، اعلان ایتدیکی دینك
بوتون پیغمبران طرفندن تلقین اولونان دینه مطابق بولونماسنه ،
عربستانك او دورده‌کی حالنه نسبتله‌اك خالص واك صاف تعالیم اخلاقیه‌یی
محتوی اولماسنه وابسته‌در . بوندن باشقه حضرت محمد ، محکمه‌سز ،
محاکمه‌سز وحکمسز قصاصی منع ایتمکله عربلرك احتراصاتنی موثر بر
قید ایله تقیید ایتمشدی .

عربلرك اسلامیتی قبول ایتملری ، عمومی وصمیمی بر حرکتدی .
عربلرك شعور دینیسی آرتیق انتباه ایتمش اولدیغندن مهیج روحلری
بر وادی‌یه دوکولمشدی: دعوای الٰهی‌یی یوکسلتمك واللهك وحدانیت
و صمدانیتی اوغورنده اولمك . هر مسلمانك یکانه امل خالصی بو
ایدی . اقتدار وشوکت صاحبی اولمق ، غنیمت الده ایتمك ، شان
وشرفه یوکسلمك ، حتی آخرتده جنتی احراز ایله‌مك آنجق بو خالص
وقاهر املی تقویه ایدییوردی .

بوتون عربستانده توحید عقیده‌سی تأسس ایتدکدن صوکره تبوك سفری وقوع بولمشدر . مسلمانلر سوریه حدودینه قدر ایلریله‌مشلر، اوحوالیده مقیم اولان بوتون عرب امراسی تسلیم اولمشلردی. حضرت محمد ، جزیه و فدیه‌لر آلمقله برابر دائما مغلوبلرك حسیات دینیه‌سنه حرمت ایتمشلردر . حضرت محمد مسلمانلغی تبلیغ ایتمش ، فقط اونی جبراً قبول ایتدیرمك ایچون بر تشبثده بولونمامش وبو خصوصده دائما قرآنك أوامرینی اجرا ایله‌مشدر .

حضرت محمدك بوسفرده احراز ایتدیکی موفقیتلر ، کندیلرندن چوق معتدل بر ویرکی آلمقله اکتفا ایتدیکی خریستیانلره قارشی کوستردیکی مسامحه‌کارلقدن ایلری کلمشدر . محمد ، مدینه‌یه عودت ایتدیکی زمان فتح ایتدیکی مملکتلرده‌کی هرقلب، مسلمانلغك مسامحه‌کارلغنه مجلوب اولمشدی .

حضرت محمدك بو دور حیاتنده وقوع بولان بر حادثه بیطرف وبصیرتکار منقدلر نظرنده ، بعضیلری طرفندن اوکا قارشی وقوع بولان ساخته‌کارلق اسناداتنی بر طرف ایتمکه کفایت ایدر . محمدك یکانه اوغلی ابراهیم ارتحال ایتمشدی . نسل محمدینك یکانه واسطهٔ توالیسی اولان بو چوجوغك ضیاعی ، چوق مؤلمدی . بو کنجك تام ارتحال ایتدیکی دقیقه‌ده تصادفاً کونش کسوفه اوغرامش، خلق بو حادثه‌یی سماواتك برعلامت حزن وکدری تلقی ایتمشدی. حضرت محمد، بو خرافات آمیز حسی، بو متعصب ذهنیتی تشویق ایده‌جکنه جماعت اسلامیه‌یی دعوت ایدرك شو سوزلری سویله‌مشدی: «مسلمانلر! کونشله ییلدیزلر ، اللهك اثر قدرتیدر . انسانلردن برینك حیات وممانندن دولایی بونلر خسوف و کسوفه اوغرامان.»

حضرت محمد، بونی متعاقب دائرهٔ اسلامه کیرمك اوزره (مدینه)یه

کلنلری قبول ایتمکله ، دنیانك نصفنده والك کوزل قسمنده تأسسی مقدر اولان سلام دولتنك قوانین ومؤسساتی تنظیم ایتمکله مشغول اولدی . حضرت محمدك حجةالوداعی الك محتشم و الك مؤثر حادثه‌لردن بری ایدی . محمد صاچلرینی کسدکدن وآبدست آلدقدن صوکره کعبه‌یه کیره‌رك حجری اوپمش ، طوف ایتمش ، صوکره صفا داغنه ایلریله‌یه‌رك یوکسك سسله تکبیر کتیرمش ، صفادن مروه‌یه کیتمش ، آلتمش اوچ دوه قوربان ایتدکدن صوکره ٦٣ کوله‌یی آزاد ایله‌مشدی .

دها صوکره حضرت محمد ، مدینه‌یه عودت ایتدی . چوق کچمه‌دن شدتلی بر حمایه طوتولدی . بو حمانك تهلکه‌لی اولماسی احتمالی درپیش ایدن محمد ، الك چوق سودیکی ذوات ایله محاط اولمق آرزوسنی کوستردی وخسته‌لق مدتی عزیز زوجه‌سی عائشه‌نك اونده کچیردی . پیغمبرك دوچار اولدیغی اضطراب شدتلیدی . آرا صیرا فرط اضطراب ایچنده « یهودیلرك زهری بنی اولدیریور ، ایچمده هر دامارمك بیرتیلدیغنی حس ایدییورم » دییوردی . مع مافیه حضرت محمد ، صوك نفسنه قدر ، سلامت حواسنی محافظه ایتمش ، او قدر که سوریه‌یه قارشی احضار اولونان قوهٔ سفریه‌یه لازم اولان هرشیئی دوشونمش ، اکمال ایتمش ، اسلام سانجاغنی تقدیس ایدرك اونی (اسامه) نك ید حماست وحمیتنه تودیع ایله‌مشدی . حضرت محمد ، ارتحالندن اوچ کون اولنه قدر ، بوتون فرائض دینیه‌سنی و وظیفهٔ امامتی ایفا ایتمش ، نهایت پك بیتاب اولدیغنی حس ایدنجه امامت وظیفه‌سنی اسکی و عزیز دوستی حضرت ابو بکره توجیه ایله‌مشدی . پیغمبر ، جماعتله صوك نمازینی قیلدقدن صوکره شو سوزلری ایراد ایدرك تواضع وصمیمیتله بوتون جماعتی کریان ایتمشدی :

« آرقاداشلر ، شاید بر کیمسه‌یی حقسز اولارق بر کونا ضرره اوغراتدی ایسه‌م حسابنی ایسته‌سین . شاید بر مسلمانه قارشی بر خطاده بولوندیسه‌م بلاتأخر خطامی اعلان ایتسین . بر کیمسه‌نك مالنی آلدیسه‌م اوده‌مکه حاضرم » حاضروندن بری حضرت رسولك کندیسندن اوچ درهم آلدیغنی سویله‌مش وپاراسی درحال تأدیه اولونمشدی . پیغمبر ، بوکا قارشی « بو دنیاده محجوب اولمق ، آخرتده محجوب اولمقدن دها قولایدر . » دیدی . فاطمه ، باباسنك فراش احتضاری یاننده بولونمق اوزره کلمش ، آغلایوردی . حضرت محمد قیزینه باقارق « قیزم نه‌یه آغلایورسك ؟ دیدی ، یرده ، کوکده قادینلرك اك خیرلیسی اولمق سکا یتشمزمی ؟ » صوکره پیغمبر ، بوتون کوله‌لرینی آزاد ایتدی . فراش احتضارینك اطرافنده آغلایان اقرباسنه شو سوزلری سویله‌دی : « اولومدن صوکره نه‌یاپاجغکزی سویلیه‌یم : جسدیمی غسل وتکفیندن صوکره یاتدیغم برك آلتنه قازیلاجق مزاریمك کنارینه قویکز . » بر آز توقفدن صوکره پیغمبر سوزینه دوام ایتدی : « اولا ملکلر نمازیمی قیلاجقلر ، صوکره سز کیریکز ، نمازیمی قیلیکز ، بنم ایچون اللهك رحمتنی تمنی ایدیکز . اهل اسلامه بر نمونهٔ اقتدا اولمق ایچون حزن وماتمدن فراغت ایدیکز . اك بویوك آرزوم ، حزن وفغان ایله حضوریمی اخلال ایتمه‌مکزدر . » بوسوزلری سویله‌دکدن صوکره حضرت محمد برقاچ دقیقه غشی اولدی .

پیغمبر ، ارتحال ایتدیکی کونك صباحنده اللرینی یوقاری‌یه قالدیره‌رق «یاربی ، روحمی اولومك شدائدینه قارشی تقویه ایت ! » دیدی . صوکره کندندن کچدی . پیغمبرك ارتحالی دقیقه‌سی یاقلاشمشدی . حضرت عائشه دیپورکه : « رسولك یاننده اوتوریوردم . باشی قوجاغمده ایدی . بردن بره کوزلرینی آچه‌رق طاوانه دیکدی . بو مدید نظر اثناسنده

پیغمبر ضعیف برسسله صوك سوزلرینی سویله‌دی : « یاربی بنی مظهر غفران ایت ، رفاقت علیایی نصیب ایله ! » دیدی ویره سریلی خالینك اوزرنده حضور ایچنده تسلیم روح ایتدی .

حضرت محمد ، هجرتك اون برنجی ییلنده ، ربیع الاول آینك ۱۲ نجی کوننده یعنی میلادك ٦٣٢ نجی سنه‌سنك ٨ حزیراننده آلتمش اوچ یاشنه بالغ اولدیغی حالده ارتحال ایتمش و (مدینه) ده دفن اولونمشدر .

حضرت محمدك جسدی ، دشمنلرینك غایت ابلهفریبانه برصورتده ادعا ایتدکلری وجهله دیره‌کلر اوزرنده هوایه تعلیق اولونمامش ، یره کومولمشدر . ۱]

حضرت محمدك ارتحالی ، عمومی برحزن وماتم وجوده کتیردی . چوقلری « عجبا پیغمبر ارتحال ایتدکدن صوکره مسلمانلق پایدار اولورمی ؟ » سؤالنی ایراده باشلادیلر . حضرت ابوبکر : « محمد ، برپیغمبردن باشقه برشی دکلدر . اوندن اول ده پیغمبرلر کوندریلمشدی . شاید اوأوله‌جك ، یاخود أولدیریله‌جك اولورسه کریمی دونه‌جکسکز ؟ » آیتلرینی اوقودی وهرکسی تسکین ایتدی .

۱] مؤلفك اشارت ایتمك ایسته‌دیکی نقطه اولدقجه مهمدر . چونکه اوروپاده قرون وسطاده حضرت محمدك مزاری حقنده برسورو خرافه‌لره اینانیلیوردی . بوکون بیله بلکه بونلره ایناننلر واردر . بو خرافه‌لره کوره حضرت محمد یره کومولمه‌مش ، بر قبه‌نك تپه‌سنه یرلشدیریلن غایت قوتلی بر مقناطیس سایه‌سنده تابوتنك بوتون مسلمانلر قارشیسنده هوایه قالقماسنی تأمین ایتمشدر ! . دیکر خرافه‌لره کوره حضرت محمدك مزاری اوستنده‌کی بوتون قبه‌نك مقناطیسی طاشدن بنا ایدیلمش ، پیغمبرك دمیردن تابوتی هر طرفدن کلن مقناطیس تأثیریله هواده دورمشدر !

پیغمبریمزك مزاری حقنده بوقدر هذیان آلود خرافه‌لر اویدیران کور تعصبلرك دیمز ، اعتقادمز حقنده نه‌لر اویدوراجقلرینی تخمین ایتمك مشکل اولماز . مؤلف ، حضرت محمدك تابوتی دیره‌کلر اوزرنده هوایه تعلیق اولونمامش ، یره کومولمشدر ، دیمکله بو خرافه‌لری تکذیب ایتمك ایستیور .

حضرت محمدك ارتحالنی متعاقب اولا حضرت ابو بکر ، صوکره حضرت عمر ، صوکره حضرت عثمان ، صوکره حضرت علی ، ریاست اسلامیه‌یی درعهده ایتدیلر.

شونی سویله‌یه بیلیرزکه حضرت محمدك مقاومتسوز برسطوتی حائز اولان قیلیجی ، اخلافنك النده ، آفریقا ، آسیا و آوروپاده بویوك بردولت تأسیس ایتمه‌دن قینه کیرمه‌مشدی. مسلمانلر ظفردن ظفره قوشمشلر ، ایران ، فلسطین ، سوریه ومصر ، بربری متعاقب مسلمانلرك النه دوشمشدی. اون ایکی سنه ظرفنده مسلمانلر (٣٦) بیك شهر ، قصبه وقلعه ضبط ایتمشلر ، (١٤٠٠) جامع انشا ایتمشلر ، اسکندریه‌دن طنجه‌یه‌قدر بوتون آفریقایی ، اسپانیانك بویوك قسمنی تسخیرایتمشلردی.

بوتون اسلام محررلری ، فطرتك حضرت محمده بخش ایتدیکی مواهب فکریه وکمالات اخلاقیه‌یی اك خوشنود ومفتخر بر ذوقله قید ایدرلر. محمد ، بویوکلره حرمتی ، کوچوکلره قارشی تواضعی ، معارضلرینه تحملی ایله عموم طرفندن سه‌ویلمش ، هر درلو تعظیم و حرمتی کورمشدر. حضرت محمد مخاطبلرینی اقناع والزام ایتمك خاصه‌سنی‌ده حائزدی. کتاب طبیعتده متبحر اولان محمدك دماغی ، اك بی امان مخالفلرك مراجعت ایده‌جکلری بوتون وسائطی قورایاجق ، یاخود اتباعنك کوچوك براندیشه‌سنی احاطه‌ایده‌جك درجه‌ده امتداد وانکماش ایدردی. عظمتك بوتون خشیتیله برابر سه‌ویملی بر طاتلیلقله تزین ایدن سیمای محمدینك ساده بلاغتی ، هرکسك وجداننده برهیجان ، حرمت ومحبت اویاندیرردی. کندیسنده اوقدرتلی هوای آمریت واردی که اهل عرفانی متأثر ، جاهللری سوق وارشادایدردی. بر دوست وبر پدر اولمق اعتباریله حضرت محمد فطرتك اك نازك حسیاتیله متحسسدی. محمد ، پك شفیق وعالیجناب بر قلبی حائز

اولديغى واجتماعى، يعنى بوتون وظائفى ايفا ايتديكى حالده هيچ بر وقت
(رسول الله) عنوانك بو كسكلكنى اخلال ايده جك بر حركتده بولونمامشدر.
پيغمبر بويوك دماغلر ايچون چوق طبيعى بر شى اولان بو سادهلكله اوينك
بوتون ايشلرينى كورمكده تردد ايتمز، بوتون عربستان كنديسنه اطاعت
ايتديكى زمان بيله ، البسهسنك سوكوكلرينى كندى اليله ديكمكدن،
آياق قابى بالذات تعمير ايتمكدن تحاشى ايتمز ، قويونلرينى صاغار ،
ئەوينى سوپورور ، آتشنى ياقاردى . پيغمبرك هركون تناول ايتديكى
طعام ، خورما وصو ، اك سەوديكى شيلر ، سود وبالدى . سياحت
ايتديكى زمان پيغمبر ، ءكنى خدمتجيسيله برلكده تقسيم ايدردى .

(قارلايل)ك بو « قهرمان پيغمبر » حقندەكى ملاحظاتى اوقدر
كوزلدركه اونلرى موضوع بحث ايتمەدن كچەميەجكز : « چولك
بو درين قلبلى اولادى ، پارلاق قارا كوزلريله ، آچيق ، درين
روحيله ، حرصدن عارى فكرلرله مشبوعدى . محمد ، ساكن
و معظم بر روحدى . او آنجق صميمى اولاجق انسانلردن بريدى .
طبيعت اونى صميمى اولمق ايچون ياراتمشدى . انسانلرك بر قسمى
جدليات و تفرعات ايله مشغول اولوركن او كندى روحيله حقائق
أشيايه نفوذ ايدييوردى. وجودك سر معظمى، دهشتلريله واحتشاملريله
بو آدامك درونده طوغمشدى . بو آدامك سوزلرى ، دوغريدن
دوغرويه طبيعتك سسيدر. انسانلر بوسسى دكلرلر، ودكلهمليدرلر ،
باشقه برشيئه قولاق آصمامليدرلر . چونكه ؛ باشقه هرشى هيچدر .
بو آدمك دماغى بيكلرجه فكرك محشريدى . اوهپ كندينه «نهايم ؟
شو ايچنده ياشايوب كائنات تسميه ايتديكم اولچوسز شى نه ! حيات نه؟
ممات نه ؟ نه يه ايمان ايتمەلى ؟ ونه ياپمالى ؟ » سؤاللرينى صوريوردى .
حرا داغنك ، سينا داغنك يالچين قايالرى، قوملى عزلتكاهلرك هپسى

بو سؤاللره جواب ويره‌ميوردی . انسانك تپه‌سنده قيوريلان مكوكب سمالر ، بو سؤاللر قارشيسنده سكوت ايديوردی . فقط بو آدمك روحی واوروحده‌كی وحی الٓهی بونلره جواب ويريوردی . »

حضرت محمدك نبوتی ، كندی عائله‌سی‌ده هر كسدن فضله تصديق ايديوردی . بر عرب اولمق صفتيله حضرت محمد ، قوم قدر پريشان ، آچ وچپلاق عربلری درلی طوپلی بر وحدت حالنه كتيرمش ، اونلری يكی بر صفت ويكی بر ماهيتله اقوام جهانه تقديم ايتمشدر . محمدك تأسيس ايتديكی وحدت ، اوتوز سنه ظرفنده بيزانس ايمپراطوريسی هزيمته اوغراتمش ، ايران كسراليی خاك ايله يكسان ايتمش ؛ سوريه ، عراق ومصری فتح ايتمش ، فتوحات اسلاميه‌يی بحر محيط اطلاسيدن بحر خزره وماوراءالنهره قدر تمديد ايتمشدی . اون ايكی عصردر بوتون بو حواليده مسلمانلق حكمراندر . آنجق اسپانيا دائرهٔ اسلاميتدن چيقمش بولونيورسه‌ده مسلمانلق توسع ايتمكده دوام ايتمش ، شمالی آسيا مركزی آفريقاده وبحر خزر حواليسنده انتشار ايده كلمشدر .

قهرمان پيغمبر بويله بر پيغمبردی . محمدك دهاسی ، زردشتيلكی تارمار بر جماعت حالنه كتيرمش ، هندستانی فتح ايدرك براهما دينه غالب كلمش ، بودا دينی بيله مغلوب ايتمش ، عيسويتك شرقده‌كی بوتون حاكميتنی دوه‌يرمش ، مصردن جبل طارقه قدر رومانك بوتون آفريقاسنی الده ايتمش ، اوروپايه كچه‌رك اسپانيانك قسم اعظمنه تملك ايتدكدن صوكره لوالره قدر ايلريله‌مش ، اسكی رومايی تيتره‌تمش ، ونهايت يكی رومايی يعنی استانبولی ضبط ايتمشدی .

[مؤلف بو فصلی متعاقب امام (ابو صیری)نك مشهور قصیدهٔ میمیه‌سندن پیغمبریمزك اوصافنه عائد بیتلرك ترجمه‌سنی نقل اتمکده‌در . بزده بو ابیاتك اصلیله برابر ترجمه‌سنیده قید ایدییورز .]

محمد سیدالکونین والثقلین * والفریقین من عرب ومن عجم

حضرت محمد ، دنیا و آخرتك ، انس وجنك ، عربلرله سائر اقوامدن متشکل بوتون امتلرك پناه والتجا کاهیدر .

نبینا الآمر الناهی فلا احد * ابر فی قول لا منه ولا نعم

پیغمبریمز ، تبلیغنه مأمور اولدیغی بوتون یو کسك عقیده‌لری ، بوتون اعمال مقبوله‌یی بیلدیرمشدر . بوتون دنی ، ردی ایشلردن بزی نهی ایدن اودر . نفی واثبات خصوصنده اوندن دها دوغری حرکت ایدن ، وعدو وعیدنده اوندن دها دردست اولان بر کیمسه یوقدر .

هوالحبیب الذی ترجی شفاعته * لکل هول من الاهوال مقتحم

پیغمبریمز اللهك او سه‌وکیلیسیدر که ایچنه دوشولن هر بلانك دفعی ایچون شفاعتی امید ایدیله‌جك اولان آنجق اودر .

دعا الی الله فالمستمسکون به * مستمسکون بحبل غیر منفصم

او پیغمبر ذیشان انسانلری اللهه دعوت ایتدی . اوکا صاریلانلر هیچ بر وقت قوپمیه‌جق بر باغه باغلانمش اولورلر .

فاق النبیین فی خلق و خلق * ولم یدانوه فی علم ولا کرم

حسن صورت کبی ظاهری کمالاتیله و خصال حمیده کبی معنوی کمالاتیله بوتون انبیایه فائق ایدی . علم و کرم اعتباریله بونلر اوکا یاقلاشامادیلر .

وکلهم من رسول الله ملتمس * غرفا من البحر اورشفا من الدیم

انبیانك هپسی رسول اسلامك دریای عرفاندن بر آووج واونك سیل کرمندن بر جرعه ایله تفیض ایتمشلردر .

وواقفون لدیه عند حدهم * من نقطة العلم اومن شکلة الحکم

بوتون انبیا ، متبوع معظملری اولان حضور محمدیده موقعلرینه

كوره علمك بر نقطه‌سى ويا حكمتك برحركه‌سى اولارق اخذ موقع ايدرلر .

فهو الذى تم معناه وصورته * ثم اصطفاه حبيبا بارئ النسم

معنى وصورت ، باطن وظاهر اعتباريله حائز كمال اولان رسول كرم ، ذات بارى طرفندن حبيب اولارق انتخاب اولونمشدر .

منزه عن شريك فى محاسنه * فجوهر الحسن فيه غير منقسم

[ناظم رسول اسلامك صفات ثبوتيه‌سنى بيان ايتدكدن صوكره صفات سلبيه‌سنه نقل كلام ايدرك ديبوركه :]

محاسننده هر شريك و نظيردن منزه اولان اوذات والانك خير وكمال منبعندن آلديغى كوهر حسن ، تجزى قبول ايتمز .

دع ما ادعته النصارى فى نبيهم * واحكم بما شئت مدحا فيه واحتكم

[ناظم رسول اسلامك اوصاف و محاسن اعتباريله بى نظير اولديغنى سويله‌دكدن صوكره عوام ناسك اوكا ، نصارانك پيغمبرلرينه عطف ايتديكى (ابن الله) كبى صفاتى توجيهه مساغ كورمه‌لرينى توهم ايدرك بو بيتى يازمش وشو شكلده ادارهٔ كلام ايتمشدر :]

نصارانك پيغمبرلرى حقنده سويله‌دكلرينى براقده مدحكده حكيمانه حركت ايت ، حدود انسانيه‌يى تجاوز ايدرك صفات صمدانيه‌يه تجاوز ايتمه .

فانسب الى ذاته ماشئت من شرف * وانسب الى قدره ماشئت من عظم

اونك ذات رسالتپناهيسنه ايسته‌ديككك قدر شرف ، اونك قدر عاليسنه ايسته‌ديككك قدر عظمت اضافه ايت .

فان فضل رسول الله ليس له * حد فيعرب عنه ناطق بفم

چونكه پيغمبر ذيشانك فضل وكمالنه بر حد يوقدركه لسان اونى افاده ايده‌بيلسين .

لم يمتحنا بما تعيى العقول به * حرصا علينا فلم نرتب ولم نهم

پيغمبريمز بزى فرط محبتندن عقللرى عاجز براقه‌جق برشيله امتحان ايتمه‌ديكندن ذره قدر شك و شبهه‌يه ويا حيرت انديشه‌يه دوشمه‌دك .

اعيى الورى فهم معناه فليس يرى * للقرب والبعد منه غير منفحم

جهان اونك كمالاتنى ادراك ايتمكدن واحاطه‌دن عاجزدر . اوزاق ، ياقين هر يرده اونك معانى وفضائلنى آ كلامقدن عاجز قالانلردن باشقه بر كيمسه كورولمه‌يور . اونك شمائل كزيده‌سنى تصويره تصدى ايدن هر منطق بيچاره قاليور .

كالشمس تظهر للعينين من بعد * صغيرة وتكل الطرف من امم

او رسول اكرم ، اوزاقدن كوچوك كورونن ، فقط كوزلرى قاماشديران كونش كبيدر .

وكيف يدرك فى الدنيا حقيقته * قوم نيام تسلوا عنه بالحلم

اونك ، رؤياده كوردكلرى خيالى ايله تسلى بولان انسانلر اونك حقيقت كمالنى ناصل احاطه ايده‌بيليرلر ؟

فمبلغ العلم فيه انه بشر * وانه خير خلق الله كلهم

اونك حقنده علممزك سويليه‌بيله‌جكى شى ، بشر اولديغى ، وبوتون مخلوقات الهيه‌نك اك يوكسكى بولنديغيدر .

وكل آى اتى الرسل الكرام بها * فانما اتصلت من نوره بهم

بوتون پيغمبرلرك كتيردكلرى آيات ومعجزات ، رسول اسلامك اونلره ايريشه‌ن فيض نورانيسندندر .

فانه شمس فضل هم كواكبها * يظهرن انوارها للناس فى الظلم

او بر شمس فضيلت ، اونلرده اونك ييلديزلريدر كه قارا كلقلرده انسانلره ايثار نور ايدرلر .

اكرم بخلق نبى زانه خلق بالحسن مشتمل بالبشر مبتسم

پيغمبرك ، حسن سيرتله مزين كوزل سيماسى نه خوشدر . اونك حسنى كوزه‌للكك بوتون انواعنى مشتمل ودائما شطارتله متبسمدر .

كالزهر فى ترف والبدر فى شرف والبحر فى كرم والدهر فى همم

اونك شخص كريمنده چيچكلرك لطافتى ، ماهتابك بوتون شعشعهٔ احتشامى ، طوپلانمشدر . كرمى دريالر قادار واسع ، همتى زمان كبى معظم وپايداردر .

كانه وهو فرد فی جلالته * فی عسكر حين تلقاه وفی حشم

یالکز باشنه اولدیغی حالده اونی هیبت وجلالندن اردولر وفاتح کتیبه‌لر ایچنده ظن ایده‌رسك .

لاطیب بعدل تربا ضم اعظمه طوبی لمنتشق منه وملتثم

اونك کمیکلرینی اورتن طوپراقلرك رایحه‌سی، اك نفیس رایحه‌لره فائقدر . او عزیز طوپراغی قوقلایانلره واوپه‌نلره نه موطلو !

دعنی و وصفی آیات له ظهرت * ظهور نار القری لیلاً علی علم

بیراق بنی، اونك داغ باشنده‌یانان، بیابانلرده‌سرکردان اولانلری کیجه‌لین ایشیغنه چاغیران آتش کبی آشکار اولان آیات ومعجزاتنی وصف وتعداد ایده‌یم :

آیات حق من الرحمن محدثة قديمة صفة الموصوف بالقدم

معجزات محمدیه‌نك اك یوکسکی آیات قرآنیه‌درکه لفظی اعتباریله حادث ، معنی جهتیله قدیمدر . زیرا قدمله موصوف اولان اللهك کلامیدر .

لم تقترن بزمان وهی تخبرنا عن المعاد وعن عاد وعن ارم

آیات قرآنیه ، برزمانه مقارن اولمادیغی حالده بزه قیامتدن وعاد وارمدن خبر ویرمکده‌در .

دامت لدينا ففاقت كل معجزه من النبيين اذجائت ولم تدم

آیات قرآنیه دائم ، سائر پیغمبرلرك معجزه‌لری ایسه غیر دائم اولدیغی ایچون اونلرك هپسنه فائقدر .

قرت بها عين قاريها فقلت له لقد ظفرت بحبل الله فاعتصم

آیات قرآنیه‌یی اوقویانلر اونك قرائتیله شادکام اولدیلر . اونلره یمین ایله تأمین ایده‌رم‌که حبل الهی‌یی بولدیلر ، اوکا صیم صیقی صاریلسینلر .

ان تتلها خيفة من حر نار لظى اطفأت نار لظى من وردها الشيم

قرآن كريمك آيتلرى جهنم آتشندن قورقه‌رق اوقورسه‌ك جهنم آتشنى سونديريرسك .

كانها الحوض تبيض الوجوه به * من فالسقط من العصاة وقد جاؤه كالحمم

آيات بينات يوم عرصاتده كومور پارچه‌سى كبى كسيلن عاصيلره شفا ويره‌ن ويوزلرينى آغارتان حوض كبى‌در .

وكالصراط وكالميزان معدلة * فالقسط من غيرها فى الناس لم يقم

آيات قرآنيه حق‌ى باطلدن تميز خصوصنده صراط ، عدالتى تأمين وخصومتى رفع وازاله‌ده ميزان كبى‌در. لونلر اولماسه انسانلر اراسنده عدالت قائم اولمازدى .

لاتعجبن لحسود راح ينكرها تجاهلا وهو عين الحاذق الفهم

آيات قرآنيه‌نك كلام الهى اولديغنى ادراك ايدن حاسدلرك انكارلرندن تعجب ايتمه . بو انكار ، جهالتدن دكل ، تجاهلدن ايلرى كليور .

قد تنكر العين ضوء الشمس من رمد وينكر الفم طعم الماء من سقم

بعضاً كوز خسته‌لقدن دولايى كونشك ايشيغنى انكار ايتديكى كبى آغيزده خسته‌لق يوزندن صويك لذتنى انكار ايده‌ر .

يا خير من يمم العافون ساحته * سعيا و فوق متون الاينق الرسم

اى سن كه باجمله ملتجيلرك قوشه‌رق ، هجينسوار اولارق نزدينه قوشدقلرى الك خيرلى انسانسك. سكا التجا ايديورم !

ومن هو الآية الكبرى لمعتبر ومن هو النعمة العظمى لمغتنم

سن عبرت بين اولانلر ايچون الك بويوك آيتسك ونعمت پشنده قوشانلره الك فياض نعمتسك !

ایلکنجی قسم

قرآن کریم

قرآن کریم

برنجی فصل

قرآن کلمه‌سنك اصلی - قرآنك جمع وتدوینی - قرآنك معجزهٔ محمدیه اولدیغی - قرآنك محتویاتی - قرآنك کیفیت وحیی - ٦٦٦٦ آیتك نظمی - (کوته)نك قرآن حقنده فکری-قرآن نه‌صورتله محافظه اولوندی-شاعرلبیدك دین اسلامی قبولی - مسلمانلرك قرآنه حرمتی - قرآن مجلهٔ احکامدر - قرآنك کتاب مقدسدن فرقی - رهنانك سوزلری - مسلمانلقده الوهیت تلقیسی - هندولر الوهیتی ناصل تعریف ایدییورلردی- حضرت محمدك حضرت عیسایه حرمتی - حضرت مریمك حملی حقنده قرآنك‌فکری- تثلیث مسئله‌سی- قرآنك تحلیلی - اسلام فاتحلریله ، روما پاپالرینك مقایسه‌سی - موسیو (ژوریو) نك مطالعاتی - یهودیلکك انحصار آمیز وضعیتی - درت انجیل - (قسطنطین) ك دورنده خریستیانلق - اسلامیت قلیچ دینی دکلدر-مسلمانلغك بشریته خدمتی .

قرآن کلمه‌سی ، (اوقودی) معناسنده اولان (قرأ) فعل ثلاثیسنك مصدریدر . « اوقومق » ، « اوقونمغه شایان اولان » معنالرینی افاده ایده‌ر . قرآن کریمه « کتاب » ، « کتاب الله » ، « کتاب کریم » ، « کلام شریف » ، « فرقان » ، « تنزیل » کلمه‌لری اطلاق اولونور . مسلمانلر قرآنك کلام الٰهی اولدیغنه اعتقاد ایتدکدن باشقه اونك ازلی، غیر مخلوق وابدی اولدیغنه ایمان ایده‌رلر . قرآنك بیانی معجز اولدیغندن، حضرت محمدك دائمی معجزه‌سی تلقی اولونمشدر. مسلمانلر،

هر شیدن مقدم، جناب حقك «لوح محفوظی»، صوكرا «قلم»ی یاراتدیغنه؛ بویوك بر مجوهر اولان (لوح محفوظ) ه یكپاره اینجیدن وجوده كتیریلان « قلم » ك مداد نورایله انسانلرك بوتون اعمالنی قید ایتدیكنه اعتقاد ایدرلر . حضرت جبرائیل، لوح محفوظدن تلقی ایتدیكی قرآنی حضرت محمده قدر كیجه‌سنده تبلیغ ایتمش، قرآن كریم قسماً (مكه)ده ، قسماً (مدینه) ده پیغمبره وحی اولنمشدر . رسول اكرمك تلقی ایتدیكی بوتون كلمات الٓهیه، كاتبلر طرفندن درحال قیداولونوردی.

وحی اولونان ایلك آیتلرك : « اقرأ » سوره‌سنك باشنده‌كی آیتلر اولدیغی خصوصنده اتفاق واردر . بو آیتلرك مآل كریمی شودر :

« اوقو ، یارادن و انسانی بر قان پختیسندن وجوده كتیره‌ن اللهنك نامنه اوقو، رب اكرمك انسانه اوكره‌تدی، قلمله اوكره‌تدی، بیلمه‌دیكنی اوكره‌تدی » »

رسول اكرمك تلقی ایتدیكی آیات ، وحی كاتبلری طرفندن قید اولوندقدن صوكرا بونلر اصحاب آراسنده نشر اولونوردی . اصحابك اكثریسی قرآنی ازبرلردی . قرآنك قید اولوندیغی یاپراقلر ، بر صندوق دروننده حفظ اولونوردی .

قرآن كریم ۱۱٤ سوره‌دن متشكلدر . سوره‌لرك بر قسمی مكی، بر قسمی مدنیدر . سوره‌لر، ایچنده موضوع بحث اولان بر وقعه‌دن، یاخود ایچنده یاد اولونان بر شخصیتدن اسمنی آلیر . هر سوره آیتلردن متشكلدر و هر بری بسمله ایله باشلار . ۱]

قرآن، مسلمانلرجه معجزه‌لرك اك بویوكی عد اولونور واولولری دیریلتمك معجزه‌سی قدر خارق العاده طانیلیر . مسلمانلر دیرلركه ،

۱] قرآن كریمك آیاتی ٦٦٦٦ در . بیكی اوامر ، بیكی نواهی ، بیكی وعد ، بیكی وعید ، بیكی قصص ، بیكی امثال ، بش یوزی حدود ، یوزی دعا و نیازدر .

(موسی) ایله (عیسی) نك معجزه‌لری موقتدی . محمدك معجزه‌سی دائمیدر ، ابدیدر . بناءً علیه بو خارقه ، اسکی دورلرك بوتون خوارقندن یوکسکدر .

ادبیات نقطهٔ نظرندن قرآن ، شرقلك اك شاعرانه اثریدر . قسم اعظمی نثر منظوم اولان قرآن ، کرهٔ ارضك بر قسمنده حاکم اولان ذوقه مطابقدر . عربستانك اك اصیل و اك ممیز لهجه‌سی اولان قریش لسانیله نازل اولان قرآنه دیگر لهجه‌لر پك آز قاریشمشدر . قرآن کریمك لسان عرب ایچین بر حجت اولدیغنده شك و شبهه یوقدر . (گوته) نك دیدیکی کبی قرآن وهلهٔ اولاده قارئی ممنون ایتمز ایسه‌ده صوکرا اونی فسونیله جذب ایدر ، داها صوکرا قارئی گوزه‌للکیله تسخیر ایلر .

حضرت محمدك حال حیاتنده قرآن کریمك یازیلی بولوندیغی صحیفه‌لر حفظ اولونویوردی . حضرت ابو بکر ، خورما یاپراقلری ، دری و کمیك پارچالری اوزرنده یازیلی اولان آیات قرآنیه‌یی بر جلد حالنده طوپلادی . صوکرا بو جلدی حضرت عمرك کریمه‌سی (حفصه) نك ید امینتنه تودیع ایتدی . فقط ولایتلره داغیلان نسخه‌لرله نسخهٔ اصلیه آراسنده فرق گورولدیکندن حضرت عثمان نسخهٔ اصلیه‌یی اساس اتخاذ ایده‌رك قرآنك نسخه‌لرینی تکثیر ایتمش ، یاکلیش نسخه‌لری طوپلاتمشدی .

قرآن کریمك مزایاسنی تقدیر ایچون شونی بیلمك لازمدر که پیغمبرك زمان ظهورنده بلاغت بیان و فصاحت لسان پك ایلری گیتمش بولونیوردی . او زمان شعر و خطابت فوق العاده اعتباری حائزدی . مؤلفین اسلامیه‌دن بری دیور که :

« قرآنك اعجازی ، اونك بلاغتنده ، فصاحت و آهنکنده‌در . عربجه

بیلمه‌ین بر آدم قرآنی دیکله‌سه ، اونك ، سائر آثار عربیه‌یه فائقیتنی درحال تسلیم ایده‌ر. هرهانکی بریازی‌یه اقتباس اولونمان بر آیت قرآنیه اونك ایچنده بر یاقوت پارچاسی کبی طورور، کوزلری قماشدیران مجوهرلر کبی پارلار . قرآن ، وحی اولوندیغی کوندنبری ، بلاغتیله علمانی حیران براقمشدر . »

ایشته دائمی برمعجزه عد اولونان بوقرآن ایله‌درکه حضرت محمد قومنه مراجعت ایتمش، اونکله رسالتنی تأیید ایله‌مش، اونکله اوزمان عربستانده عددلری چوق اولان بوتون فصحا وبلغایی اسکات ایله‌مش، هپسنی اوکا برنظیره کتیرمکدن عاجز بیراقمشدی . [۱]

روایته کوره معلقاتدن برینك ناظمی اولان شاعرمشهور لبید ، حضرت محمدك رسالتنی اعلان ایتدیکی زمان هنوز بت پرستدی . لبید، شعرلرینك برنده شوبیتی ایراد ایدییور : «اللهدن غیری هرشی باطلدر ؛ هرنعمت ، محقق ، محکوم زوالدر . » شاعر لبیده بو یولده برنظیره سویلیه‌جك بر کیمسه چیقمه‌مشدی . نهایت سورهٔ بقره‌نك بر قاچ آیت کریمه‌سنه مطلع اولان لبید ، بونلرك آنجق وحی الٰهی ایله سویلنه‌بیله‌جکنه ایمان ایتمش، دین مبین اسلامی قبول ایله‌مشدی .

لبیدك اهتداسنه سائق اولان آیات کریمه ؛ « بو کتاب که ، هردرلو ریب و شبهه‌دن آزاده‌در ، متقیلر ایچون رهبر هدایتدر ، او متقیلرکه غیبه ایمان ایده‌رلر ، نمازلرینی حقیله ادا ایده‌رلر، واللهك کندیلرینه احسان ایتدیکی رزقدن انفاق ایلرلر . اونلرکه سکا کوندریلنه وسندن اول کوندریلنه ایمان ایده‌رلر وآخرته یقیناً اینانیرلر،

---

[۱] حضرت محمدك قرآن کریمی برخرستیان راهبك وبرایرانلی یهودینك یاردیمیله انشا ایتدیکنه دائر وقوع بولان بهتانلر ، کندی کندینی تکذیب ایتمکده‌در . عرب لسانك شاهقهٔ بلاغتی ، بری سوریه‌لی ، دیکری ایرانلی ایکی اجنبی‌یه ناصل عطف اولونابیلیر ؟

ایشته اونلر هدایت الٰهیه‌یه نائلدرلر ، واونلر فلاحه ایرمشلردر . »

« کافرلره کلنجه... اونلرك حالی بر آتش یاقان آدمك حالی کبی‌درکه آتش اطرافی ایشیقلاندیردیغی زمان کوزلری قاپانیر ، و قاراکلق ایچنده قالیرلر . اونلر دیلسزلردر ، سویلیه‌مزلر ؛ صاغیردرلر ، ایشیتمزلر ؛ کوردرلر ، کورمزلر .

«یاخود اونلرك حالی ظلمتله ، رعدوبرق ایله مشحون برقاصیرغه کبی که ، بونك قارشیسنده اونلر اولوم قورقوسندن پارمقلریله قولاقلرینی طیقیورلر . جناب حق ایسه کافرلری چپ چوره چویرمشدر . برق ، اونلرك کوزلرینی قاماشدیریر ، شمشك چاقدقجه اونك ایشیغنده یورویورلر ، فقط اورته‌لغی ظلمت قاپلادیمی طوریورلر . »

قرآنك تلاوتی اثناسنده عربلرك دویدقلری الهام ، اونك ساحر اسلوبی ، اونك علوی شعری ، اونك حلاوت نظمی دولاییسیله‌در . آیاتك تنوعی‌ده شایان دقتدر . قرآن کریم محتشم آیتلرله ، عرش تدبیرندن کائناتی اداره ایدن ذات اجل اعلایی افاده ایدر ، جنتك نعیم جاودانیسنی ایضاح ایدرکن آیتلر ، نشاط و آهنك ایله دالغه‌لانیر ، جهنمك عذابنی آکلاتیرکن آتشین برحرارتله چالقانیر .

مسلمانلر قرآن کریمه اعظمی حرمت و توقیری کوستریرلر . طاهر اولمازلرسه کتابه ال سورمزلر . اونك ایچون کتاب مبینك قاپاغنه (لایمسه الا المطهرون) آیت کریمه‌سی یازیلیر ، و بوصورتله سهوا ایله کتابه طهارتسز ایکن کیمسه‌نك یاناشمامسنی تأمین ایدرلر . مسلمانلر ، کتابی کمال حرمتله اوقورلر ، اونی اوپرلر ، حربه کیدرکن جیبلرنده طاشیرلر ، سلاحلرینه آیتلر حك ایتدیررلر ، کتابی آلتونلر و مجوهرلرله سوسلرلر ، اونك برغیرمؤمنك النده بولونمامسنی ایسترلر . اسلام تربیه‌سنك منبعی ، بو کتاب مبیندر . چوجوقلر ، اول باول

اونی اوقومایی اوکره‌نیرلر واز برلرلر. حیاتك نورینی بولمق ایچون مسلمانلر کتاب مبینی تدقیق وتتبع ایده‌رلر. جامعلر واردرکه اوراده قرآن کریم متمادیاً ختم اولنور. اون ایکی عصردن بری قرآن کریمك سسی، میلیونلرجه مؤمنك قلب وروحنده متمادیاً ومستمراً عکسلر اویاندیرمشدر. نیجه اسلام فقیهلری واردرکه قرآنی یتمش بیك کره ختم ایتمشلردر.

قرآن کریم اللهه ایمانی، ارادهٔ الٰهیه‌یه تسلیمیتی، اوامر الٰهیه‌یه اطاعتی، بر وتقوایی، اعتدالی، ایچکیدن امتناعی، مسامحه‌یی، دین اوغورنده أولنلره بر حرمت مخصوصه بسلمه‌یی امر ایده‌ر. فرائض عملیه‌یه کلنجه بونلر دین اسلامك نشر وتبلیغی، بش وقت نمازك اداسی، رمضان آینده اوروجك طوتولماسی، ۱] مالك قرقده برینك زکات اولارق اعطاسی‌در. زکات اولارق تفریق اولنان‌پارادن حتی‌دشمنلره و حیواناته بیله بر حصه تخصیص اولونابیلیر. ۲]

یيقانمق وتمیزلنمکه عائد اولان اوامر، نمازه متقدمدر. (سه‌ل Sale) دییورکه: «مسلمانلرك بووظائفی ایفایه‌رعایتکار اولملری‌ایچون حضرت محمد، اعمالك طهارت اساسی اوزره قائم اولدیغنی سویلر، طهارت، ایمانك یاریسی و نمازك اناختاریدر. طهارتسز نماز قبول اولونماز. بو ایضاحاتك دها کوزه‌ل آکلاشیلماسنی تأمین ایچون، (غزالی) طهارتی درت قسمه آییریور. برنجیسی جسدك هرپیسلکدن وهرلوثدن تطهیری؛ ایکنجیسی، بوتون اعضا وجوارحك خباثتدن

۱] اوروجك اوچ مرتبه‌سی واردر: ۱) معنوی وشهوانی لذتدن اجتناب، ۲) کوز، قولاق، دیل، ال، آیاق وسائر جوارحی کناهدن وقایه، ۳) قلب وفکری مشاغل دنیویه‌دن صیانت.

۲] نماز انسانلری جنت یولنه سوق ایدر. اوروج انسانی جنت قاپوسنه کوتورور. زکات انسانك جنته کیرمه‌سنی تأمین ایدر.

وهر ظالمانه عملدن ؛ اوچنجیسی ، قلبك هر درلو شایان مؤاخذه تمایلات و کناهکارانه نیتلردن تنزیهی در . (غزالی)، وجوده کوره قلبك ظاهری بر ظرف ، اصل اوزك قلب اولدیغنی علاوه ایدر . بو سببدن دولایی غزالی ، یالکز ظاهری طهارته اهمیت ویره‌نلردن شکایت ایدر، اساساً تمیز اولمایانلرك صورتلری کبی سیرتلرینك کیرلی اولدیغنی بیان ایله اونلرك موضوع بحث ایدیلمه‌یه لایق اولمادقلرینی سویلر . بناءً علیه مسلمانلرك طهارته رعایت ایتمکله کناهلرندن آزاد اولدقلرینی ظن ایدنلر یا کیلیورلر . »

فقط اوامر قرآنیه دینی واخلاقی وظائفه منحصر دکلدر . کیبون، دیرکه : « قرآن بحر محیط آطلاسی ساحللرندن غانژه قدر ، یالکز الهیاتك دکل، مدنی، جزائی احکامك مجله‌ٔ اساسیه‌سی عد اولونمقده، انسانلرك بوتون حرکات واحوالنی تنظیم ایدن قوانین، اللهك غیرقابل اخلال اوامریله مؤید بولونمقده‌در . » تعبیر دیکرله قرآن، مسلمانلرك دینی ، اجتماعی ، مدنی ، تجاری ، عسکری ، قضائی ، جنائی، جزائی عمومی کتابیدر. قرآن هر شیئك، وظائف دینیه‌دن وظائف یومیه‌یه، روحك نجات وفلاحندن بدنك صحتنه، عمومك حقوقندن فردك حقوقنه، انسانك منافعندن جمعیتك منافعنه ، اخلاقیات ساحه‌سندن جنائیات ساحه‌سنه ، حیات دنیویه‌نك عقوباتندن حیات اخرویه‌نك عقوباتنه قدر هر شیئك ناظیمدر .

بالنتیجه قرآن ، توراتدن آیریلمقده‌در. (قومب) ك دیدیکی کبی تورات ، « بر الهیات سیستمه‌سنی حائز دکلدر ، تورات ، قصصدن ، وصفلردن ، تقواپرورانه تهیجاتدن ، بر برینه منطقی بر رابطه ایله باغلی اولمامقله برابر قوتلی بر اخلاقدن متشکلدر . » [۱] قرآن کریم، انجیل

[۱] علم ودینك مناسبتلری حقنده‌کی مقاله‌دن

كى‌ده آنجق سالكلرك افكار دينيه‌سنى ، عبادت واعمالنى تنظيم ايدن بر دستوردن عبارت ده‌كلدر .

بلكه قرآن ، سياسى بر سيستمه‌در . چونكه دولتك هر قانونى اوكا مستنددر . حيات واموراله عائد اولان هر شئ اونك حكميله حل اولونمقده‌در .

حضرت محمد ، سياسى دولتلرده رهبان صنفنك نه قدر تهلكه‌لى بر عنصر اولديغى ، بو صنفك هر حكومتى تردى‌يه سوق ايتديكنى بيلديكندن بو مؤسسه‌نك وجود بولماسنه امكان بيراقمامش ، الٔنده قرآن بولونان هر مسلمانك كنديني ارشاد ايتمه‌سنى آرزو ايتمشدر . حضرت عيساده عينى صورتله حركت ايتمش ، اونده پاپاسسز وحسيات قلبيه‌يه مستند بر ديانت تبليغ ايتمشدى . رونان ديركه : « حضرت عيسى قدر پاپاسه بكزه‌مه‌ين بر انسان يوقدى . اونك قدر دينى حمايه نامى آلتنده دينى بوغان اشكاله بويوك بر دشمن كورولمه‌مشدى » . رونان دها صوكره ديوركه : « عيسويتده روحانى برسلسلهٔ مراتب يوقدى . هر نصرانى ديكر نصرانى‌يه : برادر ، ديه‌جكدى . فقط عيسى ، فائق بر عنوانه صاحب بولونيوردى . عيسى‌يه افندى ، اللهه‌ده « رب » ده‌نيليوردى . »

بناءً عليه مسلمانلقده پاپاسلق يوقدر . فقها ايله آلهياتجيلر عينى آدملردر . چونكه مأخذلرى قرآندر . بونلرك وظيفه‌لرى ، روحانى ده‌كل ، قضائى ايدى . ثروتلرى كليسا وقفلرندن ، صدقه‌لردن متحصل ده‌كلدى ، دولتك تخصيص ايتديكى معاشلاردندى .

حضرت محمدك كتيرديكى عقائد ، شبهه‌دن ، ايكى يوزليلكدن آزاده ايدى . قرآن كريم ، توحيد عقيده‌سنك اك شرفلى آبده‌سيدر . بتلره ، انسانلره ، سيارات وثوابته پرستشى منع ايده‌ن حضرت محمد ،

بونی،دوغان هر شیئك أوله‌جکی ، طلوع ایدن هر شیئك باتاجغی ، فساده معروض اولان هر شیئك اضمحلاله اوغرایاجغی اساس معقولنه استناد ایتدیرمشدی . حضرت محمدك ذوق عقلیسی ، زمان ومکاندن ، شکل و صورتدن منزه ، بی نظیر و بی شریك ، الك کیزلی فکرلرمزه مطلع ، کندی ذاتیله قائم ، لایتناهی و ازلی بر موجودی طانیور و تبجیل ایدیوردی . رسول اسلام طرفندن اعلان اولونان بو عقائد ، بوتون آرقداشلری طرفندن صاغلام بر صورتده قبول اولونمش ، قرآنك مفسرلری طرفندن‌ده ریاضی بر قطعیتله تعریف ایدیلمشدر . مؤمن بر فیلسوف عموم مسلمانلرك عقیده‌سنی قبول ایده‌بیلیر .

خالق طبیعت ، وارلغی بوتون آثارینه ، قانونی قلب بشره حك ایتمشدر . هر عصرده کلن پیغمبرلرك وظیفه‌سی ، معرفة اللهی احیا وقانون الٰهی نك رعایتنی تأمیندن عبارتدی . حضرت محمد بوتون اسلافی اولان پیغمبرانك نبوتنی طانیمشدر . حضرت آدمدن، قرآنك اکماله‌قدر وحی الٰهی انسانلری ارشادایده کلمشدر. حضرت محمدمسلمانلره، حضرت عیسایی توقیر وتبجیل ایتمه‌یی اوکره‌تمشدر.[١] لاتین کلیساسی ، حضرت مریمك نفخ ایله حملی مسئله‌سنی قرآن کریمدن اقتباس ایتمك خصوصنده تردد ایتمه‌مشدر . [٢] خریستیانلره

---

[١] بونك برچوق دلائلی واردر . بز یالکز شونی ذکر ایده‌جکز : محمد رابعك دورنده صدراعظم ١٦٨٣ ده ویانه‌یه قدر ایلریله‌مش ، فقط لهستان حکمداری (ژون سوبیه‌سکی) طرفندن مغلوبیته اوغرامشدی . بو صیراده خریستیان بر پاپاس مسلمان اولمش ، مسلمانلغنی اثبات ایچون حضرت عیسی‌یه هجوم ایله اونك ساخته‌کار اولدیغنی سویله‌مشدی . بو حرکت مسلمانلری اوقدر اغضاب ایتمشدی که پاپاس درحال دیوانه سوق اولنمش واعدامه محکوم ایدیلمشدی .

[٢] سه‌ل طرفندن ترجمه اولونان قرآنه مراجعت ایدیکز . سن آمبروز

آلتی یوز سنه ظرفنده دوغرو یولدن صاپمشلردی. حضرت موسی ایله حضرت عیسی ، آتیده کندیلرندن دها بویوك بر پیغمبر کله جکنی اعلان ایتمشلردی. پاراقلیط ، یاخود (روح قدس)ك ورودی رسل آلهیه نك اك بویوکی و صوکنجیسی اولان حضرت محمدك شخصنده وبعثتنده تجلی ایتدی.

قرآنك برنجی و اك اساسلی ماده سی ، توحید باری عقیده سی و حضرت محمدك رسالتیدر. قرآن حضرت محمدی ، اللهك ایلچیسی صفتیله یاد ایدر. پیغمبر اسلام ، خریستیانلرك تثلیث عقیده سنی قبول ایتمکله خطایه دوشدکلرینی ، جناب حقك حقیقتی اظهار وتأیید ایچون کندیسنی کوندردیکنی بیان ایدر. [١] بوندن دولاییدرکه قرآن کریمده مسلمانلره «موحدلر» دینلمکده و بوتعبیر «مشرکلر» مقابلنده قوللانلمقده در. چونکه مشرکلر ، پرستش ایتدکلری شیلری اللهه شریك اولارق قوشمقده درلر. قرآن کریمده ده نیلیورکه: «ای اهل کتاب ! (خرستیانلر و موسویلر!) دینکزده افراطه صاپمایکز. اللهدن بحث ایدییورکن حقیقته مخالف بر شی سویله مه یکز. مریمك اوغلی مسیح ، اللهك بر پیغمبرندن باشقه بر شی ده کلدر. او حالده الله ایله پیغمبرلرینه اینانیکز. تثلیثدن بحث ایتمه یکز. الله

ایله سن اوغوستین کبی آبای کلیسانك مشاهیرندن ایکی ذات بو مسئله اطرافنده اوقدر مستهجن مناقشه لرده بولونمشلردرکه ادب وحیا ، بونلرك سوزلرندن برشی اقتباسنه مانعدر.

[١] تثلیث عقیده سنك اساسی اولان اوچ شاهدك مشهورمتنی ، نیوتون ، کیبون ویورسون کبی ذواتك مساعیسی نتیجه سنده اویدورمه اولدیغی تبین ایتمشدر. بالذات (قاتلهت) کتاب مقدسك اسکی نسخه لرنده بویله بر آیت بولونمادیغنی اعتراف ایدییور. حضرت عیسی وحدانیت آلهیه یی تعلیم ایتمش ، فقط سن پول ایله افلاطونی اولان (حنا) افلاطونك تثلیثنی قبول ایدرك عیسویتك توحیدینی وساده لکنی اخلال ایلمشلردر.

بردر . بوتون حمد وثنا اوکا خاصدر . اونك اوغلی یوقدر . »

قرآنك اك بویوك هدفی، اوزمان شایع اولان اوچ دینی، معرفةالله ایله عبادت خصوصنده برلشدیرمك، هپسنی معین قوانینه تابع قیلمق، هپسنی رسول‌الله اولان حضرت محمدك اطرافنده طوپلامقدر. حضرت محمد ، متعدد اخطارلردن ، دها اول وقوع بولان متعدد وعد و وعیدلردن صوكره یریوزنده دین الهی‌یی تأسیس ایچون کوندریلمشدی. او حالده قرآنك اك معظم عقیده‌سی توحید باریدر . حضرت محمد ، بونی ایضاح ایچون کوندریلمشدر . حضرت محمد ، بو عقیده‌یی اك دوغرو و اك مکمل صورتده ایضاح ایتدی . بو صورتله بعض شرایع مخصوصه ویا مراسم مخصوصه‌نك ارشاد الٰهی‌یه توفیقاً تبدل ایده‌بیله‌جکی ، فقط اصل حقیقت ازلیه‌نك بر کونا تبدله معروض اولمایاجغی ، بالعکس عیناً دوام ایده‌جکی آکلاشلمش ، بو عقیدهٔ اساسیه اهماله اوغرادیغی ، یاخود تردی‌یه دوچار اولدیغی زمان اونی احیا ایچون پیغمبرلر کوندریلمشدر که حضرت محمدك ظهورینه قدر بونلرك اك ممتازی حضرت موسی و حضرت عیسی ایدی .

حضرت محمد، هیچ بر وقت یکی بر دینك مؤسسی اولدیغی سویله‌مه‌مشدر. بالعکس محمد، حضرت ابراهیم دینی احیا ایتدیکنی، و بونك کندیسنه وحی اولوندیغنی بیان ایدر . قرآنك یکانه هدفی، موسویلرله خریستیانلرك تحریف ایتدکلری الواح مقدسه‌یی تصحیح ایتمکدر . بو تحریفاتك بری ده حضرت محمدك رسالتنه عائددر . روایته کوره ، حضرت جبرائیل ، قرآنی ، حضرت ابراهیم طرفندن کسیلن قربانك دریسنه یازیلی اولارق کتیرمش ، دری آلتون و ایپك و مجوهرات ایله سوسله‌نمشدی . فقط خریستیانلرجه قبول اولونان روایته کوره حضرت محمد قرآنی ، ایرانلی بر یهودی ایله خریستیان

زباپاسك یاردیمیله احضار ایتمشدی. فقط بوفکراوقادار اسکیدرکه بالذات
حضرت محمدك بوفکرایله مجادله ایتدیکنی واونی ردایلدیکنی کوریورز.

قرآن کریم الك صریح صورتده ازلی، ابدی اولان، طوغمایان،
طوغورمایان، برشریك ونظیری اولمایان، هرشیئی یارادان، رحمن
ورحیم اولان، کندیسنه باغلانانلری حمایه ایدن، فنالق ایدوب پشیمان اولانلری
عفو ایدن، قیامت کوننك صاحبی اولان، هرکسی عملنه کوره محاکمه
ایدن؛ ایلك یاپانلره، الله اوغرنده اولنلره سعادت ابدیه بخش ایدن؛
خبیثلره جزا ویرن اللهك وارلغنی اوکره تیر. قرآن ملکلرك
وارلغنی ده اوکره تمکده در. فقط ملکلرك ده، پیغمبرلرك ده شایان پرستش
اولمادقلرینی آکلاتیر. هرانسانی قورویان واعمالنی مراقبه ایدن ایکی
ملك واردر. شیطانلر نوع بشرك دشمنیدرلر. مسلمانلر جنلرك
وارلغنه ده ایناتیرلر. حضرت محمدك رسالتنه ایمان ایدرلر.

قرآن کریمك ایضاح ایتدیکی بو عقائد نه قدر ظالمانه تجاوزه اوغرادیسه
قرآنك تعالیم اخلاقیه سی ده عینی صورتله تجاوزه اوغرامشدر.
حال بوکه اخلاق قرآنیه، فسق وفجوری وهر درلو افراطی، وبایی،
خستی، تکبری، بهتان و افترایی، حسدی، ریایی، دنیوی شیلر
اوغورنده حریصانه قوشمه یی تقبیح؛ صدقه ویرمه یی، ابوینی سه وه یی،
اللهه شکرانی، عهده وفایی، صدق و اخلاصی، یتیملره شفقتی،
برفرق کوزه دیلمکسزین عدالتی، عفتی، حیایی، صبر و تحملی،
خیرخواهلغی، کوله لرك آزاد ایدلمه سنی، فنالغه قارشی ایلکی،
فضیلتی، عفو وصفحی، بوتون بونلری برمکافات بکله میه رك ومنحصراً
رضای باری یی کوزه ده رك ایفایی امر ایدر.

بوقاری ده سویله دیکمز کبی قرآن یالکز برمجلهٔ دینیه ده کلدر.
بوندن باشقه ــ یهودیلرك (په تاتوح) ی کبی ــ مسلمانلرك قوانین

مدنیه‌سنی ده احتوا ایده‌ر .

بناءً علیه قرآن تعدد زوجاتی تحدید، ازدواجی تعریف، زوجینك حقوقنی ایضاح، والده‌لرك مدت ارضاعنی، دوللرك حقوقنی، مهرلرك، طلاقلرك کیفیت وقوعنی تعریف ایلر . میراث ، وصایا، ولایت ، عقود قرآنده ذکر اولونمقده‌در . نهایت ، یالانجی شاهدلرك ، سارقلرك ، زانیلرك ، چوجوقلرینی اولدیره‌نلرك ، فجورك ، ساخته‌کارلغك وسائره‌نك جزاسی کوستریلیر . حضرت محمد بو اعتبار ایله یالکز پیغمبرده کل، بر ده شارعدر . بوقوانین شرعیه هجرتدن، یعنی عقیدهٔ اسلامیه خایلی کوکلندکدن صوکره تبلیغ اولونمش ، برقسمی مکه‌نك فتحنه قادار اعلان اولونمامشدی .

خریستیانلق عالمنده کتاب مقدسه قارشی نادراً تصادف ایدیلن بو کسك حرمتله قارشیلانان قرآن ، بویله بر کتابدر .

خریستیانلق ایله مسلمانلق آراسنده‌کی فرقی آکلامق ایچون، شوکا دقت ایتمك لازمدر که خریستیانلغك اتباعی اوزرنده حائز اولدیغی نفوذ (دوغما)لره استناد ایتدیریله‌رك دین ایله اخلاق بر برندن آیریلدیغی حالده مسلمانلقده دوغمالرده کل، دینك عملی طرفی، اخلاقی، اجتماعی، حقوقی، سیاسی فکرلر اوزرنده اجرای تأثیر ایلمکده و بو صورتله مسلمانلك دماغنده وطنپرورلك ، حقوق ، عنعنه ، قانون اساسی بر کلمه‌ده اندماج ایتمکده‌در . بو کلمه « مسلمانلق » در .

مسلمانلغك افتخار ایده‌جکی برچوق محاسن آراسنده بالخاصه ایکیسی پك بارزدر . برنجیسی الوهیتدن بحث ایدییورکن ، بشری ضعفلردن و حرصلردن تنزیه ایتدیکی ذات کبریایی الك تبجیلکار ، الك خشیت آور سوزلرله افاده ایتمه‌سی ؛ ایکنجیسی ده، قرآنك اخلاق و تربیه‌یه منافی هر فکردن ، هر حکایه و سوزدن تمامیله آزاده بولونماسیدر. حال بو که

موسویلرك کتاب مقدسی بو کبی قصورلرله مالامالدر . قرآن ، دیکر کتابلر نامنه غیر قابل انکار اولان بو قصورلردن او قدر منزهدرکه حیاکار بر انسان هیچ قیزارمادن اونی باشندن صوکنه قادار اوقویابیلیر.

الحاصل قرآن کریمك تأسیس ایتدیکی دین ، محض توحیددر . قرآنك تعریف ایتدیکی الوهیت ، مؤسس قوانین ایله کائناتی اداره ایدەن ، فقط غیر قابل تقرب بر احتشـام ایچنده بر طرفده دوران فلسفی بر علت اولی دەکل ، هردم حاضر وناظر ، هردم فعال برقدرتدر . مسلمانلق دین اولمق حیثیتیله عقله تجاوز ایدەجك اسرار آلود ونزاع انکیز هرشیدن اوزاقدر . مسلمانلق انسانلری ساده ولایتغیر برعبادتله مکلف ایدەر . مسلمانلق ، انسانلری عزیزلره ، شهیدلره ، رسملره ، متروکاته ، اسرار آلود شیلره ، مابعدالطبیعی اینجەلکلره پرستشدن ؛ مناسترلرده انزوادن ، نفسی رنجیده ایتمکدن منع ایدەن ؛ ماهیت اشیانك اوزون ودرین تأملندن ، او زمانکی اقوام جهانك احوال وشرائطنی تقدیردن ، عقل ودینك تألیفندن تولد ایدەن بر نتیجەدر . بناءً علیه بویله بر دینك کعبه اطرافنده وقوع بولان بت پرستانه بوتون عبادتلری ، زردشتیلکی ، صابئیلکی امحا ایتمەسی شایان حیرت دەکلدر .

آرتق قرآن کریمك تعریف ایتدیکی مسلمانلقدن بحث ایدەبیلیرز : مسلمانلق هیچ بر وقت هرهانکی دینك اساساتنه مداخله ایتمەمش ، هیچ بر وقت بر انکیزیسـیون تأسیس ایتمەمش ، بر کیمسـەیه دینی دەکیشدیرتمەیی استهداف ایلەمەمشدر . مسـلمانلق ده کندینی جهانه تقدیم ایتدی ، فقط کیمسەیی جبر ایله تبدیل دینه سوق ایتمەدی .

قرآن دیرکه : (لا اکراه فی الدین) یعنی « دینده جبر وتضییق یوقدر » ، « مؤمنلردن ، موسـویلردن ، صابئیلردن ، اللهه وآخرته ایمان ایدەنلر نزد الـهیده مأجور اولورلر و هیچ بر خوف و حزنه

اوغراماز لر . »

مسلمانلغك قبولی ، مفتوح مملکتلره و مغلوب ملتلره حقوق متساویه تأمین ایدییور ؛ اونلری ، حضرت محمدك ظهورینه قدر هر فاتحك مغلوبلره تحمیل ایتدیکی شرائطدن قورتارییور و بو اقوامه حریت بخش ایدییوردی . مسلمانلق او زمان حوالیٔ مجاورده ده حکمران بر عادت اولان چوجوقلری دیری دیری کومك رذالتنی ازاله ایتمش ، کوله لکی الغا ایله مش ، یالکز مسلمانلغی قبول ایده نلره ده کل ، مفتوح ملتلره ده عدالتی تشمیل ایله مش ، ویرکولری تخفیف ، دولته ویریله جك ویرکولری اوندن بره تنزیل ایتمش ، تجارتی قیدلردن آزاد ایله مش ، ادیان سائره نك سالکلرینی کلیسالرینه ورهبانلرینه معین پاره ویرمکدن قورتارمش ، دیانت حاکمه یه بر اعانه ده بولنمقدن خلاص ایتمشدر . اسلامیتی قبول ایدنلردن ایسته نیلن شی بر جمله نك تکرارندن عبارتدی .

مسلمانلغك سرعت انتشارینه خدمت ایده ن اسباب ، بو کون بیله تماميله قابل تحقیق دکلدر . مع مافیه بو اسبابك باشلیجه لرندن بر قاچنی تعداد ایتمك ممکندر .

بونلرك برنجیسی ، ماهیت الٰهیه ووظائف اخلاقیه یه دائر قرآنك کتیردیکی یوکسك و دوغرو مفهوملر ؛ موسویلر و خریستیانلرله دوشوب قالقمقدن دولایی اسکی بت پرستلکلرینك خرافات آمیز عنعنه لرینه قارشی رابطه لری که وشه ین ملتلر اوزرنده بو مفهوملرك اجرا ایتدیکی تأثیر ؛ صوکره عربستانده شایع اولان متعدد ادیانك تعالیم ، عادات وعنعناتنك حسن امتزاجی ؛ ثالثاً : تعالیم قرآنیه نك بوتون حقوقی ایشلره وحیاته متعلق وظائفه واسع بر صورتده شامل بولونماسی . بعض مؤلفلر بو اسبابه ، شهوانیاته مساعده ایدیلمه سنی علاوه ایدییورلر .

فقط تعصبدن قورتولان بر دماغ صاحبی، مسلمانلغك انتشاری خصوصنده بویله بر عاملك مؤثر اولدیغنه احتمال ویره‌مز. بو نقطه خریستیانلق اساسیله، یاخود آوروپالیلرك عاداتیله محاکمه اولونماماز. تعدد زوجات عربستانده اساساً شایعدی. مسلمانلق تعدد زوجاته جواز ویرمکله برابر مسلمانلر شرقلیلرك بو خصوصده‌کی حدسز حریتنی تحدید ایتمشلردر. مسلمانلغك باربار ملتلر آراسنده زیاده‌سیله شایع اولان زنا و فجوری شدتله منع ایتمه‌سی، که‌وشك ومساعده‌کار بر اخلاقیته دلالت ایتمز، عکسنه دلالت ایدر.

صمیمی بر مسلمان، ئه‌پیکور [١] دکلدر. تقوی ایله مشبوع بر انساندر. قرآنی اوقویان بر انسان، اونك اخلاق خصوصنده چوق دقتلی، چوق قوتلی اولدیغنی تسلیم ایده‌ر. اساساً بر دین ویا مذهبك مؤسسی انسانلرك سفاهتنی ترویج ایتمکله دائمی بر موفقیت احراز ایده‌مز. بناءً علیه مسلمانلرك اخلاقه فرط رعایتلری اسلامیتك اسباب انتشارندن بری اولارق قبول اولونابیلیر. مسلمانلغك عباداتی معلوم ومعین اولدیغندن بونلری قبول واجرا ایدنلر اونلری ایفا ایتمه‌نك استلزام ایتدیکی وظائف اخلاقیه‌یی طانیرلر ویاپارلر. بو صورتله صیام فریضه‌سی، منتظم آبدستلر ونمازلرك ایفاسی، صدقه وزکاتلر اعطاسی، مسکراتدن اجتناب کبی قرآن کریم طرفندن امر اولونان تعالیم، مسلمانلر آراسنده بر دستور تعامل وجوده کتیرمش، مسلمانلرك کتاب مبینلرینه مستمراً رعایت ایتمه‌لرینی تأمین ایتمشدر.

---

[١] قبل المیلاد ٣٢ سنه‌سنده یاشایان فیلسوف (اپیکور) ذوق والملك باشلیجه خیر وباشلیجه شر اولدقلرینی سویلیه‌رك حقیقی مسعودیتك ذوق تحصیلنده اولدیغنی ایلری سورمش، بوندن طولایی حیاتده منحصراً ذوق وسفاهتی استهداف ایدنلره (اپیکور)ه نسبتله «اپیکوریه‌ن» ده‌نیلمشدر. بالخاصه یمك، ایچمك، وشهوانی ذوقلره مبتلا اولانلر بو صفتله طانیلیرلر.

مسلمانلرك اجرای تجارت ایتدکلری یرلرده قرآن کریمی نشره چالیشمالری انتشار اسلامی تأمین ایدهن اسبابدن بری صایيلابیلیر. چونکه شرقده اقامته کیدن مسلمانلر اوراده‌کی امرایه دینلرینی اوکره‌تمشلردی، مالابارساحلیله مالاقاده مسلمانلرك مساعد برشکلده قبول اولونمشلردی. ته‌رنه‌ت وتیدور حکمدارلریله سائر شرق امراسی، مسلمانلغی قبول ایتدیلر. موغوللرك، قندهار، قامبه‌ی، کجرات وسائر مملکتلره حکمران اولدقلری زمان، مسلمانلغی نشره چالیشدقلری آکلاشیلیور.

پورتکیزلر هندستانه کیردکلری زمان، هندو خرافاتی راسنده، دیانت اسلامیه‌نك تعالی ایتمکده اولدیغنی کورمشلردی. (قالیقوت)ده اقامت ایده‌ن اسکی (زامورین) یعنی حکمدارك، بو پورتکیزلرك مواصلتندن آلتی یوز سنه مقدم مسلمانلری بویوك بر مهمانتوازلقله قبول ایتدیکی، اونلره موقع اعتبار بخش ایتدیکی، نهایت مسلمان اولدیغی قبول اولونمقده‌در. بو امرانك صوکنجیسی اولان (ساراما پاریمال) بر عرب کمیسیله (مکه)یه کیده‌رك صوك کونلرینی بیت‌اللهك جوارنده کچیرمشدی.

حضرت محمدك مسامحه‌کارانه برخط حرکت تعقیب ایتمه‌دیکنه دائر سویله‌نه‌ن سوزلر چوق مبالغه‌لیدر. فی‌الحقیقه بت پرستلره، یاخود بردینه سالك اولمایانلره قارشی دین اسلامك، یاخود قیلیجك حکمنی قبول تکلیف اولونمشدی. اهل کتابه ایسه جزیه اعطاسی تکلیف ایدلمکده ایدی. [۱] مع‌مافیه مسلمانلر مسامحه‌کارلق حدودینی نادراً تجاوز

---

[۱] جزیه‌نك اعطاسی قبول اولوندقدن صوکرا اهالی حقوق سابقه‌لرینی کاملاً استرداد ایدییور، ازجمله ایسته‌دکلری کبی دینلرینه رعایت ایلیورلردی. بر حکمدار جزیه اعطاسنی قبول ایتدکدن صوکره اراضیسنه صاحب اولویور، آنجق جزیه ویره‌ن امرانك معامله‌سنه تابع بولنوردی. (ئه‌لفینستونك هندستان تاریخی عنوانلی اثرینه مراجعت)

ایتمشلر، غیر مسلملره ویردکلری سوزلری طوتمشلر، اسلام فاتحلری، روما ویبزانس فاتحلرینه نسبتله غایت معتدل و غایت مسامحه‌کار داورانمشلردر . محض حقیقت اولمق اوزره شونی سویله‌یه‌بیلیرزکه شاید عرب امراسی، عربلرله تورکلرك موقعنده ، یعنی شرقده حاکم بولونسه‌لر، مسلمانلرك خریستیانلغه کوستردکلری مسامحه‌یی، مسلمانلره صورت قطعیه‌ده کوسترمزلردی . چونکه عرب امراسی ، کندی دینلرینه منسوب اولدقلری حالده باشقه مذهبه سلوك ایده‌نلره الك ظالمانه اعتسافاتی روا کورمشلردی . ۱]

(ژوریو) دیيورکه : « مسلمانلرك خریستیانلره قارشی خط حرکتی ایله پاپالغك حقیقی مؤمنلره روا کوردیکی اعتسافات هیچ بر وجهله قابل قیاس دکلدر . (وودوا)لر علیهنده‌کی حربده ، یاخود (سن بارتلمی) قتل عاملرنده اوقادار قان دوکولدی که یالکز بوقانلر مسلمانلرك دوکدکلری خریستیان قانندن پك چوق فضله‌در . مسلمانلغك ظالم بردین اولدیغنه دائربسله‌نن فکر متعصبانه‌دن انسانلری قورتارمق کرکدر . بونلرك فکرینه کوره کویا مسلمانلق، یاأولوم ویا خریستیانلغی ترك تهدیدیله نشر اولونمشدر . بونك اصل واساسی یوقدر . پاپالغك وحشت ویام یاملغه واران ظلم واعتسافنه نظراً مسلمانلرك خط حرکتی الك حلیم والك متواضع حرکتدی . »

حضرت محمدك دینی ، دیدکلری کبی ، روحانی دکلسه ، هیچ اولمازسه تناقضدن آزاده ، عملی بر دیندر . بو دیانت ، خرافات وشبهه‌لر باطاقلغی اورته‌سنده یوکسه‌لن بر تمثال نزاهتدی . حالبوکه خریستیانلق بوباطاقلغه دوشمش ، اخلاقك یوزینی قیزارتاجق برحاله

۱] چانفلیلد دیيورکه : « عربلر ، تورکلر ، وسائر مسلمانلر خریستیانلره قارشی ، عربلی ملتلرك مسلمانلره قارشی تعقیب ایتدکلری خط حرکتك عینی تعقیب ایتمش اولسه‌لر شرقده خریستیانلقدن اثر قالمازدی . »

کلمش ، اوقادارکه بوتون حیات تاریخچه‌لری اثناسنده مسلمانلر خریستیانلغك متردی اولمایان بر مذهب ویا عقیده‌سیله، ویا، شایان احترام بر شکلیله تماس ایتمه‌مشلردر .

حضرت موسانك منحصراً بنی‌اسرائیله کوندرلدیکی‌پك آشکاردر. اونك رسالتی ، باشقه برملته شامل دکلدی. براجنبینك ابنای یعقوب جماعتنه التحاق ایتمه‌سی مشکلدی. انبیای بنی اسرائیله عطف اولونان کتابلره ۱] کوره بو انبیا بیله یهودیلردن ماعداسنه تبلیغات اجرا ایدوب‌ایتمه‌مك خصوصنده متردد ایدیلر. خریستیان مؤلفلرینك بیانه کوره خریستیانلق سرایه کیردکدن صوکره انجیللرده کورولن صفوت وساده‌لکنی خایلیدن خایلی‌یه‌ضایع ایتدی. کبروخست، قان‌دعوالری، حزبلر خریستیانلغك مرشدلرینی تارمار ایلمشدی. هرطرفك‌محررلری طرفندن صوکی کلمه‌ین بر حرب آچیلمشدی . (میلتون) دیرکه : « (قسطنطین) نك دورندن چوق زمان مقدم خریستیانلرك هپسی ، دیانت‌وتربیه‌لرینك‌صفوت‌اولیه‌سنی وتمامیتنك برچوغنی‌ضایع‌ایتمشلردی. بالآخره (قسطنطین) کلیسایی زنکینلشدیرنجه بونلر رتبه عشقنه ، سطوت احرازینه مبتلا اولدیلر ، خریستیانلق‌ده تارمار اولدی . »

حال بوکه حضرت محمد آلتنجی عصر میلادیده ظهور ایده‌رك دینی تأسیس ایتمش ، آسیا ، آفریقا ومصرده ، وحدانیت الهیه‌یه معتقد اولان هریرده بت پرستلکی امحا ایله‌مش ؛ خلقك مفکره‌سی اونك مادی ، معنوی فیضیله سیراب اولمشدی . اونك دینه کیره‌نلر

۱] رونان ، (حیات یسوع) نامنده‌کی اثرنده دییورکه : « اناجیل اربعه‌ده هربری ، یا حواریونك تاریخنده یاخودانجیلك تاریخنده معلوم اولان بر شخصیتك نامنی طاشیمقده‌در . فقط بو درت شخصیتك هربری انجیلك محرری اولارق کوستریلیوب « متایه کوره ، لوقایه کوره ، مارقویه کوره انجیل » دەنیله‌رك بونلرك اصل محرر اولمادقلری کوستریلمشدر . »

وحى محمدينك قدسيتنه ودوغرولغنه ايمان ايدييوردى. بصيرت صاحبى بر مشركك نظرنده پيغمبرك سوزى ، الٓهى وبشرى ماهيتده حائز كورولويوردى. زردشتك دينندن دها صاف، موسانك شريعتندن دها حريتپرور اولان ديانت محمديه، يدنجى عصر ميلاديده انجيلك صفوتى شائبه‌دار ايدن اسرار و خرافاتدن متشكل عقيده‌دن فضله عقل ايله قابل تأليفدر .

ديانت محمديه‌نك حائز اولديغى قوته اك بويوك واك قناعتبخش دليل ، اونك سائر اديانك دوچار اولديغى بوتون نقائصه توارث ايده‌جك ، يعنى مخلوقى خالقك يرينه قوياجق درجه‌ده ، اوزون بر حيات سورديكى حالده مسلمانلرك هدف عبادت وهدف محبتلرينى حواس و مخيلهٔ بشريه‌نك سويه‌سنه ايندير‌مه‌ملرى ، تعصب وخرافاتدن اوزاق قالملرى ، الوهيت مفهوم عاليسنى عادى بر صنم اقامه‌سيله تلويث ايتمه‌ملريدر . « بر معبود حقيقى‌يه و اونك رسولى اولان محمده اينانيورم » سوزى مسلمانلغك يكانه دستوريدر .

قرآن طرفندن تلقين اولونان آياتك منحصراً قيليجله نشر ايدلديكنه ذاهب اولمق مدهش بر خطادر . چونكه تعصبدن آزاده اولانلرك كافه‌سى تسليم ايدرلركه الٓهلره انسان قانى دوكمك حركتنه بدل ، عبادت و صدقه‌يى اقامه ايدن اسلاميت، انسانلره خيرخواهلق روحنى نفخ ايتمش ، فضائل اجتماعيه‌يى تقويه ايتمش ، بوصورتله مدنيت اوزرينه مهم بر تأثير اجرا ايدرك بوتون شرق عالمى ايچون بر نعمت اولمش ، بناءً عليه حضرت موسى طرفندن كفارى امحا ايچون احتياطسزجه قوللانيلان قانلى سلاحلره محتاج اولمامشدر .

او حالده اعصار متعاقبه‌ده نوع بشرك افكار و عقائدى اوزرنده صلاحكار بر تأثير اجرا ايتمك اوزره طرف حقدن كوندريلن اك قوتلى

واسطه‌یی ، اك معندانه تعصب و اك جاهلانه تجاوزلرله قارشیلامق قدر باطل و كولونج بر حركت تصور اولوناماز .

الحاصل بو مسئله ، ایستر بو دیانتك خارق العاده ظهور وتعالیسی ، ایستر مؤسسی اولان شخص ویا بالذات كندی ماهیتی اعتباریله نظر دقته آلینسین ، آنجق اك درین علاقه‌یی اویاندیرر . مسلمانلقله خریستیا- نلغك مزایاسنی مقایسه ایدنلر ایچنده ، مسلمانلغك یالكز خیره وحكیمانه مقاصده خدمت ایتدكدن باشقه بویوك ایلكلره عامل اولدیغنی قبول و تسلیم ایتمه‌ینلر پك آزدر .

ایکنجی فصل

مسلمانلرك علم وعرفانه حرمتی - مسلمانلر ، بالخاصه اندلس مسلمانلری فلسفه و فنونك ایلك سائقلریدر - (موشیم)ك سوزلری - مسلمانلرك ترقیسی یونانیلرله روما لیلرككندن دها سریعدی - علم وعرفانك بویوك حامیسی ، بغدادك بانیسی ابی جعفر منصور - هارون الرشید - یونان و روما ادبیاتنی احیا ایدن عرب آثاری - اسپانیاده کی عبدالرحمنلر - حضرت عمر اسکندریه کتبخانه سنی احراق ایتمه مشدر - آوروپانك مسلمانلره دین شکرانی - قاردینال (اکزیمن)ك واندالل‌لغی - بوقون فاجعه سی مسلمانلردن آلنمشدر - مسلمانلرك بری و بحری فتوحاتی - مقایسه‌لر - هندستانده اسلام خاندانی - اسلام وخریستیان حاکمیتنك مقایسه سی - انکلیز حاکمیتنك تضییق آمیز ماهیتی - لورد قلایو ، واره ن هه ستینغس و (میل)ك سوزلری - (اوده) مسئله سی - (دونداس)ك نطقی - رسمی بر جواب - مسلمانلرك دوغرولغی و ناموسکارلغی - مسلمانلرك مسامحه کارلغی و خیرخواهلغی - مسلمانلرك حیواناته قارشی انسانیت پرورلکاری.

کچن فصلده درمیان ایتدیکمز ملاحظاتك دوغرولغی ، آتیده کی وقایع و مطالعات ایله دها آشکار بر حاله کله جکدر .

علم وعرفان دعواسنه عربلرك و مسلمانلرك حرمتندن دها درین حرمت کوسترن هیچ بر ملت کلمه مش کبیدر . بر عرب شاعری دیرکه: « عالم بر ادم کورور کورمز همان اونك قارشیسنده اکیلیر وخاکپایی اوپرم ! » پیغمبرك بر چوق احادیثی علم وعرفانه اك صمیمی حرمتله مشبوعدر . « علمانك قوللاندیغی مرکب ، شهدانك قانندن افضلدر » ، « قلم ومرکب (یعنی اثر) بیراقانلره جنت قاپولری آچیقدر» . « دنیا دورت شیئه استناد ایدر: عالملرك علمی ، بویوکلرك عدلی ، ایلرك عبادتی ، جسورلرك جسارتی !» فقط مسلمانلرك مهم برحالی ، مالی اهمیتسز برشی طانیمالری ، اونك مقابلنده علمی اك کرانبها شی

عد ایتمه‌لریدر . حضرت محمد بو فکری بوتون قوتیله ترویج ایتمش ؛ حضرت علی ، جاهللره مال ، فقط ارباب علمه عرفان بخش ایدن مولانك لطف تقدیرینه عرض شکران ایله‌مشدی . فلسفه و فنونك ایلك محبیلری ، اسکی و یکی ادبیات آراسنده‌کی ارتباطك محافظلری آسیانك عباسیلر زماننده‌کی ، اندلسك امویلر دورنده‌کی مسلمانلردر . آوروپایه ، اساساً آسیادن کلن ادبیات ، ایکنجی دفعه مسلمانلرك دهاسیله ، حیات بولمشدی . عربلر و مسلمانلر آراسنده فنون و صنایع آلتی یوز سنه‌لك بر تعالی حیاتی ، امرار ایتدیکی حالده او زمان بزم آرامزده‌اك قابا باربالق حکمران اولدقدن باشقا ادبیات اك سونوك حیاتی یاشایوردی .

(موشیم Moeheim =) دیرکه :

« اك معتمد شاهدلرك اتفاق آرا ایله وقوع بولان بیاناتنه کوره اونجی عصر میلادیده غرب عالمنده حکمران اولان مدهش و شایان تلهف قارا ـ کلقدن دها بدتر برشی تصور اولوناماز . بو عصر فلسفه و عرفان نامنه ، هیچ اولمازسه لاتینلرك « دمیر دوری » تسمیه اولونابیلیر ... لاتینلرك فلسفه‌سی بر فندن ، یعنی منطق و یاجدلیاتدن ایلری کیتمه‌مش ؛ بو فن ، اونلرك نظرنده بوتون حکمت بشریه‌نك محصله‌سی طانینمشدی . او زمان اسلام فیلسوفلری اسپانیا و ایتالیاده متعدد مکتبلر تأسیس ایتمش ، ارباب عرفان بورالرده طوپلانمش ، عرب فیلسوفلرینك تعالیم و سیستمه‌لرینی آلارق اونلری خریستیان مکتبلرینه ادخال ایله‌مشلردی . »

(موشیم) دها صوکره دیبورکه : اونجی عصردن اعتباراً آوروپاده انتشار ایدن حکمت ، هیئت ، فلسفه و ریاضیاتك اسلام مکتبلرندن آلندیغی ، بالخاصه اندلس مسلمانلرینك آوروپا فلسفه‌سنك استادی اولدقلری محققدر .

عصری آوروپا ایلك تخیلات شاعرانه‌سنی و ایلك ادبی حرکتنی عربلره مدیوندر . عربلرك اقوام سائره‌یی فتح ایتمه‌لرینك خیرکار تأثیرلرینی تدقیق ایتدیکمز تقدیرده بونلرك چوق کچمه‌دن کندیلرینه مخصوص بر لسان و بر ادبیات وجوده کتیردکلرینی ، بونی

متعاقب كنديلرينه تقدم ايدن اقوامه نسبتله شايان حيرت بر صورتده سريع بر ترقئ فكرى يه مظهر اولدقلرينى كورورز . يونان ادبياتى سكز عصرلق بر زمانده وجود بولمشدى . روما ، بويوك شاعرلر و محررلر يتيشديرملك ايچون بو قدر عصر كچيرمشدى . جنوبى فرانسه ده روما حاكميتنك تأسسندن بوقدر عصر كچدكدن صوكره او ملت شايان افتخار عد ايديله جك بر ادبياته صاحب اولمشدى . حال بوكه هجرت محمديه دن يوزاللى سنه كچمه دن عربلر أدبيات اعتباريله چوق مترقى بر ملت اولدقلرى كبى اسكى فلسفه ، شعر وصنايعك محافظلرى اولمشلردى .

كرك روماليلر ، كرك غوطلر ، اسپانياىى تسخير ايچون ايكى يوز سنه امتداد ايدن بر زمان اوغراشمشلردى . حال بوكه مسلمانلر بو شبه جزيره يى يكرمى سنه ده فتح ايتمشلر ، (پيره نه) داغلرينى كچه رك فرانسه نك قابكاهنه ايلريله مشلردى . بونلرك علم و عرفان اعتباريله تأثيرلرى ، سلاحلرينك تأثيرندن داها آز ، دها قوتسز دكلدى .

پيغمبرك دامادى و خلفاى راشدينك دردنجيسى حضرت (على) ، ادبياتى حمايه ايتمشدى . معاويه نك دورنده عربلر ، يونانليلرك علومنى طوپلاديلر . دها صوكره عباسيلرك ايكنجى خليفه سى (ابو جعفر منصور) علم وعرفانى حمايه ايدنلرك رهبرى اولمشدى . متعدد عصيانلر و محتشم ظفرلر اوزماننده (ابو جعفر منصور) صنايع نفيسه يى تشويقه وقت بولويور ، پارا ويريور و ذوق صاحبى اولديغنى تجلى ايتديره رك احتشاميله بى نظير بر مركز حكومت تأسيس ايديوردى . (بغداد) ده تأسيس اولونان بو مركز ، بش يوز سنه اسلام ايمپراطورلغنك مقر اداره سى اولمشدى . منصورك طورونى هارون الرشيد جسارت و اقداميله يونانليلرك كوزينى ييلديرمش ، فقط آوروپاده بالخاصه ،

عرفانه محبتیله ، علومی تشویق ایتمه‌سیله ، صلح و مسالمته خدمتیله احراز شهرت ایتمشدی . هارون ، شارلمانك دوستی ایدی و اونکله مخابره ایتمکده ایدی . هارون ، مدقق ، حریتپرور ، باربارملتلره مفید اختراعات میخانیکیه‌یی کوندره‌ن بر ذاتدی . فقط عربلرك حائز اولدقلری شهرت ادبیه‌نك تملنی آتان ذات ، هارونك اوغلی (المأمون) دی [١] اونك سراینه ، ال یازیسیله محمول یوزلرجه دوه‌نك متمادیاً اثر نقل ایتدیکی کورولور . سویلدن اصفهانه قدر بوتون آثار ادبیه سرعتله انتشار ایدییوردی . بغداد ، کوفه ، بصره ، قاهره ، فاس ، مراکش ، قرطبه ، غرناطه ، بلنسه ، سه‌ویل ، آقاده‌میلرك و منبرلرك بلاغتنی

---

[١] مأمونك دورنده عربجه‌یه اوزمانکی مدنیتك بوتون محصولات ادبیه وعلمیه‌سی نقل اولونمشدی . نقل اولونان اثرلر یالکز یونانجه‌دن نقل اولونمامشدر . یونانجه‌دن باشقا ، فارسیدن ، هندیدن ، قبطیدن ، عبرانیدن ، لاتینجه‌دن ، نبطیدن ، بر چوق اثرلر ترجمه اولونمشدی . یونانجه‌دن ترجمه اولونان اثرلر آراسنده افلاطونك اثرلری‌ده واردر . افلاطونك (سیاست) اثری حنین بن اسحاق ، (مناسبات) کتابی یحیی بن عدی ، (نوامیس) اثری حنین ویحیی ، (طیماوس) اثری ابن البطریق طرفندن نقل اولوندیغی کبی دیکر اثرلرده باشقالری طرفندن نقل اولونمشدی . (ارسطو) نك اثرلری‌ده مختلف مترجملر طرفندن عربجه‌یه ترجمه ایدیلمشدر . ابقراطك ، جالینوسك‌طبی اثرلری ، (اقلیدس) ك ریاضی اثرلری ، آرشمیدك اثرلری ، (منالاوس) ك اثرلری ، بطلمیوسك اثری (ذیوفنطس) ك ، (ابرخس) ك اثرلری ودها بر چوق ذواتك اثرلری نقل اولونمشدر . فارسیدن بر چوق شعر وادبیات اثرلری ایله نجومه عائد اثرلر ؛ سانسکریتدن ، طب ، نجوم ، ریاضیات ، حساب وتاریخه عائداثرلر ؛ نبطیلرك لساندن زراعته عائد باشلیجه اثرلرایله دیکر برچوق اثرلری نقل ایتمشلر ، عبرانیدن توراتی ترجمه ، لاتینجه‌دن وسائر لسانلردن بر چوق اثرلر نقل ایتمشلردر . بو ترجمه حرکتیله برلکده چوق قوتلی بر تألیف حرکتی واردی . بونلر یان یانه کتیریلیرسه او دورك علم وعرفان اعتباریله‌ده احتشامی کوز اوکنه کتیریله بیلیر .

چوقدن برى طوتمشدى . فلسفه ، بالخاصه مسلمانلرك معلم اول طانيدقلرى آرسطونك فلسفه سى ، غربه دوغرو سرعتله ايلريله يوردى . فنون تدريس اولونيور ، يونانستان وروما ادبياتى عربلرك آثارنده يكيدن جانلانيوردى . عرب مكتبلرينك طقوزنجى عصردن اون دردنجى عصره قادار صاچديغى پارلاق ايشيقلر بو ماهيتده ايدى .

مسلمانلر آراسنده علم وعرفانك حمايه سيله معروف سائر ذوات ، اندلسك (عبدالرحمن)لريدركه اندلسده امويه خاندانى تأسيس ايدن ذاتك اخلافيدر . بونلرك ، الك بويوكى اوچنجيسى اولمق اوزره ، اوچى عينى نام ايله طانيليوردى . اوچنجى عبدالرحمنك دورنده داخلى اختلافلر ، الك شايان تلهف حالى آلمشدى . بوكا رغماً عبدالرحمن علم وعرفانى حمايه يه وقت بولمشدى . مشاراليهك اوننجى عصره تصادف و اللى سنه امتداد ايدن دور حاكميتى آوروپانك الك مدهش جهالته باطديغى بر زماندى . فقط بو دورده چوق مترقى اولان اندلس ، آوروپانك ظلمت آباد اولان دماغنه بر حزمهٔ نور ايثار ايتدى . بغداد ، بخارا ، بصره مكتبلرى ، شهرتلرينه رغماً آوروپاليلرك مراقنى تحريك ايده ميه جك درجه ده اوزاقديلر . عاليجناب بر حامى يه تابع اولان اندلسده مدرسه لرينك قاپولرينى آوروپاليلره آچامش اولسه يدى ، اسلام عرفانى ، پك ضعيف بر صورتده حس ايديلير ، ياخود كاملاً ضايع اولوردى . عبدالرحمن صنايع نفيسه نك يكانه بر حاميسيدى . سرايلرينك احتشامى ، باغچه لرينك كوزه للكى ، كوشكلرينك معماريسى اعتباريله عبدالرحمن شرقلى رقيبلرينه فائق ده كلسه ده اونلرله همعياردى . (قرطبه) دن اوچ ميلى مسافه ده اولان « زهرا » قصرى و شهرى يكرمى بش سنه لك سعيك محصولى ايدى . بوسرايه آلتى ميليون آلتون صرف اولونمشدى .

عبدالرحمنك سراینده آلتی بیك کیشی یاشار . آوه چیقدیغی زمان ٱندیسنه اون ایکی بیك سواریدن متشکل بر اردو رفاقت ایدردی .

بوراده براستطراد ایله حضرت عمره اسناد اولونان اسکندریه کتبخانه‌سنی احراق بهتانی موضوع بحث ایتمك ایسترز . بو افترایه کوره حضرت عمر ٦٤١ سنه‌سنده (عمروبن العاص) ه اسکندریه کتبخانه‌سنك جلدلرینی احراق ایتمه‌سنی ، بو کتبخانه‌نك قیمتلی جلدلرینی حمام کلخانلرینه آتماسنی أمر أیله‌مش ! بو ، بالآخره اویدورولمش بر افترادر . چونکه بطلمیوسلرك کتبخانه‌سی درت یوز ، یاخود یدی یوز بیك جلدیله (ژول سه‌زار) ك بر سفری اثناسنده یاقیلدیغی معلومدر . مورخلرك یکدیکرینی متعاقب نقل ایده کلدکاری بو بهتانك اصل واساسدن کاملاً عاری اولدیغی ، مسلمانلرك حق فتح ایله الده ایتدکاری موسوی وخریستیان کتب دینیه‌سنی محافظه ایتملری ، بونلری صورت قطعیه‌ده تخریب ایتمه‌ملری ؛ فن ، تاریخ ، شعر ، فلسفه‌وسائر موضوعلره عائد آثاری محافظه ایدرك بونلردن استفاده ایتمه‌لریله ثابتدر . بوندن باشقه حضرت عمرك اسکندریه کتبخانه‌سنی احراق ایتدیکی روایتنی درمیان ایدن (ابوالفرج) بو موهوم وقعه‌دن آلتی یوز سنه صوکره یاشامشدر . حال بوکه داها اول کلن خریستیان ومصرلی مورخلر بو مسئله‌یی مسکوت کچمشلردر . اسکندریه کتبخانه‌لری حقنده واقفانه بر أثر نشر ایدن (سن قرووا) بو افترانك برخرافه اولدیغنی ؛ چونکه اسکندریه‌ده‌کی‌اك اسکی واك مهم کتبخانه‌لرك دردنجی عصر میلاددن فضله یاشامادیغنی بیان ایتمکده‌در.

عصری مورخلرك بو افسانه‌یی تکرار ایتمکده اولملری شایان حیرتدر . چونکه (کیبون) ، حادثه‌نك غیر محتمل اولدیغنی ، حادثه‌نك زمان وقوعنده یاشایان خریستیان ویا مسلمانلردن برکیمسه‌نك اونی یاد ایتمه‌دیکنی سویله‌دکدن صوکرا « شاید أریوس طرفدارلریله مونوفیستلر آراسنده وقوع بولان جداللره عائد أثرلر ، عمومی حماملرك کلخانلرنده احراق اولونمش ایسه ، بو حادثه‌نك قارشیسنده برفیلسوف تبسم ایدرك ، بو واقعه‌نك نفع بشره خادم اولدیغنی سویلر . » دییور .

مع مافیه عربلرك اسکندریه کتبخانه‌سنی یاقدقلرینی دوغرو فرض ایده‌لم ، عربلر طرفندن تاریخ ، طب ، زراعت وسائر علومه دائر یازیلان اثرلری (قرآن) نسخه‌لریدر دیه احراق ایدن قاردینال (اکزیمن) ك حرکتندن تنفر ایتمه‌ینلر ، یاخود یاز سرایی تخریب وچین ایمپراطورلغنك آثار قدیمه‌سنی ومکتوباتنی وسائره‌یی امحا ایدنلر ناصل اولویورده بوبله بر حرکتی بر تهمت اولارق ایلری سوریورلر ؟ ..

صدده كلهلم . آوروپا بو كون بيله مسلمانلره مديوندر. اهل صليب محاربهلرى اثناسنده وقوع بولان جدالاريوزندن دره بكلك كبى مدهش بر سيستهمى الغا ايتديكمزى ، آريستوقراتلغك استبدادلرينى تخريب ايدهرك اونك انقاضى اوزرنده حريتمزى تأسيس ايلديكمزى اوزون اوزادى يه موضوع بحث ايتمهلم ، فقط آوروپايه شونى خاطرلاتمق لازمدركه ، اسكى ، يكى ادبياتى بربرينه ربط ايدن انسانلر اولمق ، غربده جهالت و قاراكلق حكمران ايكن فيلسوفلرينه عائد اثرلرك محافظى بولونمق ، علمك الك مهم شعبهلرينى ، فنون ، رياضيات، طب وسائرهيى انكشاف ايتديرمك اعتباريله آوروپا مسلمانلره مديوندر . اسپانيا ، قاسينو ، ساله‌رنوم ، او دورك منابع عرفانى ايدى . ابن سينا ، ابن رشد ، ابن بيطار و سائر ذواتك آثارى ، باربارلقدن قورتولانلرك تدقيقاتنه ، نشاط و استقامت بخش ايتمشدر . مسلمانلرك جغرافيايه مراقلرى اونلرى كشفلرده بولونمغه ، آفريقانك چولدن عبارت اولان ساحه‌لرنده بيله مملكتلر قورمغه سوق ايتمشدر. مسلمانلق، يالكز الك پارلاق دورلرنده دكل، ايلك زمان ظهورنده بيله، ادبياته مظاهرت ايتمشدر . حضرت محمد « شان وشرف ، ثروتده دكل ، عرفانده‌در » مألنده سوزلر سويلهمش ، آرقاداشلرينى دنيانك الك اوجرا كوشه‌لرنده علم وعرفانى تحرى يه سوق ايتمشدى .

اسلام دولتلرى عصرلرجه الكمقتدرذوات طرفندن اداره اولونمش، اختلافات دينيه عادتا اونوتولمشدى. مأمون شام مدرسه‌سنه بر خريستيان تعيين ايتديكى زمان وقوع بولان اعتراضه جواباً شو سوزلرى سويلمشدى: « بن بو آدمى دين ايشلرنده رهبرم اولمق اوزره دكل ، فن معلمى اولمق اوزره تعيين ايدييورم . »

اندلسده اسلام دولتنك سقوطيله فروسيتك (شواليه لكك) وقهرمانلغك

صوك بقیه‌سی ییقیلدیغندن دولایی کیم ماتم طوتمه‌مشدر؟. دشمنلرینك مورخلری بیله سکز عصرلق حاکمیتی اثناسنده بر تك ظلمنی قید ایتمدکلری او عالیجناب ویوکسك ملتك حضورنده هانکی کوکس افتخار ایله قابارمامشدر؟!. خریستیان پاپاسلغنك انسانلق او کرندکلری، حمایه کوردکلری انسانلره شیطانی بر ظلم وتعصبله معامله ایتمه‌لرندن، (اکزیمن) کبی سیاسی متعصبلرك یدی عصرلق مساعینك محصولی اولان فلسفی، ریاضی، ادبی آثاری احراق ایتمه‌لرندن هانکی یوزقیزارمامشدر؟

١٢١٤ده تولد ایدن والسنهٔ شرقیه‌یی او کره‌نن (فراپار به‌تون)ك اثرلرندن عرب مؤلفلریله واسع بر صورتده آشنا اولویورز. (فراپار به‌تون)، (ثابت بن قره، کندی، ابوالفرج) دن اقتباساتده بولونمقده، اونك عرب آثاری قدر یونان ولاتین قلاسیقلرینه آشنا اولدیغی، بالخاصه «فلسفه‌نك رئیسی وامیری» صفتلریله یادایتدیکی (ابن سینا) یی ایی طانیدیغی آکلاشیلمقده‌در. بویوك لورد (به‌قون) ك مشهور فلسفهٔ تجربیه‌سنك ایلك پره‌نسیپلرینی سلفی وآداشی (روجر به‌قون) دن آلدیغی، هرکسجه معلومدر. بوحقیقت، (به‌قون) فلسفه سیسته‌منك مسلمانلردن آلیندیغنی غیر قابل مناقشه بر صورتده ایضاح ایدیيور.

مسلمانلرك فتوحات عسکریه‌سنه کلنجه، بونلرك تاریخك اك شرفلی فتوحاتی اولدیغنده شبهه یوقدر. جبل طارقدن هندستانه قدر امتداد ایدن اسلام دولتندن دها حیرت آمیز بر دولت وارمیدر؟.. بر طرفدن تورکلره، دیکر طرفدن تاتارلره باقیکز و مسلمانلغك عظمت واحتشامنی ناصل محافظه ایتدیکنی کوریکز!.. خریستیان فاتحلری آراسنده، قابلسه، صلاح الدینلر، تیمورلنکلر، مرادلر، بایزیدلر، فاتحلر و سلیمانلرله قابل قیاس بر قاچ آدام بولیکز! مسلمانلر، خریستیانلری پیره‌نه داغلرینك آرقاسنه آتمادیلرمی؟

ايتاليايه هجوم ايدرك فرانسه‌نك قلبگاهنه وارماديلرمى ؟ توركلر فتوحاتلرينى آلمانيانك حدودينه ، وه‌نديك كورفزينه قادار تمديد ايتمه‌ديلرمى ؟ خريستيان دولتلرينك اتفاقلرى ، اهل صليبلرى ، غربدن شرقه آقان ، فقط معظم و مدهش اسلام قاياسنه چارپيلنجه قيريلان ، پارچالايان بر دالغا كبى دهكلمى ؟

دها شايان حيرت بر شى بو خارق‌العاده انسانلرك موفقيات بحريه‌سيدر . حضرت محمدك زماننده عربلرك اك چوق قورقديغى شى، دكيزدى . بر اسلام اولكه‌سيله ديكر بر اولكه آراسنده دكيز وارسه فريضهٔ حجى ايفا ايده‌مه‌مك ايچون قطعى بر معذرت تشكيل ايدردى . فقط بر نسل صوكرا مسلمانلرك دونانمالرى آق دكيزده مظفرانه جولان ايديور ، كريد ، آطه‌لر دكيزى فتح اولونيور ، سجيليا ، شمالى آفريقا مسلمانلرك النه دوشيور ، قورسيقه ، سار- دونيا آدالرى‌ده اونلره كچيوردى .

مسلمانلر آق دكيزده اوزون بر زمان فائقيت بحريه‌لرينى محافظه ايتمشلر ، بونلردن هم حرباً ، هم تجارةً استفاده ايتمشلر ، بوراده بويوك كميلر بولونديرمشلردر . ٩٧٠ سنه‌سنده اندلس حكمدارى عبدالرحمن ، بو حواليك هرطرفنده كورولن كميلردن دها بويوك بر كمى انشا ايتديرمش ، بو كمى‌يى شرقده صاتيلمق اوزره صايسز اشيا ايله طولديرتمشدى . بو كمى حركت ايتدكدن صوكره سيجليا اميرى طرفندن (المعزلدين‌الله) ه كونديريلن بر كمى‌يى ياقالايارق طاشيديغى اشياى آلمش ، (المعز) بو حادثه‌دن خبرار اولونجه بر دونانما انشا ايدرك چوق قيمتلى اشيا ايله عودت ايتمكده اولان عبدالرحمنك كميسنى الده ايتمشدى .

عربلرك بويوك كميلر انشا ايتدكلرينه دائر چوق معلومات واردر .

ایکنجی (فیلیپ)ك دورنده « غیر قابل تسخیر آرمادا » کلمه‌لریله توصیف اولونان اسپانیول کمیلرینك عرب کمیلرینی تقلیداً یاپلمش اولدیغی قوتله محتملدر . بو کمیلر انکلیز کمیلرندن دها بویوکدی .

هندستان تاریخنه دائر یازی یازان محررلر قدر اسلامیت حقنده مغایر انصاف بر صورتده اداره‌ٔ کلام ایدن کیمسه یوقدر . بونلر ، اون دردنجی عصرك موغول ایمپراطورلرینی اون طقوزنجی عصرده ایلریله‌ین انکلیز اداره‌سیله مقایسه ایدیورلر . حال بوکه بونلر حق و حقیقت دائره‌سنده حرکت ایتمك ایسته‌یورلرسه مسلمانلرك هندستان فتحی ایله نورمانلرك انکلتره‌یی فتح ایتمه‌لرینی مقایسه ایتمه‌لری ایجاب ایدر . یعنی اسلام حکمدارلریله معاصرلری اولان غرب حکمدارلری مسلمانلرك هندستانده وقوع بولان محاربه‌لریله بزم فرانسه‌ده وقوع بولان حربلرمز ، اسلام فتحنك هندولر اوزرنده اجرا ایتدیکی تأثیر ایله نورمان فتحنك آنغلوساقسانلر اوزرنده اجرا ایتدیکی تأثیر مقایسه اولونمالیدر . او صیراده بر آدامه « انکلیز » دیمك بویوك حقارتدی. توزیع عدالته مأمور اولان انسانلر هر ظلمی ارتکاب ایدیورلردی. وظیفه‌لری حقه رعایت اولان حاکملر ، الك انصافسز خیرسیزلردی. اعاظمك یکانه دوشونجه‌سی پارا طوپلامق و بو مقصدی تأمین ایچون هرجرمی ارتکاب ایتمکدی . او زمان فحش و فجور او درجه شایعدی که اسقوچیا قرالیچه‌سی تعرضدن قورتولمق ایچون بر لباس دینی کیمکه مجبور اولمشدی .

---

[۱] قلارق Glark = اهل صلیب محاربه‌لرندن بحث ایدرکن دیورکه : « هرهانکی بر زمانده وهرهانکی برملت ایچنده هیچ بر اوردو اهل صلیب اردولری قدر فسق وفجوره دالمامشدر . اصل صلیب محاربه‌لری خلفك خرافاتپرورلکنه ابدی بر دامغا وومشدر . اهلی صلیب تعصبك الك مدهش تجاوزاتنی ارتکاب ایتمش ، بونلر دعا وعبادت یرینه انسان قانی دوکمکله کناهلرندن قورتولمق ایسته‌مشلردی »

كويا هندستانده كى اسلام خاندانلرينك تاريخى، معاصر خريستيانلغك تاريخنده مثلنه تصادف اولونمايه جق ظلم وشدت مثاللريله دولو ايمش! حال بوكه ايلك اهل صليب زماننده (غود فره‌ى دوبوييون) ك قوماندهسى آلتنده حركت ايدن عسكرلر، قدسده كى (٤٠,٠٠٠) كيشيدن متشكل قوت عسكريه‌يى بلا تفريق قليجدن كچيرمش؛ سلاحلرى، جسورلرى؛ تسليميت، قورققلرى قورتارامامش؛ ياشه، جنسه ذره قدر رعايت اولونمامش، چوجوقلر، آنه‌لرينك قارنى دەشه‌ن سلاحلرله امحا اولونمشلردى. قدسك جاده‌لرى انسان جسدلرندن متشكل ييغينلرله دولمش، هر مسكندن قوپان اضطراب ويأس چيغلقلرى آفاقى ايكله‌تمشدى. فقط مصر وسوريه سلطانى (صلاح الدين) ايكنجى اهل صليب زماننده قدسى استرداد ايتديكى زمان قدسك تسليميتى متعاقب هيچ برجان تلف اولنمامشدى. سلطان صلاح الدين خريستيان اسيرلرينه هر درلو رقت ونزاكتى كوسترمش، اسيرلرك ايچنده فقير اولانلرى، بلامقابل، سربست بيراقمشدى. بو بيوك آدامك نامى واخلاقى قارشيسنده فرانسز فيليپ وانكليز ريشاردك بوتون دعوالرى سرنكون اولمقده‌در. برذوق ادبى‌يى حائز اولدقدن باشقه صاحب عرفان بر آدام اولان صلاح الدين، دور فتوحاتنده هر يرده صنايع نفيسه‌يى حمايه ايتمشدر. بر زاهد قدر متقى اولان صلاح الدينك باشقه‌لرينه لطف وانعامنك پاياني يوقدى. عفو وصفح كبى نيجه نيجه فضائل اونك شخصنده مفكوروى بركمال احراز ايتمش، اويله بر سجيه ايله تمايز ايتمشدى كه رقيبلرى اونى تقليد ايتسه‌لر اك بيوك ايلكى ياپمش اولورلردى. «سلطان صلاح الدينك فوق العاده جسارت، كياست، علو جناب صاحبى بر انسان اولديغنده شك و شبهه يوقدر. شامده كى متاركه‌يى متعاقب صلاح الدين ارتحال ايتمش؛ مسلمان، يهودى، خريستيان فرقى كوزه‌ديلمكسزين

داغیلمق اوزوه صدقه‌لر بیراقشدی.» شیمدی فرقه‌باقیکز. خریستیان قهرمانی برنجی ریشارد، عظمت واحتشامنی، ظالمانه وسائطله تبعه‌سندن طوپلادیغی مدهش مبلغلره، مدیوندی. اونك خستی غیرقابل تطمیندی. قید وشرطدن معرا شهوتپرستلگی یوزندن ناوار قرالی (سانشو)نك قیزی اولان زوجه‌سی (به‌رینغاریا) یی اهمال ایتدکدن باشقه، سویله‌مکدن اجتناب ایده‌جکمز کناهلرده ایشله‌مشدی. نهایت زواللی بر راهب، ریشاردك منفور جرمنی، کندی سراینك ایچنده یوزینه ووزمش، اوکا قوم لوطك عاقبتنی دوشونمه‌سنی اخطار ایله‌مشدی. [۱]

اسلام خاندانك اکثریسی ایسه خارق‌العاده سجیه‌یی حائز انسانلردی. محمود غزنوینك فعالیت و موفقیتلری، علم و عرفانی حمایه‌سی، کون کبی آشکار برشیدی. محمود، ارباب فضل وفضیلته اوقدر حرمت کوسترمشدی که پایتختی ارباب دهانك مجمعی اولمشدی. باشقا برآسیا حکمداری بوقدر فاضل انسانلری برآرایه کتیره‌مه‌مشدی. کرچه محمود ادخار ثروته مائل ایدی؛ فقط او، ثروتی حسن استعمال ایتمه‌یی‌ده بیلن بر انساندی. محمودی تعقیب ایدن درت خلفی‌ده علم و ادبیاتك حامیلری ایدیلر. خلق طرفندن عادل حکمدار اولارق طانینمشلردی. عجبا عینی سوزلر بونلره معاصر اولان نورمانلی ویلیام ایله ذریتی حقنده سویلنه‌بیلیرمی؟

اون ایکنجی عصرده فرانسه‌نك یدنجی (لوئی) سی (ویتری) شهرینه حاکم اولدیغی زمان شهرك یاقیلماسنی امر ایتمش، بالنتیجه (۱۳۰۰) انسان، بوغیر انسانی أمرك قربانی اولمش و آله‌ولر ایچنده کول اولمشدی. او زمان انکلتره‌ده قرال (استه‌فن) حکمراندی.

[۱ Ropin

داخلی محاربه‌لر اوقدر کسب شدت ایتمشدی که اراضی اکیلمه‌مش ، آلات زراعیه یاتخریب اولونمش ویاخود بر طرفه آتیلمشدی . اون دردنجی عصرده فرانسه ایله وقوع بولان محاربه‌لریمز او قدر فجیع واوقدر تخریبکار بر ماهیتده ایدی که بشریت هیچ برزمان بویله شی کورمه‌مشدی. کویااسلام حکمدارلرینك ظلمی اونلرك خیرخواهلغندن دها قوتلی ایمش ! بزم الزده بو مسلمان حکمدارلره معاصر اولان خریستیان حکمدارلرینك اعتسافاتنه دائر مبذول وثائق وار ، فقط خیر خواهلقلرینه دائر الزده برشی وارمی ؟

اوچنجی فیروز شاه ۱۲۵۱ ده جلوس ایتمش ، نهرلر اوزرنده اللی سد ، قرق جامع ، اوتوز مدرسه ، یوز کروانسرای ، یوز خسته‌خانه ، یوز حمام ، یوز اللی کوپرو انشاسیله تمایز ایتمش ، بوندن باشقه بر چوق مبانی دها وجوده کتیرمش ، ازجمله جمنه شهرینی (هانس) و (هیسا) ایله ربط ایدن بر قانال قازدیرمشدی .

موغول خاندانانك برنجی حکمداری اولان (بابر) هندستانه حاکم اولانلرك الك اصیل سیمالرندن بری ایدی. کندیسی ساده ، فقط پك وقور بر ذاتدی . کنجلکنی بعض قصورلر ایله شائبه‌دار ایدن پادشاه بالآخره صفوت اخلاقیه‌سیله کسب شهرت ایتمش ، نفسنك بوتون تمایلاتنی یکمش ، عفت ونزاهتیله بنام اولمشدی . بابر ، اطاعتکار بر اولاددی . شفیق بر پدر و برادر ، عالیجناب بر دوست ، رحیم بر دشمندی . چوق محتشم برآدم اولان (بابر) عینی زمانده چوق متواضعدی . مسرف دکلدی . هنروردی ، جسوردی ، صریحدی ، آچیق فکرلی وآچیق اللی ایدی . انتریقه‌یی سه‌وەمزدی . ذوقی یوکسکدی . دماغی منوردی . معلوماتی واسعدی . ایچنده طوغدیغی و بویودیکی شرائط نظر دقته آلنیرسه (بابر) ك حیاتی ه اورمانلری اروا ایدن

فقط ارضك كولكه‌لريله قارارديغى حالده سمانك صفوتنى عكس ايتديرەن برحياتدى »

بابرك اوغلى همايون ، شدتلى حرصلردن آزاده ، لكه‌لنمه‌مش بر سجيه‌يى حائزدى . كنديسى برافغان اميرى اولان شيرشاه طرفندن مملكتندن چيقاريلمش وتختى اونك يد اشغالنه كچمشدى. شيرشاه بش سنه حكمران اولدقدن صوكره تاجنى اوغلى عادل شاهه بيراقمش ؛ (همايون) ايسه آنجق اون آلتى سنه امتداد ايدن بر دور اغترابدن صوكره حقوقنى استرداد ايده‌بيلمشدى. غاصب شيرشاه ، يوكسك بر اقتدار وشوكتى حائز برذاتدى . قيصه دوريك قسم اعظمنى حرب صحنه‌لرنده كچيرمش اولماسنه رغماً مملكتنى الك مكمل انتظامه مظهر قيلمش ، حكومتنده برچوق تجددات باشارابيلمشدى . (شيرشاه) بنغالدن باشلايان و سندده روتاسده ختام بولان درت آيلق بر يول آچمش؛ بونك هر مرحله‌سنده كروانسرايلر وجوده كتيرمش، قويولر قازديرمش، يول اوزرنده‌كى جامعلره امامل ومؤذنلر، هندولرله مسلمانلرك خدمتنى درعهده ايده‌جك خدمتجيلر تعيين ايتمشدى. يولجيلرك كولكه‌ده يورومسنى تأمين ايچون يولك ايكى طرفنه آغاچلر ديكلمش ، يولك انشاسندن ٨٢ سنه صوكره سياحلر بووضعيتى كورمشلردى .

اكبر شاه كبى سراينده ومجلسنده بويوك ، حرب صحنه‌سنده بويوك ، علميله مشهور ، مسامحه كارلغيله، حريتپرورلكيله ، جسارتيله، عفو و صفحيله ، هنريله ، سطوتيله معروف بر ذاتك سجيه‌سى هر ايضاحدن مستغنيدر . فقط حكومتلرى بشريت ايچون بر نعمت اولان الك يوكسك امرا ايچنده اكبر شاه سياست داخليه‌سى ايله تمايز ايدر . اكبر شاه كيفى محاكمه‌لرى منع ايتمش ، قيزلرك سن رشده بالغ اولمادن ازدواجلرينه مانع اولمش ، هندولرك احكام دينيه‌سنه رغماً

دوللرك ازدواجنه مساعده ایتمش؛ هندو دوللرك ، آرزولری خلافنده احراق اولونمالرینه جواز ویرمه‌مش ، مسلمانلری استخدام ایتدیکی درجه‌ده هند و تبعه‌سنی استخدام ایتمش ، غیر مسلملرك ویردكلری جزیه‌لری الغا ایتمش ، حجاجك ویردكلری ویركولری قالدیرمش ، حربدن اسیر آلینان انسانلرك كوله معامله‌سی كورمه‌لرینه قارشی كلمشدی ، بوندن باشقه اكبر شاه ، شیر شاهك باشلادیغی مالی اصلاحاتی اكمال ایدرك مملكت داخلنده‌كی اراضی‌یی یكیدن اولچدیرمش ، اراضینك محصولاتنی تثبیت ایتدیرمش ، حكومته ویریله‌جك حصه‌یی تعیین ایتمش ، زراعی حكومت حصه‌سنی عیناً ویا نقداً اعطا خصوصنده سربست بیراقمش ، حكومتك آلدیغی بر چوق آغیر ویركیلری قالدیرمشدی .

بوتدابیرك نتیجه‌سی ، خلقك رفاهیدی . اكبرشاهك تحصیلدارلرینه اصدار ایتدیکی امرنامه‌لر اخلافه انتقال ایتمشدر . بونلردن آكلایورزكه اكبر شاه تبعه‌سنك سلامت ورفاهنی ، اداره‌سنك حریتپروانه برصورتده تطبیقنی آرزو ایدردی . اكبر شاهك عدلیه مأمورلرینه ویردیکی تعلیمات چوق رحیمانه وعادلانه ایدی . اونلره اعدام جزالرینی اعطادن ممكن مرتبه استنكاف ایتمه‌لرینی ، تهلكه‌لی فتنه وفسادلر مستثنا اولمق اوزره ، حكمدارك تصویبی اولمقسزین اعدام جزاسنی انفاذ ایتمه‌لرینی توصیه وامر ایدییوردی . اكبر شاه اردوسنی یكیدن تنظیم ایتمش ، اردونك وارداتدن بر قسمنی تحصیل ایتمه‌سی برینه استحقاقنی خزینه‌دن استیفا ایتمه‌سنی تأمین ایتمشدی . تحكیمات وسائر مبانیٔ نافعه‌دن باشقه ، اكبر شاه برچوق محتشم مؤسسه‌لر وجوده كتیرمش ، بونلر پسقپوس (هیبر) ك سیاحتنامه‌سنده اك ستایشكارانه سوزلرله یاد اولونمشدر . اكبر شاه اداره‌نك هر شعبه‌سنه انتظام واصول ادخال ایتمش ، بوتون انشاآتنده احتشام وانتظامی تجلی ایتدیرمشدر .

مشهور ایتالیان سیاحی (پیەترودەل واله) اکبر شاهك اوغلی (جهانگیر) ك دور حاکمیتنده هندستانی زیارت ایدەرك ۱٦۲۳ دە سیاحتنامەسنی یازمش ، جهانگیرك سجیەسی ایله هندستان خلقنك طرز حیاتنی ایضاح ایتمش ، هندستان خلقنك یالکز رفاه و یالکز عظمت ایچندەدکل ، امنیت تامه ایچندەده یاشادیغنی کورمش ، حکمدارك ساخته تهمتلرله خلقی تضییق ایتمەدیکنی ، بالعکس خلقی رفاه ، ثروت وسامان ایچنده کورمکدن محفوظ اولدیغنی یازمشدر . فقط اکبرك طورونی (شاه جهان) ك دوری هندستانك اك مسعود دوریدر . شاه جهانك بوتون مملکتی حضور واطمینان ایله حسن اداره ایچنده یاشایوردی . سیر (توماس روو) ۱٦۱٥ دە شاه جهانی اوتاغنده زیارت ایتدیکی زمان کوردیکی احتشامدن کوزلری قاماشمش ، ایکی دونوم اراضینك ایپك والتوندن دوقونمش خالیلر واورتولر ایچنده بولوندیغنی ، بونلرك آلتون ومجوهرلرله سوسلو اولدیغنی کورمشدر . فقط (تاوەرنیەر) دییور که : طاووس تختنی یاپدیران ، جلوس کونلرنده کندی آغیرلغنجه آلتون ومجوهرلر داغیدان حکمدار ، تبعەسنه بر قرال کبی دەکل ، بر عائله باباسی کبی حاکمدی . شان جهان ادارۀ داخلیەسنده ذره قدر تسیب کوسترمزدی . هندستانده هیچ بر حکمدار تبعەسی حقنده اونك کوستردیکی دقت واهتمامی اظهار ایدەمەمشدر .

بو معظم سلطانك دورنده ، (دلهی) نك مشهور قانالی ، معمار (علی مراد خان) ك نظارتی آلتنده انشا اولوندی . خلقك احتیاجاتی سنەلرجه تدقیق اولوندقدن صوکره بو محتشم قانال دلهی شهرینك ثروت وذوقیله متناسب بر صورتده وجوده کتیریلمشدی . قانالك اصل یاتاغندن بیك مجری آقیور ، و دلهی شهرینك هر طرفنه مرمر فسقیەلر ، حماملر ، شادروانلر کبی مختلف شکللرده آقیور ، اك فقیر صنفلرك

أولرينه قدر واريور ، هپسنك صوسزلغنی تطمين ، هپسنك نظافت دائره‌سنده ياشاماسنی تأمين ايديوردی .

مسلمانلرك هندستان خلقندن انكليزلر كبی برچوق شيلر غصب ايتدكلری ادعا اولونيورسه‌ده بوادعا اثبات ايديله‌ميور. فقط مسلمانلرك مدافعلری هيچ اولمازسه اونلرك ، انكليزلرك خلافنه ، آلدقلری هر شيئه مستحق اولديغی قيمتی ويردكلرينی ، كوچوك بويوك هر كس آراسنده عدالتی تماميله تأمين ايله‌دكلرينی ، تجارك يوزلرجه ميللك مسافه‌لرهماللرينی امنيت تامه دائره‌سنده نقل ايله‌ـكلرينی ، اوزمان هندستان خلقنك حضور ومصونيت ايچنده ياشادقلرينی بيان ايديورلر . بونك بويله اولديغنی قاراران مرمرلر ، معطل مجرالر ، بايقوشلره مسكن اولان كاشانه‌لر ، معبدلر ، ييقيق ستونلر و كمرلر اثبات ايديور . فی‌الحقيقه هيچ بر كيمسه‌نك مخالفتنه اوغرامايه‌جغمزی بيله‌رك ديه بيليرزكه كنديلرينه (باربار) صفتی ويريلن بو پرنسلر منافع عامه‌اوغورنده ، بوكونك اردولرينی اعاشه وتجهيز ايده‌جك قدر پاره‌خرج ايتمشلردی.

شرق امراسنك پايدار مساعی ترقيپرورانه‌لريله عينی‌واديده غرب مملكتلرنده وقوع بولان مساعی‌يی مقايسه ، فائده‌سز بر شی تلقی اولوناماز . فقط مع‌الأسف ايكی لوحه بربريله مقايسه اولونامايه‌جق كبی‌در. چونكه بيليورزكه اودورلرده انكلتره‌ده برتك قانال يوقدی، يوللرمز ، بر قاچی مستثنا اولمق اوزره ، هپ كچی يولليدر . الك بويوك شهرلرمزده بر صو مخزنی يوقدی . دلهی كبی معظم شهرلرك محافظه‌سنه مأمور پوليسلردن بزم مملكتمزده بر اثر كوروله‌يوردی. لوندره‌ده چيقان بر يولجينك (های غه‌ت) ه قدر سالماً مواصلتنه امكان متصور دكلدی. حال بوكه (شاه جهان)ك الك وضيع برتبعه‌سی نجابدن دلهی‌يه ، دلهی‌دن الله آباده قدر امن وامان ايچنده

اولاشه‌بیلیردی .

مستر (هولوه‌ل) بنغاله‌نك كندی یرلی حكمدارینه تابع اولدیغی زمانكی وضعیتی حقنده اویله برطاقم معلومات ویرییور كه انسان بونلری افسانه ظن ایدر . حال بوكه (هولوه‌ل) بونلرك آراسنده اوزون بر مدت اقامت ایتمش ومسئله‌یی بحق ایضاح ایله‌مشدر .

(هولوه‌ل) دییور كه : « بومسعود خلقه تجاوز ایتمك ، ظلمندره چونكه بو حوالیده كوزه‌للكك ، تمیزلكك ، تقوانك ، انتظامك ، عدالتك ، الحاصل اسكی هندستان دولتنه مخصوص نزاهتك بقیه‌سی یاشایور ، بوراده حق تصرف كبی خلقك سربستیسی ده غیر قابل اخلالدر . بوراده خصوصی ، عمومی خیرسیزلغك وقوع بولدیغی دویولماز ، اللرنده تجارت بولونان ، یاخود بولونمایان سیاحلر حكومتك بلا مقابل تخصیص ایتدیكی محافظلرك حمایه‌سی آلتنده بر قوناقدن بر قوناغه كیدرلر ، جانلری ،ماللری محافظه ایدیلیر . یولجیلر برنجی قوناغی كچدیلرمی محافظلر اونلری ایكنجی قوناغك محافظلرینه تسلیم ایدرلر ، یولجیلری تسلیم ایتدكلرینه دائر بر سند آلیرلر ، بوسند برنجی قوناغك قوماندانینه ویریلیر ودفترلره قید اولوندقدن صوكره راجایه بیلدیریلیر .

« بویله‌جه یولجیلر بوتون مملكتی دولاشیرلر ، یولده اشیالرینی نقل ایچون وسائط نقلیه وآرابا مصرفی ویرمه‌دكدن باشقه ایسته‌دكلری مواد غدائیه‌یی ده استحصال ایدرلر . بریرده اوچ كون اقامت ایدرلرسه عینی منافعدن مستفید اولورلر ، خسته‌لغه ویاخود غیر قابل اجتناب برقضایه اوغرارلرسه بومدت تمدید ایدیلیر . شاید سیاحت ایدییوركن انسانك پارا چانطه‌سی ، یاخود قیمتلی بر شیئی ضایع اولورسه اونی بولان انسان یولك اوزرنده‌كی آغاجه آصار ، واك یاقین محافظلره اخبار كیفیت ایدر ، محافظلرده درحال بكجیلر وداووجیلرله اعلان

کیفیت ایدرلر . » ١]

شیمدی مقایسه‌مزی یاپمق ایچون «خریستیان ومنور» انکلتره‌نك عینی صیره‌لرده بواسلام وشرقلی حکمدارلرك دورلرینه مصادف اولان زمانده نه حالده اولدیغنی کوستره‌لم .

١٣٨١ ده (وات تایله‌ر) عصیانی ظهور ایدرك بو عصیانك بارونلر طرفندن باصیلماسی اوزرینه اکثریسی محاکمه ایدیلمه‌ین (١٥٠٠) عاصی صلب اولونمشدی .

١٣٩٤ ده مجدد (ویقلیف) تضییقه اوغرامشدی .

١٣٩٨ ده ایکنجی ریشاردك جبارانه حاکمیتی باشلامشدی . ایرلانداده وقوع بولان عصیان باصدیریلمش ، فقط ایرلاندالی قادینلرله ئه‌وله‌نمك ، ایرلاندا البسه‌سی اکتسا ایتمك ، ایرلاندا عاداتنی قبول ایله‌مك « خیانت وطنیه » عد اولونمش وبو خیانتی ارتکاب ایدنلرك املاکی مصادره اولوناجغی اعلان ایدیلمشدی . ایرلاندالیلری مناسترلره قبول ایتمك ، اونلرك ساز شاعرلرینه براکرامده بولونمق برجرمدی .

١٣٩٩ ده (بولینغبروق) ایکنجی ریشاردی تاج و تختنی ترکه مجبور ایتدکدن صوکره اونی اولدیرمش ، ودردنجی هانری عنوانیله اونك تختنی غصب ایدرك وارثلرینی حبس ایتمشدی .

١٤١٠ ده (ژون بادبی) اعتزال تهمتیله ، بالآخره بشنجی هانری عنوانی احراز ایدن ولی عهدك حضورنده احراق اولونمشدی . دردنجی هانری طرفندن خلقه شو صورتله اشکنجه ایدیلیوردی . « ارکك ویا قادین حبسه آتیلیر ، یرك آلتنده قاراکلق بر یره سوق اولونور . اوراده چیریل چیپلاق اولارق قورو طوپراق اوزرینه یاتیریلیردی . بونلرك آلتنده برشی بولونمادیغی کبی اوستنده‌ده برشی بولونمازدی . صیرتلرینك

١] Hisiricelevents Cnlerestiuy نام اثردن

اوستنه یاتمغه محکوم اولان آچیق باشلی بیچاره‌لرك آیاقلریله بر اللری بر ایپله اودانك بر کوشه‌سنه ، دیکر اللری اوته‌کی کوشه‌یه باغلانیر، وجودلرینك اوزرینه تحمللری درجه‌سنده طاش ودمیر قونولور ، ایرتسی کونی کندیلرینه اوچ لقمه آرپه اککی ویریلیر ، فقط هیچ صو ویریلمزدی . ایرتسی کون اوچ جرعه صو ویریلیر ، فقط اکمك ویریلمزدی. بونلر اولونجه‌یه قدر بوصورتله یاشاتیلیرلردی .» بومدهش اشکنجه اوچنجی جورجك زمانه قدر مشروع کورولمشدی . صوك دفعه اولارق بواشکنجه‌نك نه‌زمان تطبیق اولوندیغی معلوم ده‌کلسه‌ده محبوسلرك ایکنجی جورج زماننده یعنی ۱۷٤۱ ده بو طرز معامله‌یی کوردکلرینی مستر (بارینغتون) قید ایتمکده‌در .

۱٤٦۸دن اعتباراً اکثریتله اشکنجه‌لر تطبیق اولونیوردی. بونلرك برچوغی حبسخانه دفترلرنده مقید بولوندیغی کبی بونلره عائد مذکره‌لرك بر قاچی حالا محفوظ بولونیور ، ۱٦٤۰ ده برتیر انداز ، سرپسقپوس (لود) ك سراینه اغتشاش آمیز بر تعرضده بولونمقله اتهام اولونارق اعترافاتده بولونمق ایچون یوقاریده ایضاح ایتدیکمز معامله‌یه دوچار اولمشدی . بواشکنجه‌نك تطبیقنی امر ایدن مذکره اوراق رسمیه آراسنده محفوظ بولونمقده‌در. ایکنجی ژه‌مس، اسقوچیاده بولوندیغی زمان اشکنجه‌نك اثنای تطبیقنده بالذات حاضر بولونمشدی .

۱٤۱۳ده اعتزال آمیز حرکاتی امحا ایچون قانونلر نشر اولونمشدی.

۱٤۱٥ده (ژون قله‌یدون) ایله (ریشارد نورمان) اعتزال تهمتیله احراق اولونمشلردی .

۱٤٤۱ ده ایلیانور قوبهام ، غلاوسه‌ستر دوشه‌سی ، هیئتشناس روجر بولینغبروق ، قانون ساوثوه‌ل ، مار جری ژورد این ، ژون هوم سحربازلقله اتهام اولونمشلر ، دوشس نفی ، بولینغبروق صلب ،

ژور داین احراق اولونمش ، ساوتوه‌ل محبسده اولمش ، هوم عفو ایدیلمشدی .

۱۴۴۵ده قیرمزی کلی شعار اتخاذایدن لانقاسترلر ایله بیاض کلی شعار یاپان یورقلیلر آراسنده وقوع بولان وکللر محاربه‌سی تسمیه اولونان داخلی حرب باشلامشدی. بومحاربه‌لر ۱۴۸۵ ده ختام بولمش؛ خاندانه منسوب ۱۲ پرنس ، ۲۰۰ اصیلزاده، ۱۰۰,۰۰۰ آدم تلف اولمش ، بوتون مملکت انسانسز قالمش ، آریستوقراتلر محو اولمشدی.

۱۴۷۸ ده ساحره‌لر محکوم اولمش واعدام ایدیلمشلردی .

۱۴۸۳ ده ریشارد تختی غصب ایدرك یکنی بشنجی ئه‌دواردی اولدیرمش ودیکر لوردلری قتل ایتمشدی .

۱۴۸۵ ده یدنجی هانری تخته جلوس ایتمش ، تضییق ومصادره ایله طوپلادیغی پارا ایله پارلامانتودن مستغنی قالمش، مومی الیه « خیری ویرکیلر » کبی مستهزیانه برنام ایله معروف کیفی ویرکیلری طرح ایله‌مشدی.

۱۵۰۹ ده یدنجی هانری تخته اوتورمش . بووحشی ، «غضبندن برارکك ، شهوتندن بر قادین قورتولمامش » اولمقله افتخار ایدردی . بو دورده حکمداره اك بویوك عنوانلر ویریلمش، ینه بو دورده اولجه دویولمامش خیانتلر وقوع بولمشدی .

۱۵۳۲ ده یدی کیشی‌یی زهرله‌مکله مظنون برآدم قاینار صوده اولدیرلمشدی .

۱۵۳۴ ده که‌نتك مقدس قیزی » اعدام ایدیلمش ، اعتزال تهمتیله اسمبثغیلدده ایکی آدام دیری دیری یاقیلمشدی .

۱۵۳۵ ده طقوز پاپاس (هانری) نك نفوذ روحانیسنی قبول ایتمه‌دکلری ایچون صلب اولونمشلر ، سر پسقپوس فیشه‌ر ایله سیر (طوماس مور)ك عینی سببدن دولابی کله‌لری وورولمش ؛ بو مظالم

بوتون آوروپايى تدهيش ايتمشدى .

١٥٣٦ ده (آز بولين)ڭ كله‌سى ووروولمش، هانرى (ژه‌ن‌سه‌يمور)له ازدواج ايتمشدى .

١٥٣٧ ده ٩٩٣ مناسترك (٢,٦٥٣,٠٠٠) ليرايه بالغ اولان وارداتى قرال طرفندن مصادره، كليسالره عائد اراضى (هانرى)نك بنده‌كانى طرفندن تقسيم اولونمشدى .

١٥٣٨ ده ايكى پاپاس اعتزال تهمتيله احراق اولونمشلردى.

١٥٣٩ ده ره‌دينغ ، غلاستونبه‌رى ، وقولشه‌ستر پاپاسلرى قرالى طانيمادقلرى ايچون آصيلمشلردى . اسقوچياده‌كى دين مجددلرى اعتسافه اوغرامشلر ، بونلرك يديسى احراق اولونمشلر ، پارلامانتو قرال طرفندن سويله‌نن سوزلرك قانون ماهيتنده اولديغنى اعلان ايله‌مش ، انكلتره وغالده‌كى ٦٤٣ مناستر ، ٩٠ قوله‌ژ ، ٢٣٧٤ كليسا و ١٠٠ خسته‌خانه كاملاً سد اولونمش ، بورالرده بولونانلر سرسرى اولمشلر ، بورالرده ياشايان فقيرلرك هپسى بيكس قالمشلردى .

١٥٤٠ ده ساليسبورى قونتسى كبى محترم بر قادين، مارغريت ، جورجك قيزى ، قلاره‌نس دوقه‌سى، پلانتاجانت خاندانك صو كنجيسى اعدام اولونمشلردى. قادين ، بر جانى كبى اعدام اولونمق ايسته‌ميه‌رك مقاومت كوسترمش، نهايت جلاد طرفندن قوللرى وبويونى يارالاندقدن صو كره كله‌سى اوروولمشدى .

١٥٤٢ ده مارى استوارت اعدام اولونمشدر .

١٥٤٣ ده هنرى آلتنجى دفعه اولمق اوزره قاترين پارايله أوله‌نمشدر .

١٥٤٦ ده اعتمال تهمتيله (آن اسقيو) اشكنجه‌يه اوغراتلدقدن صو كره اعدام اولونمش، كنديسيله برلكده اوچ آدام احراق ايديلمشدى..

١٥٤٧ده یدنجی هانری ٢٨ کانون اولده و ٥٦ یاشنده أولمش، هیچ بر انکلیز حکمداری بونك قدر ظلم واستبداد کوسترمه‌مش، کندیسنی متعاقب یدنجی ئه‌دوارد جلوس ایتمشدر.

١٥٤٩ده انکلتره‌نك هر طرفنده سفالت ودیلنجیلك انتشار ایتمش، الك شدتلی قانونلر نشر اولونمشدی. سرسریلر حقنده اخبارانده بولونانلر اونلری ایکی سنه مدتله کوله اولارق قوللانیورلردی. (نورفولق) ده مدهش بر عصیان وقوع بولمشدی.

١٥٥٣ ده ماری جلوس ایتمش وپاپالغی یکیدن تأسیس ایتمشدی.

١٥٥٤ده له‌وی ژه‌ن غره‌ی ایله لورد غیلدفورد اعدام اولونمشلردی.

١٥٥٥ ده پروتستانلر تضییقاته اوغرایه‌رق پسقپوس (ریدله‌ی) و (لاتیمه‌ر) اوقسفوردده احراق اولونمشلردی. جنایتلر تزاید ایدرك قطاع طریقلر چوغالمش، اوقسفوردده بر چیرپی‌ده اللی جانی اعدام اولونمش، رتبه صاحبی آداملر خیرسزلغه سلوك ایتمشلردی.

١٥٥٨ ده قرالیچه ماری أولمش، بو قرالیچه‌نك بش سنه دوام ایدن مدت حکومتی ظرفنده ٢٨٥ آدم دیری دیری یاقیلمش، بونلرك آراسنده ٥ پسقپوس، ٢١ پاپاس، ٦٥ قادین و ٤ چوجوق بولونمشدی. بیکلرجه انسان عقیدهٔ وجدانیه‌سی یوزندن حریت، صحت و مالندن محروم اولمشدی.

قرالیچه (ئه‌لیزابت) ك زماننده قاتولیکلر پاپانك قرالیچه‌یی خلع ایتمك صلاحیتی طانیدقلری ایچون هر اعتسافه اوغرامشلر، دیری دیری یاقیلمشلردی.

١٥٨٦ ده اسقوچیا قرالیچه‌سی ماری، ئه‌لیزابت علیهنده‌کی سوء قصده اشتراك تهمتیله محاکمه اولونمش، ١٨ سنه محبوسیت یوزندن بو قادین، قانلی جانلی بر قادین ایکن ضعیف وعاجز بر حاله دوشمشدی.

١٥٨٧ ده قراليچه مارينك كله‌سى ووروطمشدى . او زمان قراليچه ٤٤ ياشنده بولونيوردى .

١٥٨٨ ده ايرلاندالى قاتوليكلره قارشى الك مدهش مظالم تطبيق اولونمشدى .

١٦٠١ ده قراليچه اليزابت ٢٤ مارتده ٧٠ ياشنه بالغ اولديغى حالده وفات ايتمش ، برنجى ژه‌مس تخته چكمش ، مسامحهٔ دينيه عليهنده اراده چيقمش ، پوريتانلر آمريقايه هجرت ايتمشلردر .

١٦٠٤ ده ژه‌مس طرفندن پره‌سپيتانلر تضييق اولونارق بونلرك رؤساسندن ١٠ اى حبس اولونمش ، (٣٠٠) پاپاس طرد ايدلمش ، بونى ديكر تضييقات تعقيب ايله‌مش ، سحربازلق و سحر عليهنده قانونلر نشر اولونمشدر .

١٦٠٣ ده ژه‌مش جنلر و جنجيلك حقنده‌كى اثرينك اوچنجى طبعى ميدانه چيقارمش ، ارواح خبيثه‌نك نه‌يابدقلرينى ، سحربازلرك نه ايشلر كوردكلرينى ، بونلرك نه صورتله جزا كورمه‌سى ايجاب ايتديكنى ايضاح ايتمشدر . ١]

اوصيرده پارلامانتو بواثره توفيقاً قانونلر نشر ايتمش و بونلر كمال شدتله تطبيق ايدلمشدى . اون يدنجى عصرك نهايتنه قدر انكلتره‌ده ٣١٩٩ كيشى سحربازلق ، بويوجيلك تهمتيله محكوم اولمشلر و اعدام ايدلمشلردى . ٢] بوزواللیلر آراسنده دشمنلرى طرفندن اوچ چوجغه

١] اوزمانك قانتربورى پسقپوسى بو اثرك روح القدسك ياردیميله يازيلديغنى سويله‌مشدى .

٢] ماقينوس ، تاريخ مدنيت عنوانلى اثرنده ديركه : « اوزمان سحربازلق تهمتى ايلرى سوره‌نلر اسقوچيا قرالى آلتنجى ژه‌مس ، اونجى اينوسان ، اشپرينغه‌ر ، بودينوس وماتيواسته‌فنس ايديلر . » بوصيره‌لرده پورتكيزده‌كى انكيزيسيون ، اوكره‌نديكى بعض حركاتى ياپان بر آتى ، شيطانك تأثيرى آلتنده عد ايده‌رك اعدامه محكوم ايتمشدى .

سحر یاپدقلری ادعا اولونان ایکی دول قادین واردی که محکمه‌نك حضورینه چیقه‌میه‌جق درجه‌ده خسته بولونیور ، فقط ایرتسی کون حضور حاکمه چیقه‌رق اعدام حکمنی تبلیغ ایدییورلردی .

١٦٢٥ ده برنجی ژه‌مس ٦٩ یاشنده اولارق وفات ایتمش ؛ یرینه اوغلی برنجی شارل کچمشدی . مجبوری استقراضلر عقدی ، کیفی ویرکیلر ، کیفی حبسلر الك مدهش عدم ممنونیتی تولید ایتمشدی .

١٦٢٩ ده « محکمه‌ٔعدالت » تسمیه اولونان ظلم اوجاغنك ماهیتنی آکلامق ایچین شو درت مثال کفایت ایدر : پراین نامنده بر آووقات ایکی قولاغنك کسیلمه‌سنه ، ٥٠٠٠ لیرا جزای نقدی اعطاسنه ، ومؤبد کوره‌که محکوم اولمشدی .

میرآلای (لیلبورن) تحریك آمیز بعض رساله‌لر نشر تهمتیله محاکمه‌یه دعوت اولونمش ، فقط صورولان سؤاللره علیهنده‌ده اولسه جواب ویرمه‌سی ایچون یمین ایتمه‌یی رد ایتمشدی . بونك اوزرینه قیرباجلانمغه وحبسه محکوم اولمش ، میرآلای قیرباج آلتنده ایکله‌یورکن حکومتك ظالم اولدیغنی سویله‌دیکندن محکمه اونك دیلنی کسمکه قرار ویرمشدی .

قانتر بوری پسقپوسی (لود) ك هدف خصومتی اولان لینقولن پسقپوسی ویلیامس محضا بوخصومت یوزندن (١٠,٠٠٠) لیراجزای نقدی‌یه محکوم اولمش ، حبس ایدیلمش ووظائف روحانیه‌سنی ایفادن منع اولونمشدی . بوندن باشقه بو آدامك أشیا و کتابلری ضبط اولونیورکن بر مکتب معلمنه یازدیغی مکتوبلر بولوندیغندن (٨٠٠٠) لیراجزای نقدی‌یه دها محکوم اولمش ، قولاقلری دیره‌کلره میخلانمشدی .

١٦٤١ده ایرلانداده عصیان وقوع بولمش ، (٤٠,٠٠٠) پروتستان قتل عامه اوغرامشدی .

١٦٤٢ ده داخلی محاربه‌لر باشلامشدی .

١٦٤٩ ده « جبار ، خائن ، قاتل ، ملت دشمنی » اولارق اعلان اولونان شارل ٣٠ کانون ثانیده اعدام اولونمشدی .

١٦٥٩ ده (قروموه‌ل) ٢٦ حزیران (حمایه‌کار لورد) صفتیله وه‌ستمینه‌ستری کشاد ایتمش ، اداره‌سنك شدتیله تمایز ایتمش ، بودورده انسانلر محاکمه اولونمادن اعدام اولونمشلر ، حرب اسیرلری حکومته مخالف اللی ذات ایله برلکده (باربادوس) ه کوندریله‌رك اوراده کوله اولارق صاتیلمشلردی . قراللق طرفدارلری امحا اولونیورکن قراله سوز ویره‌نلرك هپسی‌ده محو اولمشلردی . بوتون مملکت عسکری منطقه‌لره تقسیم اولونمش ، هرمنطقه‌قوماندانه هرشبهه ایتدیکی وتهلکه‌لی کوردیکی انسانلری دردست وحبس ایتمه‌سی ایچون صلاحیت ویرلمشدی .

دها یاقین زمانلره کچه‌رك هندستانده احراز اقتدار ایتدکدن صوکره تعقیب ایتدیکمز خط حرکته بر نظر عطف ایده‌لم :

میرقاسمی بنغاله حکومتندن عزل ایتدکدن صوکره وقوع بولان حادثاتدن بحث ایدرکن (قلایبو) دییورکه: «بویله برآنارشی وانحطاط منظره‌سنك بنغاله‌دن باشقه بر مملکتده کورولمه‌دیکنی ، طویولمادیغنی سویلیه‌بیلیرم . بنغاله‌نك متشکل اولدیغی اوچ ولایت اولان بنغاله ، بهار وادریسا ، که اوچ میلیون لیرا وارداتی واردر ، انکلیزقومپانیاسنك مستخدمینی طرفندن اداره اولونیوردی . بونلرك عسکری و سیویل مأمورلری هرکسدن ، نوابدن الکفقیر اراضی صاحبنه قدر هرانساندن ویرکیلر آلیورلردی . تجارت ، انکلیز قومپانیاسنك مستخدمینه تابع تجارلر طرفندن اجرااولونیور ، قومپانیانك مستخدمینی اسم وصفتلرینی قوللانارق انکلیز نامنی لکه‌له‌ین وهر مسلمان وهر هندلی‌یی اینجیده‌ن جرائمی ارتکاب ایتمشلردی . انکلیزمستخدمینی نوابلك وارداتنه مداخله

ایتمشلر ، حکومته ایسته‌دکلرینی آلمشلر ، هر آدامی باشقه‌لرینه ترجیح ایچون رشوتلر طرح ایتمشلردی .

بو سوء اداره‌یی شدتلی بر قیطاق تعقیب ایتمشـدی . بو قیطلق یوزندن والیٔ عمومی لورد (قورنواوالیس) یکرمی سنه صوکره بنغاله‌نك خرابی‌یه سوروکله‌ندیکـنی یازییوردی . مومی الیه دییورکه : سنه‌لردن بری تجارت وزراعتك متمادی انحطاطه اوغرادیغنی سویله‌مکله متأثرم . حال حاضرده بویوك شهرلرده اقامت ایدن (شـیف) و (بانیان) صنفلری مستثنا اولمق اوزره بو ولایت اهالیسی عمومی برفقروسفالته دوچار اولمقده‌درلر . قومپانیانك اراضیسی داخلنده‌کی ملك صاحبلری ده عینی حالده‌درلر . بو وضعیت بونلرك تبدلکـنه و اسر افاتنـه عطف اولونابیلیرسه‌ده ، واسع بر مقیاسده سابق اداره‌نك قصورلرینه عطف ایدیله‌بیلیر .» سوءاداره‌دن متأثر اولان حوالی یالکز بزم اداره‌مزه تابع اولانلر ده‌کلدی . متفقلرمزك اداره‌سنده‌کی اراضی‌ده عینی حالده ایدی . (اوده) نوابیله تماسـه کلدیکمز کوندن بری بو مملکت انکلیزلرك اوزرینه قوندیغی برلش حالنه کلدی . (هه‌ستینغنس)هندستانه حکمران اولدیغی صیرالرده دییوردی که: « تجاوزکار روحمزك عنود بر صورتده تظاهر ایتدیکندن هندستانده‌کی بوتون قوتلرك بزمله اتفاقدن اوزاقلاشماسنه ، سـلاحلرمزدن قورقدیغی قدر بزمله برلشـمکدن قورقماسنه سببیت ویرمشـدر . بر طرفدن بو تجاوزکار روح ، دیکر طرفدن افرادك قیدسز ، بلکه تشویق کوره‌ن اخلاقسزلغی ، شهرت ملیه‌مزه ، سلاحلرمز و قوتمزك ایراث ایتدیکی ضرردن دها مدهش بر ضرر ایراث ایتمشدر . هندستانده هرکس بزمله تماسـدن تحاشی ایدییور ، چونکه بزمله تماس ایدنلرك اولدیریجی برذلته اوغرادقلری کورولویوردی . » هه‌ستینغس بونی اثبات ایچون(اوده)ده یاپدقلریمزه اشارت ایدییور .

مورخ میل دیبورکه :

« بو ایشلر باشلامادن اول (اوده) اولکه‌سی یوکسك بر رفاهه‌مظهر بولونیوردی . خلق بر تضییقه اوغرامادن حکومته ٣ میلیونلق واردات تأمین ایدییوردی . فقط بو اولکه‌یه عسکری بر اوردودن باشقه‌سیویل‌مأمورلردن متشکل بر اوردو کوندرمه‌مز یوزندن (اوده) نوابی‌اك آجی فلاکته‌اوغرامش، خلق فقرو سفالته دوچار اولمشدر. اوقدرکه نواب برقاچ سنه تحمل ایتدکدن صوکره ایرادینك نصفنه ایندیکنی کورمشدی. طقوزسنه ظرفنده بوولایتدن غیر محق حرکات نتیجه‌سنده سنوی (٣٤٠,٠٠٠) انکلیز لیراسنه واران‌پارا تحصیل‌اولونیوردی. مأمورلرك چوقلغی، معاشلرینك یوکسکلکی ، بومأموریتك حائز اولدقلری نفوذك بویوکلکی ، بوندن باشقه تقاعدلر،قومپانیانك‌احتلاساتی، عسکری ، ملکی اداره‌نك مصارفی ، غیر قابل تحمل بر حاله کلمشدی. ومستر (هه‌ستینغس)ك دیدیکی کبی بو وضعیت انکلیزلرك بوتون مملکتده دشمن تلقی ایدیلمه‌سنی انتاج ایتمشدی . قورقارم‌که بویله‌نه صفت ونه صلاحیتله ویرکو طرح ایتدیکمزی صوراجق اولورسه‌م کیمسه بو سؤالی آکلامیه‌جق ، هله نوابی محافظه ایچون مصارفنی تأدیه ایده‌میه‌جکی و ایسته‌مدیکی بر اوردویی نیچون کندیسنه کوندردیکمزی صوراجق اولورسه‌م بو سؤالك معناسنی آکلایه‌جق اولانلر پك آز اولاجقدر . بز دیبورزکه : « سز بو اوردویی ایسته‌میورسکز ، فقط اونك مصارفنی تأدیه‌یه مجبورسکز!»

مستر هه‌ستینغس زمانی اداره‌سنده وقوع بولان بو فنالقلری تشهیردن‌چکینمه‌یور. کرچه کندیسی نوابك ایسته‌دیکی، فقط مصرفنی تأدیه‌یه‌مجبور اولدیغی اوردونك برقسمنی چکمش، فقط (هه‌ستینغسك) خلفی‌لور (قورنوالیس)نوابك‌جدی وصمیمی اعتراضنه رغماً‌اردونك مقدارینی تزیید ایله‌مشدی . لورد (تیغماوث) انکلیزلرك مطالبنی سنوی (٢٥٠) بیك لیرادن (٧٠٠,٠٠٠) لیرایه یوکسلتدیکندن عسکرلرك عددینی زیاده‌لشدیرمشدی . (وه‌له‌سلی) ١٨٠١ده بوتون مملکتی ضبط ایده‌جکنی سویلیه‌رك نوابك ١,٣٠٠,٠٠٠ لیرا قیمتنده اولان اراضیسنك یاریسنی طلب ایتمشدی . ایش بونکله‌ده قالمامش، ١٨١٥له ١٨٢٥ آراسنده استقراض نامیله درت‌میلیون لیرا آلینمش،

والیٔ عمومی لورد (به‌نتینك) بو پارانك قرال نامنه طلب اولوندیغنی وآنجق انکلیز قوتندن قورقوله‌رق ویرلدیکنی بیان ایتمشدر .

انکلیزلرك اوراده‌کی ظلمنی اکمال ایتمك ایچون شونی علاوه ایتملی یز :

لورد (دالهوسی) ۱۸۳۷ ده عقد اولونان معاهده‌نك احکامنی اخلال ایله (اوده) یی الحاق ایتمش ، معاهده‌نك کأن لم یکن اولدیغنی ، چونکه مدیران محکمه‌سی طرفندن قبول اولونمادیغنی بیان ایتمشدی . حال بوکه بو معاهده والیٔ عمومی لورد (اوقلاند) ك امضاسنی حامل اولدقدن باشقه والیٔ عمومی ایله (اوده) حکمداری آراسنده وقوع بولان مخابراتده مرعی اولدیغی بیان اولونمش ، ۱۸٤٥ ده حکومتك امریله نشر اولونان بر کتابه درج ایدیلمشدی .

بو دعوی ، ۱۸٥۷ ده مشهور حقوقجیلردن دوقتور (تراوه‌رس تویس) ه تقدیم اولونمش ، بو متبحر ذات ده شو مطالعه‌یی درمیان ایتمشدی :

« بوتون حقائقی درپیش ایتدکدن صوکره هندستان والیٔ عمومیسنك ۱۸۳۷ معاهده‌سنی غیر مرعی طانیمغه حقی اولمادیغی نتیجه‌سنه دسترس اولدم . »

فقط بو قدر صلاحیتدار بر ذاتك بو مألده مطالعه درمیان ایتمه‌سنه رغماً ، دیکر بر محرر بو اشقیالغی ، بوچنه‌جیلکی ترویجه چاره آرایور :

مستر (قه‌ی) دیورکه : « انکلتره ایمپراطورلغنه الحاق اولوناجق بر ولایت دها بولونیوردی . لورد (دالهوسی) نك دورنده الحاقی ایجاب ایدن بو ولایت فتح اولونمایاجقدی . چونکه حکمداری دوستمزدی ، خلقی اردومزه کیرمشلردی . اسلام حکمدارینك بری اولونجه اوغلی ویا قارده‌شی یرینه کچدیکندن بوراده‌کی تختك بر وارثی بولونمادیغنی ایلری سوره‌رك اله کچیره‌مزدك . بالعکس بوراده بر حکمدار

زاده اولان بر حکمدار واردی. بوراسی هندستانك معظم بر اولکه‌سی اولان « اوده » در .

« وضعیت محلیه‌سی و منابع طبیعیه‌سنك مشهور ثروتی ایله بوراسی چوقدنبری حرصمزی تحریك ایدیوردی . »

اوقوییکز ! ای (غروتیوس ، بوندورف و واته‌ل) ك محترم کولکه‌لری ! و دیکله‌ییکز ، ای هندستانك آدی مستقل امراسی ! دیکله‌ییکز ، ودوشونیکز !

لورد (قورنوالیس)، شبهه‌سز عادل بر آدمدی. لورد (تیغماوث) دینداردی. لورد (وه‌له‌سلی) بویوکدی. فقط بونلرك بیچاره متفقلری اولان اوده حکمدارینه روا کوردکلری معامله‌ده ذره قدر عدالت ، کیاست ، ذره قدر بویوکلك ویا دیانتپرورلك یوقدی !

بالآخره لورد (مه‌لویل) نامیله یاد اولونان میستر دونداس ، هندستانك یرلی امراسنه قارشی روا کوردیکمز معامله‌لر حقنده بوکا مماثل بر شهادتده بولونیور . کندیسی ١٧٨٢ سنه‌سنك ١٥ نیسانده عوام قماره‌سنده ایراد ایتدیکی نطقنده دیورکه :

« هندستانده باشلیجه درت قوت بولونیوردی : ماهراتا حکومتلری ، حیدر علی مملکتی ، دکن نظامنك اراضیسی ، برار مهراجه‌سنك اراضیسی . بونلردن باشقه او درجه مهم اولمایان قوتلرده واردی . تانجور راجاسی ، آرقوت نوابی کبی. فقط بو بویوك درت قوت کاملاً علیهمزده بولونیوردی . ایکیسیله حرب ایدییوردق . دیکر ایکیسی‌ده بزه قارشی حربجویانه حسیات ایله متحسسدی . بومبای والیسی ماهرانه حکومتنه صاحب اولدیغنی ادعا ایدن (راغوبا) نامنده برآدمله مذاکراته کیریشمش و کندیسنه بعض اراضی‌یی قومپانیایه دور ایتمك شرطیله بو دولتك ریاستنه کچیرمه‌یی وعد ایتمشدی . بو معاهده عقد اولوندقدن صوکره حربه کیریشیلدی . چوق کچمه‌دن بنغاله والیسی ، برده مهراجه‌سی اولان (مودیجی بنسالا) ایله بر معاهده عقد ایتدی و اوکا بعض اراضینك اعطاسی مقابلنده مهراتا حکومتنك ریاستنی

وعد ایتدی . بو ایکی یوزلی سیاست میدانه چیقدیغندن (برار) راجاسی اونك خائنانه و دساسانه اولدیغنی سویلهیهرك منفعل اولدی . دکن نظامنه گلنجه اونك اراضیسی بزم اراضیمزك شمالنده بولونیوردی . نظامك اراضیسی اراضیمزه ملاصق اولدیغندن اوکا قارشی معاملهمزده چوق دقتلی داورانیلماسی ایجاب ایدییوردی . نظام قومپانیایه بعض اراضی ویردی . بونك مقابلنده نظامه سنوی بر ویرکی ویریلهجکدی. بو ویرکی ویریلهدی. نظامده انکلیزلرك سوزینه ایناندیلماز ، شرف و حیثیت کبی مفهوملره باغلانماز ، عدالته اهمیت ویرمز بر ملت اولدقلرینی اعلان ایدرك (حیدر علی)نك قوتنی بزه قارشی دعوت ایتدی . چونکه هندستان اراضیسنده بر تك انکلیز بولوندقجه هیچ بر هندلی امنیت حس ایتمهیوردی !»

انکلیز هندستانده‌کی سوءنیت و سوء ادارهلرینه دائر بالذات انکلیزلرك اعترافاتنی قید ایتدکدن سوکره تورکیانك باش وکیلی طرفندن انکلتره سفیری سیر (روبهرت أنسلی) یه ویردیکی آتیده‌کی رسمی جوابی اوقورسهق حیرت ایتمهملی و اونی علیهدارانه عد ایتمهملی یز . بو رسمی وثیقه انکلیز مبعوثانندن مستر غرهی طرفندن ۱۷۹۲ سنهسنك ۲۹ شباطنده عوام قمارهسنده روسیهنك تسلیحاتی موضوع بحث اولویورکن قرائت اولونمش ، متعاقباً میستر غرهی شو سوزلری سویلهمشدی :

رسمی جواب

« کندیلرینه مظاهرت ایتمکده اولدیغمزی سویلهدیکمز حالده بالآخره کندیلرینه خیانت ایتدیکمز تورك متفقلریمز ، خطر کتمزی نفرت و استحقار ایله قارشیلادقلرینی کوستریورلر . عجبا سز بنی مؤاخذه ایدر ویا شایان استهزامی کوریورسکز ، بیلمهیورم . فقط بو موضوعه دائرك موثوق معلوماتی عرض ایتمش بولونیورم .
صدر اعظمك سفیریمز (روبرت أنسلی)یه ویردیکی رسمی جوابك بر نسخهسنی ألده ایدرك سزه ایراد ایدییورم . بو رسمی جواب بروجه آتیدر :

« سلطان کندی نامنه اعلان حرب ایدر و صلح عقد ایلر . کوله‌لرینه ، بنده‌لرینه ، و تبعه‌سنه اعتماد بسله‌ر . اونلرك ایمان صاحبی اولدقلرینه واقف بولوندیغی کبی مزیتلرینی تجربه ایتمش و صداقتلرینه کووه‌نه‌جکنی آ کلامشدر . بو فضیلت ، چوقدن بری آوروپادن طرد اولونمشدر . شاید بوتون خریستیانلر دوغرویی سویله‌یورلرسه ، انکلتره ، انسانلری آلوب صاتدیغندن اوکا هیچ اعتماد ایتمه‌مك لازمدر . تورك حکمدارینك سزك حکمداریکزله ، سزك مملکتکزله بر مناسبتی اولمادیغی کبی هیچ بر وقت سزك نصیحتکزی ، توسطکزی ، دوستلغکزی طلب ایتمه‌مش ، سزه بر ایلچی ، بر مأمور کوندرمه‌مش ، سزکله هیچ بر مخابره‌ده بولونمامشدر . اوحالده بزمله روسیه آراسنده متوسط تکلیفنده بولونماکزك سببی نه‌در ؟ سزك دوستلغکزه ، یاردیمکزه ، توسطکزه طالب ده‌کلز . یوکسك برلسانله موضوع بحث ایتدیککز ناظریکز مطلقا بر حیله دوشونمکده ، سزك یالکز پارایه پرستش ایتدیککنی خبر آلدیغمز ملتکزی اکلندیرمك ایچون بر دولاب چه‌ویرمکده‌در . آلدیغمز معلوماته کوره سزك صفت فارقه‌کز خسستدر . سز اللهکزی صاتار و آلیرسکز . معبودکز پارادر . ناظرلریکز وملتکزك نظرنده هرشی تجارتدر . اوحالده بزی ده روسیه‌یه‌می صاتمق ایسته‌یورسکز ؟ خایر ، بز پازارلغمزی کندیمز یاپارز .. تورکلر حیله ، خدعه ، بیلمزلر . شیطانلق ، دسیسه‌کارلق خریستیان اخلاقیدر . بز دولت ایشلرنده ناموسلی ، مستقیم ، صریح ، و وفاکار اولمقدن چکینمه‌یز . حرب ایتدیکمز زمان مقدراته تسلیم کریبان ایدرز . اوزون بر زمان عظمت و احتشام ایچنده یاشامش ، دنیانك برنجی دولتی اولمش ، عصرلرجه خریستیانلرك هر درلو رذیلت وریا ایله آلوده کفر وفسادینه احراز غلبه ایتمش بولونیورز . بز جناب حقه

ورسول مكرمنه ايمان ايديورز . سز ايسه پرستشكاری اولديغكزی
سويله‌ديككز اللهه‌ده ايمان ايتمز ، كنديسنه هم الوهيت ، هم نبوت
عطف ايتديككز ، واوغلی ديديككز ذاته‌ده ايناتمازسكز . اوحالده سزك كبی
ضال ومضل بر ملتك نه‌سنه كوه‌نيله‌بيلير ؟ بر بريكزله وقوع
بولان بوتون معاملاتكزده فضيلت كبی دوغرولغی‌ده آتيورسكز .
بربرلريله حرب ايدن بوتون خريستيانلر قراللرينك ، حكمدارلرينك ،
ايمپراطورلرينك ، شكايتلر ، مواخذه‌لر ، پروتستولرله مالامال تراجم
احوالنی اوقوييكز ؛ هپسنك‌ده يالانجی ، مفسد ، ظالم ، سوزينه
كوه‌نيلمز آدملر اولدقلرينی كوروسكز . حال بوكه تورك هيچ
وعدينه ، سوزينه ، شرفنه مخالفت ايتمشميدر ؟ اصلا ! بوكا مقابل
هيچ بر خرستيان دولتی ، منفعت وحرصی استلزام ايتديكی زماندن
باشقه هيچ بر سوزينی طوتمش ، هيچ بر تعهدينی ايفا ايله‌مشميدر ؟
خاير ! اوحالده سزك كبی فاسق براداره‌يه ، هرفضيلتدن محروم برحكومته
تابع سزك كبی برملته ناصيل اعتماد ايده‌لم ؟ پادشاهك سزك سرايكزله
بر مناسبتی يوقدر وبر مناسبت تأسيسنی ايسته‌مه‌مكده‌در . شايد
سز بوراده بر جاسوس كبی ، ياخود ادعا ككز وجهله بر سفير صفتيله
بولونمق ايسته‌يورسه‌كز ديكر خريستيانلرله برابر اقامت ايدر ، فقط
حسن حال ايله حركت ايلرسكز . فقط بز سزك بری ويا بحری
ياردیمكزه ، ياخود توسطكزه طالب ده‌كلز . تكليف واقعكزدن
دولايی سزه تشكره مأذون اولماديغمی ، چونكه ديوانمزك حركت
واقعه‌كزی نالايق تلقی ايتديكنی ؛ بوندن باشقه معاونت بحريه‌كز
ايچون وقوع بولان تكليفی‌ده تشكرله قارشيلايامیه‌جغمزی ، چونكه
دونانمه كه‌می هيچ بروقت ده كزلريمزه قبول ايتميه‌جكمزی بيان ايدرم .
سزك روسيه ايله نه‌ياپاجغكزی بيلمه‌يورز و بيلمك‌ده ايسته‌ميورز . روسيه

ایله ایشلرمزی مناسب برصورتده، قوانین وسیاستمزه موافق برشکلده حل ایده‌جکسکز. شایدسز، ده‌نیلدیکی کبی دنیانك اك آلچاق خریستیان ملتی ده‌کلسه‌کز اك جرأتکار واك ساخته‌کار ملتی اولدیغکز محققدر. سز، سزك کبی برقاچ خریستیان ملتله برلشدیکزمی کندیکزی امر ویرمکه صلاحیتدار ظن ایدییورسکز. بز بونی آکلایورز. بناءً علیه سزك جرأتکارلغکز، منفور بردیقتاتورلك درجه‌سنه یوکسلیورکه سزك بو حرکتکز داخلی ایشلرکزه شایان استحقار، خارجده‌کی سوزلریکزی هر قیمتدن، وهرهانکی بر دولت طرفندن نظر دقته آلینمق حیثیتندن محروم ایتمکده‌در. نره‌ده قالدی‌که باب‌عالی بونلره اهمیت ویرسین. وزرای عظام سزی دیکله‌دکجه سوزلرکزده یا فنا برمقصد کشف ایتمشلر، یاخود اونلرك اثر جهالت اولدیغنی اکلامشلردر.

ذات شاهانه، رعایاسنه (یعنی مستملکاتنده‌کی اهالیسنه) قارشی بودرجه ظالم اولان بردولته قارشی ایجاب ایدن تدابیری اهمال ایتمز. موثوقاً خبر آلدیغمزه کوره، سزك آراکزده عقد ایتدیککز صلحلر، ارتشایه مستنددر. عثمانلی وزراسی اوروپالیلرك سوزلرینی چوق دیکله‌مشلر، فقط دائما خیانت کورمشلر، صاتیلمشلر، ویا اغفال ایدیلمشلردر. بناءً علیه روسیه ایله باب عالی آراسنده وقوع بولاجق توسطکزه لزوم یوقدر. سزك هدفکز بوتون بشریتی بربرینه دوشورمك، صوکره استفاده ایتمکدر. سزك تجارتکزی طلب ایتمه‌یورز. اوکا محتاج بولونمایورز. سزك مضاعف قازانجلریکز بزم تاجرلریمزی اضرار ایتمشدر. سزك دینکز، پارا قازانمقدر. معبودکز، خستدر. قبول ایتدیککزی سویله‌دیککز خریستیانلق، ریاکارلغکزك بر ماسکه‌سندن باشقه برشی ده‌کلدر. سزدن جواب ایسته‌میورز. جواب ویرمه‌مکزی امر ایدییورز!»

عقائد قرآنیه‌نك اهل اسلام اوزرنده نه‌قدر قوتلی ونه‌قدر خیرکار برتأثیر اجرا ایتدیکنی کوسترمك ایچون «بوکونکی تورکیه» عنوانیله ١٨٥٥ده موسیو (ا. اوبیسینی) طرفندن یازیلان اثردن بعض پارچه‌لر اقتباسیله بوفصله نهایت ویره‌جکز :

« دوغرولق وناموسکارلق »

« تورکیه‌ده‌کی بوتون اقوام و بوتون صنایعك مشهری اولان بویوك چارشیلرك منظره‌سی، تورکلرك فیزیونومیسنه بعضی خصوصیتلر علاوه ایدییور . بوراده تورك ، ارمنی ویا روم قوموشوسنك یاننده اوطورور ، کلن ، کچن مشتریلره دقت ایدر ، آره صیره «بویوروك چلبی!» دیر. تورکك دکانی اوکنده توقف ایدرك برشیئك فیئاتی صورارسه‌کز ، سزه اللی ویا یوز غروش ، دیر. شاید بورانك عاداتنه آشنا ده‌کلسه‌کز پازارلغه باشلارسکز ، اونك سزه ویره‌جکی جواب ، پازارلغی قبول ایتمه‌مك و چبوغنی توتدیرمغه باشلامقدر . نه قدر اصرار ایدرسه‌کز ایدیکز ، تورك بر پارا ایندیرمز . خریستیانلرله یهودیلر بام باشقه‌در. یوز غروشدن، سکسانه، آلتمشه، قرقه ، حتی دها آشاغی اینرلر .

« بر قاعده اولارق ارمنی‌یه ایسته‌دیکی پارانك یاریسنی ، رومه اوچده برینی ، یهودی‌یه دردده برینی ویریکز . فقط مسلمانله آلیش ویریش ایتدیکزمی ، ایسته‌دیکی فیأتدن امین اولوکز و ایسته‌دیکنی ویریکز .

« تورك ویردیکی برسوزه قطعیاً مخالفت ایتمه‌دیکندن باشقه‌ زینك‌ده سوزینه اینانیر . بر شیئك دوغرو اولدیغنه یمین ایدیکز . تورك اوکا مطلقا اینانیر . بر دفعه بر فرانسز ضابطی برقماش پارچاسی آلمق ایچون چارشی‌یه کیتمش ، بر کون اول بر آرقداشنك آلدیغی پارچانك

عينى باشقه بر تجاردن ايستەمش ، فقط او تجارده بولامامشدى . بر ديكرى دها يوكسك بر فيأت ايستەمش ، نهايت ضابط آرقداشنك معامله ايتديكى تاجره مراجعت ايتمش ، اوده دها يوكسك بر فيأت طلب ايتمشدى . نهايت ضابط آرقداشنك آلديغى فيأتى ايلرى سورمش ، تاجر اوكا يمين ايتمەسنى تكليف ايتمش ، بوتكليفدن حيرته دوشن ضابط نتيجەنك نه اولاجغنى آكلامق ايچون يمين ايتمش ، تاجرده درحال عينى فيأتله قماش پارچەسنى ويرمشدى . »

موسيو (اوبوسينى) ديركه : « اعتراف ايدرم كه بر انسانك سوزينه كوستريلن بواعتماد ، بوحيثيت آميز معامله بنى ممنون ايتمشدر . بزم مملكتمزده بايعك نيچون مشترى‌يه نظراً مادون تلقى اولونديغنى بيلمەيورم . توركيەده بويله بر فرق يوقدر . صاتيجى كنديني اوزمز . بو كون قومشوسى موفق اولديسه اوده يارين موفق اولمايى اميد ايدر . مؤذنك سسى يوكسلديمى تورك ، دكاننك ايچنده نمازينى ايفا ايدر ، ياخود مغازەسنى آچيق بيراقەرق و امنيت عموميەيە كوەنەرك مجاور جامعه كيدر .

« استانبول كبى معظم بر مقر حكومتده تاجرلر معين وقتلرده مغازەلرنده بولونمادقلرى ، كيجەلين اولر اهميتسز سوركولرله محافظه اولونديغى حالده بوتون سنه ظرفنده اوچ درت خيرسزلغك وقوع بولديغنى دويمازسكز . حال بوكه خريستيانلرله مسكون اولان غاطه وبك اوغلى طرفنده هر كون متعدد سرقتلر وجنايتلر وقوع بولور . »

عينى ناموسكارلق مملكتك هرطرفنده كورولور . بر انكليز سياحى ، (دەيلى نيوز) غزتەسنه اخيراً شو سوزلرى يازمشدر :

« دون بر بولغارك آراباسنى كيرالادم . آرابايه بتمله آرقداشلرمك چانطالردن ، باوولاردن ، خاليلردن ، كوركلردن و شاللردن متشكل اشيامز يوكانەجكدى . كيجەلين اوزرينه اوزانمق ايچون بر مقدار قورو اوت آلمق

ایسته‌دیکمز ایچون یانمزه تربیه‌لی بر تورك آلمشدق . بوانغار کویلیسی کیجه‌این آرابه‌سنك اوکوزلرینی بویوندورقلرندن چیقاره‌رق آلدی ، کوتوردی . و آرابه‌یی یایه یالکز بیراقدی . کندیسنه آرابا ایله برلکده بر آدامك براقیلماسنی واو آدامك اشیایی محافظه ایتمه‌سنی اخطار ایتدم . تورك جواب ویره‌رك دیدی‌که « نه‌لزومی وار افندم . اشیا کز بوراده هفته‌لرجه قالسه ، کیمسه اوکا ال سورمز . » بن‌ده قبول ایتدم . ایرتسی کون دوندیکمز زمان هرشی یرلی یرنده ایدی . دوشونیکز ، بوتون کیجه بورادن تورك عسکرلری کچیوردی . فقط هیچ بری آرابایه ال‌اوزاتمایی خاطرندن کچیرمه‌مشدر . بونی لوندره‌نك اك بویوك منبرندن خریستیانلره سویله‌یکز ، سزك رؤیا کوردیککزی ظن ایدرلر . باری بونلر اویانسه‌لر ... »

تورکیه‌ده‌کی حماللرك ناموسکارلغی بزمکیلرك ناموسندن بالاتردر . غلطه‌دن کمیلره هردرلو اشیایی کوتوره‌نلر بونلردر . فقط هیچ بر وقت بوراده برشی ضایع اولمایور . بوتون ملتك ضرب مثل حکمنده‌کی ناموسکارلغی بونی تسهیل ایتمکده‌در .

بر دفعه بر تجار النده بشلکلردن متشکل ایکی بیك غروشلق بر کیسه پاطلامش ، ایچنده‌کی پارالر داغیلمشدی . برمقداری‌ده‌ده کزه دوشمشدی . خلق درحال پارایی طوپلامش ، بعضیلری ده کزه آتیله‌رق اورایه دوشنلری کتیرمش ، تجارك کیسه‌سنه یرلشدیرمشلر ، صوکره بر حمال کیسه‌یی صیرتلایه‌رق تجارك اوینه کوتورمشدی . تجار اونده پاراسنی صایدیغی زمان تاس تمام بولمشدی .

مسامحه‌کارلق و خیرخواهلق

بزم (غربلیلرك) اوامر دینیه‌مزه قارشی کوستردیکمز رعایتسزلك ، دینمزك لازم غیر مفارقی اولان بعض ایجابات انسانیه‌یی اهمالمز ، اك سفیل سائقلرله بونلری فدا ایدیورمه‌مز ، تورکلرك نظرنده بزم دینمزك دلائل بطلانندندر . بوندن دولاییدرکه تورکلر اوروپایه « دیار کفر » دیرلر ؛ بزی « ملحد » و « کافر » صفتلریله یاد ایدرلر .

فقط بو استحقار ، هیچ بر وقت اعتسافه سائق اولمامقده‌در . باشقه یرلرده بر چوق مثاللرله کوستردیکم وجهله تورکلرك علیهنده ، هرکسه دینی تبدیل ایتدیرمك واعتسافکارانه حرکاتده بولونمق کبی وقوع بولان اتهامات ، یالکز اساس اعتباریله ده کل ، دائمی معامله اعتباریله‌ده حق و حقیقته مخالفدر . ناصل دنیاده هیچ بر قوت ، تورکه دینی تبدیل ایتدیره‌مزسه تورك‌ده هیچ بر کیمسه‌یه دینی تبدیل ایتدیرمه‌یه تشبث ایتمز . تورکی ممنون ایتدیککز زمان سزه بودعاده بولونور: «جناب حق عاقبتکی خیره تبدیل ایتسین !» اسلام علماسی « قلبلره هدایت احسان ایدن، جناب حقدر » دیرلر. اسلام علماسنك کوزه‌ل بر سوزی واردر: «هرکسه‌ایبلك ایت ، جاهللرله جدال ایتمه .» تورکیه‌ده هیچ بر وقت تضییقات دینیه وقوع بولمامش، بالعکس تورکیه ، خریستیان تعصبنك قربانلرینه التجاکاه اولمشدر . تاریخه باقیکز، ١٥نجی عصرده اسپانیا وپورتکیزدن قوغولان بیکلرجه موسوی تورکیه‌یه التجا ایتمشلر ، اوراده وآنجق اوراده دوت عصر حضور وسکینت ایچنده یاشایابیلمشلردر . حال بوکه بو کونه قادار آینه‌ده میلاد عیسی یورطیسنده یهودیلر سوقاقلرده کزمکه جسارت ایتمزلر ، تورکیه‌ده ایسه ارمنی وروملرك تجاوزلرینه معروض قالان یهودیلر دولت طرفندن حمایه اولونورلر .

تورکیه دولتنده بوتون اقوام و ادیانه منسوب انسانلر واردر . تورکیه‌ده جامعلر ، بلکه کلیسا و حاورالردن دها چوقدر ؛ فقط جامعلر ، کلیسالر و سائر معبدلره تعرض ایتمزلر. ازمیرده واستانبولده قاتوتولیکلك پارس و لیون‌ده کندن دها سربستدر . هیچ بر قانون اونلرك آیینلرینه تعرض ایتمه‌مکده‌در . أولولر دفن اولونیورکن بر آلای راهبلر، موم طاشیان ومزامیر اوقویان پاپاسلر طرفندن تشییع اولونورلر . بوتون یورطیلر بوتون کلیسالر طرفندن تسعید ایدیلیر .

دییورلر که شرقلك قاتولیکلرینی فرانسه ، اورتودوقسلرینی روسیه حمایه ایدییور . عجبا یهودیلرینی کیم حمایه ایدییور ؟ درت بش سنه مقدم ، رسول اسلامه تجاوز تهمتیله مظنون بر یهودی موصلك تورك والیسنه کتیرلمش ، بوتون خلق بو حرکتدن متأثر اولمشدی. تورك پاشاسی مظنونك افاده‌سنه مطلع اولدیغی زمان شو سوزلری سویله‌مشدی: « بر آدم بو کبی تفوهاتده بولوندیسه درحال غضب الٰهی‌یه اوغراردی. بناءً علیه بو آدمك بویله سوزلر سویله‌دیکنه ایناناما‌یورم . اللهك عذابنه اوغرامایان بر آدمه بن جزا ویره‌مم ! »

مساحه‌کارلغك بو نه کوزل بر مثالیدر ! بوکا مقابل تورکیه‌ده « خریستیان کوپکلرك » هر کون اشکنجه‌یه اوغرادقلرندن ، یاخود هر کون قادینلرك چووالله قونه‌رق قوناقلردن ده کزه آتیلدقلرینه اینانمایان قاچ کیشی واردر ؟!..

تورکیه حکومتی ، آنجق آوروپالی میسیونه‌رلرك تورك مساحه‌کارلغندن استفاده ایده‌رك تجاوزکار برخط حرکت تعقیب ایتدکلرینی، خلقك وجدانی مضطرب ودولتك ایشلرینی مشوش بر حاله کتیردکلرینی کوردیکی زمان وضعیتی تعدیله لزوم کورمشدر .

تورکیه‌ده ایلك دفعه اولارق ١٧٨١ ده کورونن لازاریستلر ، حکومت طرفندن هیچ بر مانعه‌یه تصادف ایتمه‌مشلر، بالعکس خیرکار بر مقصد تعقیب ایتدکلری کورولدیکی زمان تشویق کورمشلردی . تورکیه حکومتنك ارکانندن بری اولان حسیب افندی ١٨٤٤ ده خیرپرور همشیره‌لرك مکتبنی زیارت ایتدکدن صوکره مکتبك فقیر چوجوقلرینه محتشم مکافاتلر کوندرمشدی .

تورکلر نظرنده ایلك یاپمق ، اك برنجی وجیبه‌در. تورك شاعری نابی اوغلنه یازدیغی نصیحتنامه‌ده «قاپوسنی فقیر ومحتاجلره آچمانی» توصیه

ایتمکده‌در . بونی یاپمق ، جامع انشا ایتمکدن ، مستمراً اوروج طوتمقدن ، متعدد دفعه‌لر مکه‌یه کیتمکدن خیرلیدر . خیرپرورلك ، دیانتپرورلکدن آیری بر شی دکلدر .

زکاتی ویرمه‌ین بر آدم ، بر مسلمان اولمق حیثیتیله یالکز وظیفه‌سنی ایفایی اهمال ایتمش اولماز ، بلکه بالذات مسلمانلغی اهمال ایتمش اولور . چونکه زکات ؛ نماز ، اوروج ، حج وشهادتین کبی ارکان اسلامیه‌دن بریدر .

دها باشقه بر یرده‌ده بو خیرپرورلکدن بحث ایتمشدم . خیرپرورلك حدسز بر دین ، عقیده فرقی کوزه‌دیلمه‌دن ، شخصی خصومتلر نظر اعتباره آلینمادن یاپیلان بر شیدر .

موسیو (اوبسینی) استانبولك کوپکلرندن بحث ایدیورکن دیورکه : « اوروپالیلرك متمادیاً آولامقده اولدقلری کوپکلر شهرك اك اوجرا طرفلرینه التجایه مجبور اولمشلردر . شهرك بو حوالیسنده کوپکلر کندیلرینه باقاجق ، یاورولرینی اولومدن قورویاجق ، صوك دمنده اونلره بر شی تبرع ایده‌جك شفیق وحمیتلی انسانلر بولویورلر . کوپکك طوموز کبی تورکلر نظرنده تمیز تلقی ایدیلمه‌دیکی دوغرودر . بناءً علیه کوپکلر ئه‌ولرك ایچنه آلینمازلر . فقط تورکلر کندیلرینی ، کوپك کبی حیوانات اهلیه‌نك حامیلری عد ایدرلر .

« پیغمبر اسلام ، شفقتی امر ایتمش ، بونك باشلیجه فضائلك بری اولدیغنی ، بوتون حیوانانه مرحمتك تشمیل اولونماسنی امر ایتمشدر . »

« الحاصل کلمه‌نك حقیقی معناسیله ، بو کونه قدر باربار معامله‌سی کوستردیککز تورکلر قدر انسانیتپرور بر ملت کورمه‌دم . » ۱]

۱] بو کونکی تورکیه عنوانلی اثرنده میس (پاردو) دیورکه : « تورکلر ، حیوانات اهلیه‌یه اك عظیم شفقتی کوستریرلر . بوندن دولاییدرکه سوت ئه‌من قوزولری کسمزلر . بر دفعه بر انکلیز سپورجیسی بر قایقله کزیورکن باشنده اوچان بر مارطی‌یی وورمش ، بر آدم اولدیرمش قدر قایقجیلر طرفندن مؤاخذه اولونمشدی .

اوچنجی قسم

بهتانلرك ردی

اوچنجی قسم

بهتانلرك ردی

حضرت محمد علیهنده‌كی بهتانلر دورت أساسه ارجاع اولونابیلیر :
« ۱ — حضرت محمد كندی اثری اولان بر دینی، وحی الـٰهی ادعاسیله نشر ایتمشدر .
« ۲ — محمد دینی قلنجله نشر ایتمشدر .
« ۳ — محمد ؛ قرآنده مادی وحظوظ آور بر جنت تصویر ایتمشدر.
« ٤ — محمد تعدد زوجاته جواز ویرمشدر . »
ایشته بز المزدن كلدیكی قدر بو بهتانلری رده چالیشه‌جغز .

۱

مسلمانلره بر دین الـٰهیدر

حضرت محمدك هر درلو حرصدن آزاده اولدیغی، حیاتنك بوتون شرائطی اثبات ایتمكده‌در. بو حقیقت بالخاصه شونكله ثابتدر كه حضرت محمد دیننك كوكله‌شدیكنی كوردیكی ونامحدود برقوتی حائز بولوندیغی حالده كندینی بویوك‌لتمك ایچون بوندن استفاده ایتمه‌مش ، اصلا ساده‌لكنی ذره قدر فدا ایتمه‌مشدر . شهوات نفسانیه‌یی تطمین بحثنه

کلنجه حضرت محمدك زماننده حدسز ، پایانسز تعدد زوجات عادتی شایعدی . بناءً علیه شهوات نفسانیه‌نك تطمینی آرزو اولونیورسه تعدد زوجات تحدید ایدیلمز ، بالعکس اونك حدسزلکندن استفاده اولونوردی .

حضرت محمدك حیاتندن بحث ایدرکن بو نقطه‌یه دائر سویله‌دکلریمزه شونی علاوه ایده‌لم که پیغمبر هیچ بر وقت فوق البشر اولدیغنی ادعا ایتمه‌مش ، بالعکس « بن سزك کبی بر انسانم » دیمشدر . هم پیغمبر ، هم حکمدار اولان حضرت (داود) ایسه « اللهك الهامنه کوره توفیق حرکت ایدن » و « دیان معبدینك اوزرنده‌کی قارلر قدر تمیز » انساندی. توراتك بیاننه کوره: (صول) ك ایکنجی قیزی (میکال) ، داوودك برنجی زوجه‌سیدی. داوودك دورمنکوبیتی اثناسنده بوزوجه کندندن آلینمشدی . بونی متعاقب حضرت داوود متعدد قادینلرله أولنمش ، وایلك زوجه‌سنی ایسته‌مکده اصرار ایتمشدر. فقط (میکال) کندیسنه اعاده اولونمادن ، وارمش اولدیغی دیکر بر آدمدن جبراً آلینمش ، میکالی چوق سه‌ون بو آدم ، بر چوجوق کبی آغلایارق زوجه‌سنی تعقیب ایتمشدی . ۱]

خریستیان محررلر حضرت محمده هجوم ایدییورکن صبرچه‌دن بر أو ایچنده اوتوردقلرینی اونوتماسه‌لر دها ایی اولمازمی ؟

حضرت محمد احراز اقتدار خصوصنده آنجق حضرت موسانك خط حرکتنی تعقیب ایتمشدر . حضرت موسی بر رئیس ، بررهبر ، بر شارع صفتنی حائز اولماسه بنی اسرائیلی مصردن چیقارامازدی . بو یوزدن بر کیمسه حضرت موسایی بو خط حرکتی تعقیب ایتدیکندن دولایی حرص ایله اتهام ایتمه‌یی دوشونمه‌مشدر . چونکه حضرت موسی اواقتداردن محروم اولسه‌یدی ، یهووانك کندیسنه تودیع

۱] صموئیل الثانی اوچنجی اصحاح .

ایتدیکی رسالتی ایفا ایده‌مزدی. عربستانده‌ده وضعیت بوکا مشابهدی. عربستان یکدیکریله محاربه ایتمکده اولان مختلف قبیله‌لرله مسکوندی. بونلری برلشدیرمك وبر «کل» حالنه کتیرمك ایچون حضرت محمدك بونلرك ریاستنی درعهده ایتمه‌سی، بونلره مسلمانلغی تلقین ایتمه‌سی لازمدی. بوحرکت، شخصی حرص کبی برتهمتدن تماميله آزاده‌در.

حضرت محمده واونك عقائدینه مبذولاً عطف اولونان ساخته‌لك تهمتنه کلنجه، رسول اسلامك، حضرت عیسی کبی، «توحیدباری» عقیده‌سنی تعلیم ایتمه‌سی، بو اتهامك حقسزلغنه اك قوتلی شاهددر. مع مافیه ساخته‌لك، اونك نبوت ادعاسنه قارشی درمیان اولونیورسه بوکاده امکان یوقدر. بت پرستلکی امحا ایده‌رك وحدانیت الهیه‌یی تعلیم ایتمك رسالت الهیه ایله یاپیله‌بیله‌جك بر ایش اولدیغی هرکسجه مسلمدر. حضرت محمد ایسه عربستانده توحیدباری عقیده‌سنی اوقادار صاغلام بر صورتده تأسیس ایتمش واورادن بت پرستلکی اوقدر مؤثر برشکلده الغا ایتمشدرکه بر دها بت پرستلك هر هانکی شکلده اوراده ظهور ایتمه‌مشدر. حال بوکه اقوام خریستیانیه آراسنده بت پرستلك یکیدن ظهور ایدنجه دیکرلرینه فائق اولان خریستیانلر، بتلری قبول ایتمه‌ین خریستیانلری دینسز تلقی ایده‌جك درجه‌ده ایلری کیتمشلردی. ۱]

حضرت محمدك تعالیمی، انسانلرك بربرینه قارشی تعقیب ایده‌جکلری خط حرکتی تنظیم ایدن وظائف اخلاقیه‌یی تعلیم ایدر. قرآن کریم بو وظائفی شایان حیرت بر بلاغت واصرار ایله افاده ایلر. بونی اسلامیتك اك مدهش دشمنلری بیله اعتراف ایدیورلر.

۱] بیزانس ایمپراطوریچه‌سی (ایرین) اوغلی (قسطنطین) ك کوزلرینی چیقارتدقدن صوکره تخته چیقمش، ۷۸۷ ده ایزنیق قونفرانسی طوپلاتدیره‌رق اصنام وهیاکله عبادتی احیا ایله‌مشدر.

بعض خريستيان محررلرينك استهزا ايله ياد ايتدكلرى بر مسئله؛ «اسرا» حادثه‌سيدر. بو محررلر ابليسك حضرت عيسايى بيابانلرده دولاشديرديغنه اينانيورلرده حضرت محمدك معراجنه نيچون اينانمايورلر؟

متى انجيلنك دردنجى اصحاحنده بيان اولونديغنه كوره «ابليس يسوعى آلارق چوق يوكسك برداغه چيقارمش، جهانك بوتون مملكتلرينى وشرفلرينى كوسترمشدر.» اسرا حادثه‌نك مجازى اولديغنى سويلرسه‌ك اونك غير قابل ايضاح بر نقطه‌سى بولونماديغنى آكلاشيلير. مثلا «براق» برقدن دها سريع بر صورتده حركت ايدن «فكر» در. رسول اسلام ايله حضرت جبريلك يوكسلديكى «نور مرديوه‌نى»، بوتون سماواتى كچه‌رك عرش الوهيته يوكسلن «تأمل» در. اوتوشى ذات كبريايى خوشنود ايدن قوشك سسى، مؤمنلرك عبادتيدر..

بوتون خريستيان الٰهياتجيلرى مشغول اولدقلرى مسائلى حل ايچون مجاز واستعاره‌يه كووه‌نيوركن مسلمانلرى نيچون بو حقدن محروم ايتمك ايسته‌يورلر؟ خريستيان الٰهياتجيلرى اله حقيقى تمثيل ايدن بر پيغمبرك (آخاب) ى آلداتمق ايچون يالانجى بر روح ايله استشاره ايتمه‌سى كبى ابلهفريبانه بر شيئى تأويل ايديورلر. توراتك (ملوك اول عنوانلى سفرينك يكرمى ايكنجى اصحاحنه كوره «رب ديدى كه: آخابك (راموت جلعاده) كيدوب اورايه آتيلماسنى كيم تأمين ايدر؟ برى شويله، ديكرى بويله جواب ويردى. بونك اوزرينه بر روح كلدى، ربك اوكنده طوردى. بن اونى آلداتيرم، ديدى. رب، ناصل؟ ديدى. اوده چيقارم، بوتون پيغمبرلرك آغزنده يالانجى بر روح اولورم. ديدى. رب، آلداتابيليرسك، ومقتدر اولورسك ديدى. كيت ياپ.»

سليمانك بوتون ترنماتى، حضرت عيسانك كليساسنه اولان محبتنى افاده ايدن بر مجاز تلقى اولونمايورمى؟ عهد جديدده عينى شى تطبيق

اولونیور. چونکه حضرت عیسی کندندن بحث ایدییور کن، اوزوم، یول، قاپو کلمه‌لرینی قوللانیور، اکمك وشرابك کندی بدنی وکندی قانی اولدیغنی سویله‌یور. بونك مجازی برصورتده قبول اولونماسی یوزندن خریستیانلر آراسنده عیسانك اکمك وشرابی بدنه وقانه تحویل ایتمك کبی بت پرستانه بر آیینك وجود بولماسنه سببیت ویرمشدر. مع مافیه مسلمانلقده بو کبی شیلره، برپاپاسك سویله‌دیکی سوزلرله شراب وا کمكك قانه وأته تحول ایتمه‌سی کبی جاهلانه، حماقتکارانه هیچ برشی یوقدر.

حضرت محمدك یکی بر دین کتیرمه‌دیکنی، بالعکس اللهك ابراهیم و اسماعیله وحی ایتدیکی دینی احیایه کلدیکنی سویله‌دیکی حالده اونك یکی و مصنع بر دین تعلیم ایتدیکی سویله‌نیلمکده‌در. فقط اکر بو دین اسکیلردن، هدف عبادت، و اوکره‌تدیکی وظائف اخلاقیه ایله آیریلیورسه اوحالده موسانك، عیسانك ومحمدك دینلری ده یکی بر دین ده‌کلدی. حضرت موسانك دینی، آدم، نوح، ابراهیم، اسحق، یعقوب واسماعیلك دینی احیا ایدییور، وحدانیت الٓهیه‌یی تقریر ایدیور، اللهه محبت و اطاعتی توصیه ایدیور، ارادهٔ الٓهیه و جمعیت بشریه‌نك تحمیل ایتدیکی وظائف اخلاقیه‌نك ایفاسنی تعلیم ایله‌یوردی. حضرت عیسی هرشیئك فوقنده اللهی سه‌ومه‌مزی، کندیمزی سه‌ودیکمز قدر قومشولرمزه محبت کوسترمه‌مزی اوکره‌تیوردی. بو بوتون انبیانك تبلیغ ایتدیکی احکامك عینی‌در. بناءً علیه عیسانك عقیده‌سی‌ده یکی برشی ده‌کل، حضرت موسی طرفندن تبلیغ اولونان عقیده‌نك عینی ایدی. شو فرق ایله بربریمزه قارشی ایفا ایده‌جکمز وظائف اخلاقیه اسکیسندن دها قوتلی بر صورتده امراولونمشدی. «کندینه ناصل معامله اولونماسنی ایسته‌یورسه‌ك باشقه‌لرینه‌ده اویله‌جه معامله ایت» قاعدهٔ الٓهیه‌سی انسانلرك اك جاهلنه قدر هر کسك

رعایت ایده‌جکی اساسات اخلاقیه‌یی تلقین ایدیبوردی .

حضرت عیسانك زمان ظهورنده یهودیلرك اخلاقی مدهش بر تردی‌یه اوغرامشدی . خودپرستلك چوقدن بری جانیانه بر ماهیت آلمشدی . صنوف روحانیه ایله خلق ایچنده شایع اولان اخلاق، خست، غصب وغارت ، ظلم و تضییق ایدی . دین نامنه منحصراً بر طاقم مراسم و آیینلره رعایت ، محض استقامت عد اولوندیغندن قیصه بر زمانده بونلر حقیقی معنالرینی ضایع ایتمشدی . حضرت عیسانك رسالتی بوفنالقلرك اوکنه کچمه‌یی استهداف ایدیبوردی . بوده حضرت عیسانك اساس اعتباریله موسویلکی احیا ایتمه‌یی استهداف ایتدیکنی کوسترر . حضرت محمدك وظیفه‌سی ، یالکز عقائد اخلاقیه‌یی اوکره‌تمك ده‌کل ، بوندن باشقه، اللهه عبادتی تأسیس ایتمکدی . چونکه ایچنده ظهور ایتدیکی خلق ، عقائد دینیه ووظائف اخلاقیه اعتباریله صابمشدی . بو اعتبار ایله حضرت محمد ، حضرت ابراهیمك دینی احیا ایتمش ، و دین ابراهیمی احیا ایتمه‌یی استهداف ایتدیکنی سویله‌دیکی زمان آنجق حقیقتی افاده ایله‌مشدی .

مملکتنده بویوك و دواملی تجددلر وجوده کتیره‌رك وحدانیت الٰهیه‌یی تأسیس ، متردی وقورقونچ بت پرستلکی امحا؛ چوجوقلری دیری دیری کومك عادتنی افنا ؛ ایچکی و قمار کبی تردیٔ اخلاقینك منبعی اولان فنالقلری منع ؛ حدسز ، پایانسز تعدد زوجاتی اصغری درجه‌یه تنزیل ایدن بویوك بر مجددك ساخته‌کار وریاکار عداولونماسنه امکان وارمیدر؟ بو رسالت الٰهیه‌نك مصنع اولدیغنه قائل اولابیلیرمی یز؟ اصلا ! حضرت محمد آنجق حقیقةً صمیمی بر شعور ایله بو قدر ثباتکارانه و مقدمانه حرکت ایده‌بیلیر و ذره قدر صارصیلمادن ، خدیجه‌یه افشای راز ایتدیکی کوندن عایشه‌نك قوللرنده ترك حیات

ایتدیکی کونه قدر چالیشه بیلیردی .

انسانلرك وجدان و حرکاتنده بویوك بر انقلاب یاپابیلن بر انسان، محقق که ، خالقنه قارشی ایمان تام ایله متحسس صمیمی و صادق بر انساندر . بو انسان دوغرودن دوغرویه ذات کبریانك ید تقدیرنده اولدیغی کبی رسالت الهیه‌یی‌ده حائزدر .

حضرت محمد رسالتنه صورت قطعیه‌ده قانعدی . بو قناعت اساسسز ده‌کلدی . هردرلو استهزا و حقارت ایله قارشیلانان رسول اسلام، یولندن قیل قدر آیریلمادی. تهدیدلر، اشکنجه‌لر اونی توحید باری عقیده‌سنی تلقیندن ، زماننده شایع اولان اخلاقدن چوق یوکسك بر اخلاقی تعلیمدن آلیقویمامشدر . حضرت محمد ، سلطنت پشنده قوشمادی، ریاست روحانیه احرازینه اوغراشمادی . مسامحه ایسته‌دی، انسانلری اقناع ایدرك حق یولنه دعوت ایچون حریت ایسته‌دی . انسانلرك عدالته رعایت ایتمه‌لرینه چالیشدی ، مرحمتی سودیرمه‌یه اوغراشدی. حضور باریده تواضعی اوکره‌تدی. بوتون بونلرك مؤیده‌سی اولارق انسانلرك حشر ونشر اولوناجغنی وروز قیامتده محاکمه اولوناجقلرینی سویله‌دی. محمد ، «حق کلدی، باطل زوال بولدی» آیتلرینی اوقویارق کعبه‌نك (٣٦٠) بتنی خردوخاش ایتدی. بووظیفه‌سنی اکمال ایتدکدن صوکره باشقه‌لری کبی (مکه) ده تختنی قورمادی . بت پرستلکدن قورتاردیغی کعبه‌نك یاننده بر سرای انشا ایتدیرمه‌دی . بالعکس آبا واجدادینك شهرینی ، ملتنك مرکزینی ، دیننك حرمنی ترك ایدرك محنت ومشقت زماننده کندیسنه یار اولانلرك آراسنده‌کی متواضع خانه‌سنه عودت ایتدی .

۲

مسلمانلوح قلیجله انتشار ایتمه‌مشدر

مسلمانلغك قلیجله انتشار ایتدیکی تهمتنك بردرجه‌یه‌قدر دوغرو اولدیغنی فرض ایدرك بت‌پرستلردن بر مقدارینك وحدانیت الٓهیه‌یی طانیمامق اوغورنده اولدکلرینی قبول ایده‌لم، فقط بوکا جواباً دیرزکه جناب حق طرفندن امر اولونان بر شی، هیچ بر وقت ظلم تلقی ایدیله‌مز. خریستیانلر جناب حقك، بت‌پرست کنعانلیلری، بت‌پرست اولدقلرندن دولایی بنی اسرائیل طرفندن امحا اولونملرینی امر ایتدیکنه، حتی (یاهووا)نك بوامری انفاذ ایتدیرمك ایچون برمعجزه ایشله‌دیکنه، (یوشع)ك بوتون دشمنلری افنا ایتمه‌سنی تأمین ایچون شمس ایله قمری یرلی یرنده دوردوردیغنه معتقددرلر. مادامکه خریستیانلر بواعتقادی پرورده ایدیورلر، محمدك عینی‌وسائطی قوللانماسنه‌اعتراض ایتمه‌ملیدرلر. یوقسه محمدك زماننده‌کی بت‌پرستلك، موسانك زماننده امحا اولونان بت‌پرستلکدن داها فضله نزد الٓهیده مقبول اولدیغنی ادعا ایتمك کبی بر تناقضه دوشرلر.

حضرت محمدك حربلره کیریشدیکی محققدر. فقط اونك حربلری موسانك حربلری کبی امحا حربلری دکلدی. حضرت محمدك شایان تقدیر هدفی عربستانی برلشدیرمك، بردولت وجوده کتیرمك، اونلره هر شیئك خالقی اولان برالله‌ه عبادت ایتمه‌یی اوکره‌تمکدی.

حضرت محمد مسلمانلغی قبول ایدنلری عالیجنابانه بر صورتده قبول ایتمش، اونلره قوللرینی آچمش، فقط متجاوزلری تنکیل ایتدیسه‌ده معصوم قادینلرك، قیزلرك و چوجوقلرك قانی قورومشدی.

خلاصه ، حضرت محمد ، مسلمانلغی قبول ایده‌نلره ادنی بر تجاوزده بولونلماسنی امر ایتمش ، اونلره قارده‌ش معامله‌سنك تطبیقنی طلب ایله‌مشدی. موسی ایسه بالعکس ، قطعیاً مرحمت کوستریمه‌رك اقوامی استیصال ایله‌مشدی . حضرت محمد طرفندن بویله برشی یاپیلماملش ، یالکز خریستیانلر ، بالخاصه اسپانیوللر (په‌رو) ایله مکسیقالك فتحی اثناسنده بو خط حرکتی تعقیب ایتمشلردی.۱] قرآن کریمك هیچ بر یرنده ، بوتون انسانلغك قبول ایتدیکی عدالت و مرحمت مفکوره‌لرینه منافی بر تك امر کورولمز. حال بو که بو کون اللرده کزن کتاب مقدس‌ده شو امرلر واردر:

« موسی ، دیدی ، رب امر ایدییور ، هر آدمك یانی باشنه قیلیجی قویکز . صوکره اوتاغك ایچنه کیریکز ، چیقیکز ، هر آدمی وقرده‌شنی ، هر آدمی و آرقاداشنی ، هر آدمی وقومشوسنی اولدیریکز » ۲]

« یشوع اسرائیلك ربی طرفندن ویریلن امره توفیقاً بوتون مملکتی قیردی کچیردی ، بوتون حکمدارلری اولدیردی ، کریده برشی بیراقمادی . هر ذی حیاتی امحا ایتدی . » ۳]

« صموئیل شاوله دیدی که کیت ، عمالقه‌یی وور ، نه‌لری وارسه امحا ایت ، هیچ برینی قوروما ، ارکك ، قادین ، چوجوق ، امزیکلی یاورو ، اینك ، کچی ، دوه ، اشك هپسنی کس . » ٤]

« ربنك سکا میراث ویردیکی بوتون بلده‌لرك اهالیسندن نفس آلان هیچ برینی قوروما ، هیتیتلری ، اموریلری ، کنعانیلری ، حویلری ، یبوسیلری ، ربنك امرینه توفیقاً امحا ایت » ٥]

۲] اسپانیوللر ۱۲ میلیون هندلی‌یی افنا ایدییورکن حرکتلرینك کتاب مقدسك تصویبنی حائز اولدیغنی ظن ایدییور ، بنی اسرائیلك کنعانه یاپدقلرینی اورنك اتخاذ ایدییورلردی . (لاس قاساس) دییورکه : « (سن دومینقو) و (ژامایقا) آدالرنده اون اوچ حوارینك شرفنه اون اوچر هندلی‌یی بردن اعدام ایده‌ن سپاهیلر اقامه اولوندیغنی بالذات کوردم . » دها صوکره عینی محرر دییورکه : « کوپکلر طرفندن پارچالانمق اوزره دیری دیری چوجوقلرك آتیلدیغنی ده کوردم . »

۱] کتاب الخروج ۳] یشوع ۱۰ ، ٤۲ ، ٤] صموئیل اول ۱۵ ، ۳ ، ٥] کتاب تثنیه .

صوکره حضرت عیسا طرفندن جبلده ایراد اولونان ومنحصراً مرحمت تنفس ایدن موعظه‌سنك نره‌سنده ، بالآخره اونك نامنه ارتکاب اولونان اعتسافاتی تأییده، یاخود اونلرك ایقاعنی ترویج ایدن برشی واردر؟ بوتون بو اعتسافات کیمه عطف اولونابیلیر؟ بو سؤالك جوابی قولایدر. بونلرپاکلش یره بویوك عنوانی طاشییان (قسطنطین)ه عائددر.

حضرت عیسانك ارتحالندن صوکره اونك عقائدی بربرینی متعاقب ایکی آیری شکلده تأویل اولونمش وبونلره خریستیانلق نامی ویریلمشدی. بونلرك برنجیسی پول ، حنا کبی حواریونك حائز اولدقلری صلاحیتله ایلری سورولمش ، ایکنجیسی (قسطنطین) طرفندن وقوع بولمشدر.

صرف سیاسی سائقلرله خریستیانلغی قبول ایدن ، فقط ارتکاب ایتدیکی ظلملردن دولایی کندیسنه بحق ایکنجی (نه‌رون) عنوانی ویریلن (قسطنطین) ۳۲٤ ده اجتماع ایدن (ایزنیق) قونفرانسنه ریاست ایتمش، ایلك دفعه بو قونفرانسده عیسانك الوهیتی قبول ایدیلمشدی.

آردی آراسی کسیلمه‌ین، قانلی ، فقط فائده‌سز مجادلات دینیه‌ده بیکلرجه خریستیانك اك مدهش اشکنجه ایله قانی دوکولمش، بربرینی قارده‌ش ودوست تلقی ایده‌جك انسانلرك بو حالنی کوره‌ن، (پوافته‌ر) پسقپوسی و آبای کلیسانك اسکیلرندن بری اولان (سن هیله‌ر) دردنجی عصر میلادیده بو وضعیتی شو سوزلرله تقبیح ایتمشدی :

« بو نه شایان تلهف برحال و نه تهلکه‌لی وضعیتدر که انسانلرك دوشونجه‌لری صاییسنجه مذهبلری، آرزولری مقدارنجه عقیده‌لری، خطا وقصورلری عددنجه ضلالتلری وار . بونك سببی بزم مذهبلریمزی کیفی برصورتده وجوده کتیرمکلکمز، وینه کیفی صورتده ایضاح ایتمکلکمزدر.. هرسنه، خاتر هرآی، یکی مذهبلر وجوده کتیره‌رك کوزه کورونمه‌ین اسراری کشفه تصدی ایدیورز. یاپدیغمزه پشیمان اولویورز . پشیمان

اولانلری مدافعه ایدییورز . مدافعه ایتدکلریمزی تلعین ایدییورز . یاخود باشقه‌لرینك عقیده‌لریتی تقبیح ایتمکله کندی عقیده‌لریمزی تقبیح ایتمش اولیورز. یاخود کندی عقیده‌مزی تقبیح ایتمکله باشقالرینك عقیده‌سنی چوروتیورز . بربریمزی تارمار ایتدیکمزدن بربریمزك خرابیسنه سبب اولویورز . ١]

ایزنیق محلنده قسطنطین ٢] پاپاسلره اك مصیبت انکیز نتیجه‌لری تولید ایدن نفوذ واقتداری بخش ایتمشدی. بو حادثه‌نك سببیت ویردیکی فلاکتلرك خلاصه‌سی بروجه آتیدر: غیرمتجاوز مسلمانلره وتورکلره قارشی طقوز اهل صلیب حربنك تخریبات وقتل عاملری . بویوزدن ایکی یوز سنه ظرفنده میلیونلرجه انسان محو اولمشدی ، انا پاپیستلر قتل عام ایدلمش ، لوته‌ر مذهبنك سالکلریله پاپیستلر امحا اولونمش ، سکزنجی هانری ایله قیزی ماری طرفندن قتل عاملر امر ایدلمش ، سن بارتلمی ٣] قتل عامی وقوع بولمش ، برنجی فرانسیس ایله دردنجی

١] (کیبون) ك رومانك اضمحلال وسقوطی عنوانلی اثرندن

٢] قسطنطین زوجه‌سنی قاینار صو ایچنده بوغمش ، کندی اوغلی (قریسپوس) ی اعدام ایتمش ، همشیره‌لری قونستانتیا ایله اناسطاسیانك قوجه‌لرینی اولدیرمش ، قاین پدری (ماقسیمیلیان هرقول) ی قتل ایتمش ، همشیره‌سنی قونستانتیانك اون ایکی یاشنده‌کی اوغلیله‌ دها باشقه‌لرینی أولدیرمشدر. بونلرك آراسنده سوپاتور نامنده بت‌پرست بر راهب واردرکه (قسطنطین)ی قاین پدرنی أولدیرمك کناهندن آزاد ایته‌دیکی ایچون أولدیریلمشدی . ایلك خریستیان ایمپراطور بو ماهیتده بر آدامدی ! ...

٣] یالکز پارسده (٥٠٠) موقع صاحبی انسان ایله (١٠,٠٠٠) کیشی محو اولدقدن باشقه ولایتلرده‌ده بیکلرجه انسان أولدیریلمشدی . پاپا ١٣ نجی غریغوری ، مرتکبلری عفو ایتدکدن باشقه بو حادثه‌نك تسعید اولونماسنی طلب ایتمش ، بناءً علیه چوق محتشم آیینلر یاپیلمشدی . کندیسنی حضرت عیسانك خلیفه‌سی عد ایدن بو آدام اوقدر حیاسزلق کوسترمشدرکه بو حادثه دولاییسیله بر مادالیه‌نك ضربنی‌ بیله امر ایتمش ، مادالیه‌نك برطرفنه کندی صورتی ، دیکر طرفنه تخریبکار ملکك رسمی باصیلمش ، آلتنه « هوغونونلرك قتلی » کلمه‌لری حك اولونمشدی .

هانری‌نك‌دورلری آراسنده‌كی قرق‌سنه ظرفنده‌متعدد قتل عاملر دوام ایتمش، انكیزیسیونلرك قتل عاملری ١] مجادلات دینیه اثناسنده‌وقوع بولان قتاللر ، یكرمی سنه پاپالر پاپالرله ، پسقپوسلر پسقپوسلرله ، دوكوشمشلر ؛ انسان زهرله‌مك، كیزلیجه آدام اولدیرمك كبی‌جرملر شایع اولمش ، هر بری نه‌رونلری ، قالیغولالری كریده براقان اون ایكیدن فضله مدعی پاپالر هر دورلو ٢] جرمی ، جنایتی ، خباثتی ارتكاب ایتمشلر ، یكی دنیا اهالیسندن اون ایكی میلیون انسان امحا ایدیلمشدر !

اعتراف ایتملی‌یز ، اون درت عصر دوام ایدن بو قدر قورقونج وفاصله‌سز محاربات دینیه سلسله‌سی آنجق اقوام خریستیانیه آراسنده كورولمشدر. « بت‌پرست » كلمه‌سیله تحقیر اولونان ملتلردن هیچ‌بری برطاقم جعلیات اوغورنده بر دامله قان دوكمه‌مشدر .

« زوریو » دیركه حقیقتی سربستجه‌سویله‌ملی‌یز . فرانسه قراللری قوفریونلرله‌ساقسونلرك‌مملكتنده‌خریستیانلغی جبرایله‌تأسیس‌ایتمشلردر. شمالده‌ده عینی خط حركت تعقیب اولونمشدر . پاپالری تقبیحه جرأت ایدن‌واله‌نسلرایله آلبیجه‌نسلر آراسنده، ویكی‌دنیاده‌عینی‌شكلده‌حركت اولونمشدر . بوندنده آكلاشیلیوركه حضرت محمدك دینی قوتله‌نشر ایتمه‌سنی شایان مؤاخذه كورمه‌مزه محل‌یوقدر. چونكه قوت‌استعمالی

١] (لوره‌نت)ك حسابنه‌كوره ١٤٨١ ایله ١٨٠٨ آراسنده‌انكیزیسیونلر طرفندن احراق اولونانلرك عددی (٣٤٠٢٤) ه بالغدر .

٢] ١٦٢٧ ده پاپا (اوربان) نشر ایتدیكی بر امرنامه ایله پاپادن مساعده آلمادن ویركی طرح ایدن امرایی ، توركارله ویا كلیسادن آیریلنلرله معاهده عقد ایدنلری ، روما محكمه‌سنك احكامنه اعتراض ایدنلری ، كاملاً تلعین ایتمشدی .

عجبا حضرت محمد ، یاخود اونك دیننه منسوب بر كیمسه هیچ بر وقت كندیسنه بوقدر صلاحیتلر ویرمشمیدر ؟..

فنا بر شی ایسه بزمده بوندن استفاده ایتمه‌مزکرکدی . حال بوکه بز دردنجی عصر میلادیدن عصر حاضره قدر اوندن استفاده ایتدك . بوكا رغماً خط حرکتمزك انجق شایان تحسین اولدیغی سویله‌یورز . مادامکه بویله‌در . بو خط حرکتك ، بو وسائطك مشروع اولدیغی اعتراف اولونمالیدر. یوقسه برنجی عصرده جنائی عد اولونان برشیئك دردنجی عصرده مشروع طانینماسی ، یاخود دردنجی عصرده مشروع اولان بر شیئك برنجی عصرده مشروع کورولمامسی عین حماقتدر . دردنجی عصرده جناب حق یکی برشریعت کوندرسه‌یدی بونی ادعایه امکان تصور اولونوردی. خریستیانلر آنجق وعظ ایله مأمور اولدقلری حالده ، کندی دینلرینه منسوب اولمایانلری آتش وقیلیجله امحا ایتمشلردر.»

مشهور مورخ (کیبون) مسلمانلرك مسامحه‌کارلغیله خریستیانلرك تعصب واعتسافکارلغنی شویله‌جه کوستریبور: «مسلمانلر طرفندن وقوع بولان حربلر، حضرت محمدك تصویبیله وقوع بولویوردی. مع مافیه حضرت محمدك خلفاسی ، اونك حیات و سیرتندن آلدقلری درسلردن ، غیر مؤمنلرك مقاومتنی کندیلکندن قیره‌جق مسامحه‌کارلغی انتخاب ایتمشلردر. حضرت ابراهیم، حضرت موسی و حضرت عیسانك اتباعی حضرت محمدك دیننی قبوله دعوت اولونمشلر، معتدل جزیه‌نك تأدیه‌سنی قبول ایتدکلری تقدیرده کندی دینلری اوزره‌قالمق حریتنی احراز ایتمشلردی.»

حضرت محمدك مسامحه‌کارلغی حقنده ایراد اولونان بوبیاناتی تأیید ایچون (میث) پسقپوسی طرفندن «شرق ایله سائر مملکتلرك وصفی» عنوانلی اثردن، رسول اسلامك سینا راهبلریله عمومیتله خریستیانلره ویردیکی براتی نقل ایدیبورز . مؤلفك تقواپرورلکی ، استقامت ووقوفی وثیقه‌نك صحتنه شاهددر . وثیقه بروجه آتیدر :

حضرت محمد طرفندن سینا راهبلرینه عموم خرستیانلره ویریلن برات:

حضرت محمد طرفندن ویریلن براتك ماده‌لری شونلردر :

١ — هر کیم بوعهدنامه‌نك احکامنه مخالفت ایدرسه عهد الهی‌یه مخالفت ایتمش اولور ، و کیم اولورسه اولسون لعنته مستحق اولور .

٢ — راهبلردن هرهانکیسی سیاحت ایده‌رك برداغ، تپه، کوی، دکز ویا چولده ، ویا بر مناستر ، کلیسا ویا معبدده یرلشیرسه حمایه اولوناجق ، کندیسنه هردرلو تسهیلات کوستریله‌جك ، مالی و جانی محافظه ایدیله‌جکدر .

٣ — بونلردن بر کونا ویرکو ویاجزیه آلینمایاجق ، بویله برشی اعطاسنه اجبار ایدیلمیه‌جکلردر .

٤ — بونلرك حاکملری ، والیلری ده کیشدیریلمیه‌جك ، بو مأمورلر مأموریتلرندن عزل ایدیلمیه‌جکلردر .

٥ — سیاحت اثناسنده بونلر بر کونا تجاوزه اوغرامایه‌جقلردر .

٦ — بونلر، کندیلرینه عائدکلیسالردن اخراج ایدیلمیه‌جکلردر .

٧ — بونلرك حاکملری ، والیلری ، زاهدلری ، مریدلری ، خدمتجیلری ، هرهانکی ویرکویه تابع اولمایاجقلردر .

٨ — بوعهده تجاوز ایدنلر امر الهی‌یه تجاوز ایتمش اولورلر .

٩ — داغباشلرنده منزویانه برحیات امرار ایدنلر ویرکی واعشاره تابع ده کلدرلر .

١٠ — محصولاتك برکتلی زمانلرنده خلق بونلره بر حصه ویرمه‌لیدرلر .

١١ — حرب زمانلرنده بونلر اقامتكاهلرندن اخراج ايديلميه جكلر ، حربه اشتراكه اجبار ايديلميه جكلر ، و كنديلرندن بر شى طلب اولونمايا جقدر .

[بو ماده‌لر راهبلره متعلق هر شيئى متضمن اولديغى كبى مواد آتيه بوتون خريستيانلره عائد خصوصاتى ايضاح ايتمكده‌در .]

١٢ — مقيم اولان خريستيانلر ، تجارت و ثروت صاحبى اولانلر ويركى اعطا ايدرلر .

١٣ — خريستيانلردن باشقه برشى آليماز .

١٤ — شايد بر خريستيان قادين بر مسلمانله ازدواج ايده جك اولورسه زوجى اونى كليسايه كيدوب عقيده‌سنه كوره ايفاى عبادتدن منع ايتميه جكدر .

١٥ — خريستيانلر كليسالرينى تعمير ايتمكدن منع اولونمايا جقلردر .

١٦ — بو شرائطه رعايت ايتميه‌نلر اوامر الهيه‌يه مخالفت ايتمش صاييليرلر .

١٧ — بونلرك عليهنده بر كيمسه سلاح طاشيمايه جق ، بالعكس مسلمانلر اونلرى مدافعه ايده جكلردر .

١٨ — مسلمانلر بو عهدنامه‌نك احكامنه على الدوام رعايت ايده جكلردر .

بو عهدنامه‌يه اصحاب كزين شاهد اولارق امضالرينى قويمشلردر .

بوتون بو ايضاحات حضرت محمد عليهنده وقوع بولان ايكنجى اتهامك ده اصل واساسدن عارى اولديغى كوسترر .

قرآنك تعريف ايتديكي جنت

حضرت محمدك عليهنده درميان اولونان ديكر بر تهمتده اونك كتيرديكي شريعته توفيق حركت ايدنلره واونك تعاليمنه كوره ياشايانلره موعود اولان جنتك حظوظات ماديه ايله مالامال اولماسيدر. فقط بونيده تأمل ايتديكمز تقديرده خريستيانلرك أبلهفريبانه تصوراتنك نابمحل اولديغنی كوروروز. قيامت كوننده وجوديمزك فوق التصور بر شكل اكتساب ايده جكنه، وحواسمزدن هر برينك اك بويوك اذواقی ادراك ايده جك درجه ده خارق العاده نشاط وفعاليت احراز ايليه جكنه اينماندقدن صوكره بونده آكلاشيلمايا جق برشی قالماز. چونكه بوملكاتك فعاليتنی سلب ايدر، اونلرك ايفاسيله متلذذ اولا جقلری وظائفی ايفا ايتديرمزسه‌ك اونلرك عادتا بزه بلامقصد بخش ايديلديكنی، بلكه بزی متماديا منكسر ومتألم ايتمك ايچون ويريلديكنی كوسترمش اولوروز. مادام كه قيامت كوننده بزه بدنمز و حواسمزده اعاده اولونا جقدر، او حالده حواسمزك اورادهده نائل اولاجغی شيلردن متذوق اولماجغنی كيم سويليه بيلير وبو كی اذواقدن متلذذ اولمق ناصل بر كناه، بر جرم ويا تردی تصور اولونابيلير؟ بالخاصه تقبيح اولونان ذوق جنسی‌يه كلنجه بو ذوقی دنياده ظهور ايدن اك مكمل مخلوق اولان انسانه جناب حق بخش ايتمه مشميدر؟ ذات كبريا انسانلره حياتك ادامه‌سنه لازم اولان هرشيئی لطف ايتديكی كبی نسل بشری‌يی توالی ايتديرمك وظيفه‌سنی‌ده ذوق آور برحس ايله مشبوع قيلمشدر.

قرآنك مؤمنلره قادينلر، كوزه‌ل باغچه‌لر وسائر حسی ذوقلر بخش ايتديكی دوغرودر. فقط سعادت اخرويه‌نك بوشيلرده اولديغنی

ظن ايتمك دوغرو دەكلدر . چونكه روح بدندن دها اصيل اولديغى ايچون بدنه اذواقى بخش اولونمش ، فقط روحه ده اذواق علويه سى تأمين ايديلمشدر . بونك اك بويوكى رؤية اللهدر . بو ذوق أعلى جنتك سائر اذواقنى اونوتديره جقدر . جنتده باغچه لر ، كاشانه لر ، نعمتلر ، وسائر شيلرله اكتفا ايدنلر ، اهل جنتك اك پست سويه سنده درلر . اك يوكسك مرتبه يى احراز ايدنلر هر كون رؤية الله ايله بكام اولانلردر . بناءً عليه جنتك منحصراً اذواق حسيه ايله مالامال اولديغنى سويله مك دوغرو اولماديغى كبى مسلمانلرده اذواق اخرويه نك منحصراً مادى اولماديغنه قانعدرلر . برچوق اسلام علماسى ، مادى اذواقى تصور ايدن كلماتك تمثيلى بر صورتده اذواق روحانيه يى تصوير ايتديكنى سويله يور .

مشهور (هايد) ديركه : « مسلمانلرك برچوغى جنت اذواقنك قابل ادراك اولمق ايچون مجازى بر صورتده تصوير اولونديغنى ، ناصل كه كتاب مقدسده ده بوكا مماثل شيلر بولونديغنى سويلرلر . فاس سفيرينه بر مكتوب يازييوركن بر باغچه نك جنت كبى اولديغنى سويله ديكم زمان بكا ويرديكى جوابده دنياده جنتله قابل قياس برشى بولونماديغنى ، جنتده كوزك كورمه ديكى ، قولاغك ايشيتمه ديكى ، عقلك تصور ايده مه ديكى شيلر بولونديغنى يازمشدى . » بوكا برده مشهور (هه ربلو) نك (بيبلوتيقا اوريه نتاليس) ده مسلمانلرجه اك بويوك ذوقك رؤية الله اولديغنى بيان ايتدكدن صوكره يازديغى شو جمله لرى علاوه ايده بيليرز : « مسلمانلرك مخالفلرى طرفندن سويله نلديكى وجهله اونلرك آخرتده خواسى ممنون ايدن اذواقدن باشقه ذوق طانيمادقلرى دوغرو دكلدر . »

بو ايضاحاتدن ، ديانت اسلاميه نك شهوانى ماهيتنه دائر سويله نن سوزلرك منصفانه اولماديغى آكلاشيلير . مجرد خريستيانى بر نقطه نظردن شرق ملتلرينك بعض اعتياداتى اوروپاليلرك نظرنده بويوك قصور

و بویوك كناه اولارق تلقی اولونیور . حال بوكه بونلر دها منصفانه بر صورتده تدقیق اولونورسه ایش ده كیشیر . هر حالده مكلفیات اجتماعیه‌نك و منشأ ، اقلیم ضرورتلرینی نظر دقته آلمالی یز .

حضرت محمد طرفندن توصیه اولونان جنتك اونك سجیه‌سنی عكس ایتدیردیكنی سویله‌ینلر یا كیلیورلر ، بلكه پك ظالمانه تجاوزاتده بولونیورلر . چونكه حضرت محمد ، بالعكس ، فقیر ، فعال ، عوام ناسك هدف مساعی عد ایتدكلری شیلره اهمیت و یرمز برانساندی .

٤

تعدد زوجات مسئله‌سی

تعدد زوجات ، شرقده متعمم اولان بر عادتدر . حضرت ابراهیم زماننده بیله بو عادت حكمر اندی . كتاب مقدسك برقاچنك اقتباس ایده‌جكمز صحیفه‌لری تعدد زوجاتك او زمانكی دها تمیز بشریت طرفندن بر كناه تلقی ایدیلمه‌دیكنی كوستریور .

تعدد زوجات اسكی یونانلیلرجه مقبولدی . (پلوتارق) بونی یاد ایدیور . اوریپدیس ایله افلاطون تعدد زوجاتی مدافعه ایتمشلردی . اسكی رومالیلر تعدد زوجاتدن استفاده ایتمه‌دیلرسه‌ده اونی منع ایتمه‌مشلردر . (مارق آنتونی) ، ایلك دفعه ایكی زوجه آلان ذات اولارق تعریف اولونیور . اوندن صوكره بو عادت تئودوسیوس ، هونوریوس ، وارقادیوسك زماننه‌قدر شیوع بولمش ، آرقادیوس ٣٩٣ ده اونی منع ایتمشدی . دها صوكره ایمپراطور (واله‌نتیه‌ن) نشر ایتدیكی بر امرنامه ایله بوتون تبعه‌سنك آرزو ایتدكلری تقدیرده متعدد زوجه‌لر آلابیله‌جكلرینی اعلان ایتمشدی . اوزمانك كلیسا تاریخی تدقیق ایتدیكمز تقدیرده پسقپوسلرك تعدد زوجاته قارشی براعتراض درمیان ایتدكلرینی كورمه‌یورز . بویوك (قسطنطین)ك اوغلی (واله‌نتینانوس

قونستانتیوس) ك متعدد زوجه‌لری واردی. فرانسه قرالی (قلوته‌ر)ك واوغوللری هه‌ریبارتوس ایله (هیبه‌ریقوس)ده تعدد زوجاتدن استفاده ایتمشلردی. بونلره (په‌پین) ایله شارلمانی، لوتر ایله اوغلنی، (٨٨٨)ده آلمانیا ایمپراطوری اولان یدنجی ارنولفوس ، فره‌دریك باربا‌روسا ، وفرانسه قرالی قیلیپ تئوداتوسی علاوه ایده‌بیلیرز . فرانق قراللرینك ایلکلری آراسنده (غونتران ، قاریبرت ، سیجبرت وچیلبه‌ریك) ك متعدد زوجه‌لری بولوندیغنی کورویورز . (غونتران) ك وه‌نیراندا ، مه‌رقاترود ، اوستریجلد نامنده اوچ مشروع زوجه‌سی واردی . (قاریبرت) نامنده‌کی حکمدارك (مه‌رفیلدا، مارقونه‌زا ، تئودوجیلدا) نامنده اوچ زوجه‌سی بولونیوردی .

(دانیال)، فرانسز قراللرینك تعدد زوجاتدن استفاده ایتدکلرینی اعتراف ایدییور، برنجی (داغوبرت)ك اوچ زوجه‌سی بولوندیغنی انکار ایتمه‌دکدن باشقه (تئودوبرت) ك ذات‌الزوج بر قادین اولان (ده‌نتاری) ی، أولی اولدیغی و (ویزیجلد) نامنده برقاریسی بولوندیغی حالده آلدیغنی تقریر ایدییور . (داغوبرت) ك بو خط حرکتله عمجه‌سی (قلوته‌ر)ی تقلید ایتدیکنی، قلوته‌رك اوچ زوجه‌سی بولوندیغی حالده (قریبودومیر) ك دول قالان زوجه‌سنی آلدیغنی علاوه ایدییور.

تعدد زوجاتك فیسیولوژیك اسبابندن بحث ایدییورکن (مونته‌سکیو) صیجاق مملکتلرده قادینلرك سکز، طقوز، اون یاشلرنده أولنمك چاغنه‌واردقلرینی، یکرمی یاشنده‌عادتا اختیارلادقلرینی، عقللرینك کوزه‌للکلریله برلکده نشوونما بولمادیغنی ، بناءً علیه بو مملکتلرده تعدد زوجاتك پك طبیعی اولدیغنی بیان ایتمکده‌در .

معتدل مملکتلرده، قادینلردها یوکسك بریاشده تکمل ایتدکلری و أوله‌ندکلری ایچون زوجلریله برابر اختیارلایورلر . و أوله‌ندکلری

زمان عقلاً وعرفاناً خالی ایلریله‌مش بولونیورلر، بناءً علیه بونلرده برزوجه ایله اکتفا ایتمك قانونی تولد ایدییور . ارککلری عقل و قوت بدنیه ایله تمییز ایدن طبیعت، اونلری بو عقل وبو قوتدن باشقه برشیله تقید ایتمه‌مشدر . طبیعت قادینلره حسن و فسون بخش ایتمش ، ارککلر اوزرنده‌کی نفوذلری بو حسن و فسونك دوامیله تأمین ایدلمشدر . صیجاق مملکتلرده ایسه حسن وفسون حیاتك مبادیسنده کورولور ، اوندن صوکره زوال بولور .

بوندن دولاییدرکه آنجق بر قادینله أولنمه‌یی ایجاب ایدن قانون اوروپا ایچون موافق اولدیغی حالده آسیانك اقلیمنه موافق دکلدر . وینه بوندن دولاییدرکه مسلمانلق آسیاده سهولتله انتشار ایتدیکی حالده آوروپاده مشکلاتله انتشار ایتمش ، خریستیانلق ایسه آوروپاده تأسس ایتدیکی حالده آسیاده طوتونامامشدر . مسلمانلغك چینده انتشار ایتدیکی حالده خریستیانلغك انتشار ایده‌مه‌مسنك‌ده سببی بودر .

(سه‌زار) دن آکلاشیلدیغنه کوره اجدادیمز (انکلیزلر) تعدد ازواجدن استفاده ایتمشلر ، یعنی اون ، اون ایکی زوج بر تك قادینله یاشامشلردر . قاتولیك میسیونه‌رلری بو ابتدائی انسانلرك آراسنه کلدکلری زمان رهبانیتی تشویق ایتمشلر ، بر انسانك بردول ایله أولنمه‌سنك تعدد زوجات اولدیغی ، بونك ایسه دیناً موجب مجازات اولدیغنی سویله‌مشلر ، نهایت وحدت زوجه اساسی قبول اولونمشدی . اسکی آلمانلرك‌ده وحدت زوجه اساسنه رعایتکار اولدقلری آکلاشیلیور .

تعدد زوجاتك مشروعیتنه کلنجه کتاب مقدسك آتیده‌کی اسفارینه مراجعت اولوندیغی تقدیرده اونك (یاهووا) طرفندن هم تصویب ، همده تقدیس اولوندیغنی کورورز :

کتاب التکوین ۳۰ نجی باب . کتاب الخروج ۲۱ نجی باب ،
کتاب تثنیه ۱۷ نجی باب ، صموئیل اول ، صموئیل ثانی ، و سائره
(سن قریسوستوم) ابراهیم ایله هاجردن بحث ایدرکن دیر که:
« بو کبی شیلر منع اولونمامشدی . » (سن اوغوستین) ده دیر که:
« بر انسانك بر زوجه‌دن فضله بر قادینله ازدواج ایتمه‌سی کبی شایان
مؤاخذه اولمایان بر عادت شایع بولونیوردی . بو عادت بر فریضه
صفتیله ایفا ایدیلیردی. انسالك تکثیری ایچون تعدد زوجاتدن استفاده‌یی
منع ایدن برقانون یوقدی ! »

۷۲۶ سنه‌سنده آلمان رؤسای دینیه‌سندن (بونیفاس) پاپا
(غریغوری) دن بر آدمك ایکی قادینله نه زمان ازدواج ایدیله‌سنه
مساعده اولوناجغنی صورمش ، پاپا غریغوری ، عینی سنه‌نك ۲۲ تشرین
ثانیسنده شو جوابی ویرمشدی: « شاید برزوجه ، وظائف زوجیه‌نك
ایفاسنه مانع برخسته‌لغه طوتولورسه زوج دیکر برقادینله ازدواج ایده بیلیر.
شو شرطله که خسته زوجه‌سنه‌ده ایجاب ایدن هرمعاونتی ایفا ایتمه‌لیدر.»
خریستیان محررلر آراسنده‌ده تعدد زوجاتی مدافعه ایدنلر ظهور
ایتمشدر . بر تاردو اوشینوس ، اون آلتنجی عصرك اورتالرنده محاوروی
بر أثر نشر ایدرك تعدد زوجات لهنده اولدیغنی کوسترمش ، عینی
صیره‌لرده بوموضوعه دائر دیکر بر رساله انتشار ایتمش ایسه‌ده
محرری اولان (لیساروس) ، (تئوفیلوس آلوته‌س) نام مستعارینی
قوللانمشدی .

(سه‌لده‌ن) ، تعدد زوجاتك یالکنز یهودیلر آراسنده ده‌کل ،
سائر بوتون اقوامك آراسنده‌ده مباح اولدیغنی اثبات ایتمکده‌در .

فقط تعدد زوجاتك الك ممتاز مدافعی مشهور (ژون میلتون) در.
میلتون « عقیدهٔ خریستیانیه حقنده رساله » عنوانلی رساله‌سنده تعدد

زوجاته دائر کتاب مقدسده‌کی متعدد سوزلری نقل ایتدکدن صوکره دییورکه: « رب »، مجازی برمثلده کندینی ایکی زوجه آلمش، (اهوله) و(اهولیته) ایله اوله‌نمش کوسترمکده‌در . طبیعی بو عادت منفور ویا شبهه آور اولسه (یاهووا) ولوتمثیلی برصورتده بونی موضوع بحث ایتمزدی . اوحالده کرك تورات ، کرك انجیلده هیچ بر کیمسه ایچون ممنوع اولمایان برشی ، نیچون حجاب آور ، یاخود ناموس شکن عد اولونیور ؟ ! » مسئله‌یی باشقه برنقطهٔ نظردن محاکمه ایده‌بیلیرز . تعددزوجات، یانکاحدر ، یاخود زنادر . حرمت ایتدیکمز بونجه انبیا متعدد زوجه‌لر آلمش اولدقلرندن اونلره زنااسنادینه امکان یوقدر. اوحالده تعدد زوجات « نکاح » در. نکاح ایسه مشروع وشرفلیدر.»

بناءً علیه حضرت محمد ، جناب حقك اسکی شریعتلرده مشروع کوردیکی برشیئی آنجق تنظیم ایتمشدر . اوکا تعدد زوجاتدن دولایی بر کونا هجومده بولونمغه محل یوقدر .

تعدد زوجات علیهنده‌کی باشلیجه دلائل ، اونك حیات عائله‌ده جنسین آراسنده‌کی مساواتی امحا ایدن براستبداد وجوده کتیردیکی ، اونك حقیقی محبت ودوستلغی ییقدیغی، حسد وعائلی اختلافی تولید ایتدیکی در.

متعدد زوجه‌لره صاحب اولانلرك اولرنده مستبدانه بر مطلقیتك حکمفرما اولدیغی ظن ایدنلر ، آسیالیلرك عاداتنه آکاه اولمایانلرك جاهلانه خطاسنه صاپیورلر . شرقلیلرك عاداتنی تصویر ایدن ، فقط شرق محررلری طرفندن یازیلان أثرلری اوقویانلر، قادینك اوطرفلرده محکوم اولدیغی ظن ایدنلر باطل بر ذهابه صاپیورلر . (اتکینسون) ، ایران قادینلری حقنده یازدیغی أثرده دییورکه : « انکلتره‌ده شرق قادینلری حقنده بیلینن یکانه شی، اونلرك جباراز ارککلرینه جاریه‌لك ایتدکلرندن، حرملرده محبوس اولدقلرندن عبارتدر . » اتکینسون بوذهابك باطل

اولدیغنی بیان ایدرك شرقده قادینلرك ، بالخاصه اسلام قادینلرینك حائز اولدقلری حقوق ومنافعی ایضاح ایتمکده‌در . حرم بر محبس دکل ، بر مأوای حریتدر . زوج حرمه کیردیکی زمان ، آرتیق افندی اولدیغنی اونوتور ، هر کسك نظری اوك خانمنه توجه ایدر . آلتمش یتمش سنه مقدم انکلتره‌یی زیارت ایدن ابو طالب خان ، انکلتره عائله حیاتنه دقت ایتمش ، اوکا دائر انکلیزجه‌یه ترجمه اولونان بر أثر قلمه آلمشدی . مومی الیه اسلام قادینلرینك ، آوروپالیلردن دها قوتلی حقوق وحریته صاحب اولدقلرینی بیان ایتمکده ، تعدد زوجاتك حیات عائله‌ده مطلقیت تأسیس ایتدیکنی شو ملاحظه ایله رد ایتمکده‌در : « بنم آکلادیغمه کوره ایکی دیشی قاپلانله یاشامق ، ایکی قادینله یاشامقدن اهوندر . »

مشهور سیاح (نایبوهر) ده عینی فکرده‌در . مومی الیه دیبور که : « آوروپالیلر شرقده ازدواجك ، غربده‌کی ازدواجدن بام باشقه اولدیغنی ظن ایتمکله اکتفا ایدییورلر . بن عربستانده بویله بر فرق کورمه‌دم . بو مملکتك قادینلری ، آوروپاده‌کیلر کبی سربست ومسعود کورونیور . کرچه مسلمانلر آراسنده تعدد زوجات عادتی شایع بولونیور ، بو ایسه آوروپالی قادینلری متدهش ایدییورسه‌ده ، عربلر درت زوجه آلمق حقندن نادراً استفاده ایدییورلر . آنجق زنکینلر تعدد زوجاتدن استفاده ایتمکده ، فقط بونلر عموم طرفندن خوش کورولمه‌مکده‌درلر . عقللی آدملر ، بو جوازی ، موجب ممنونیت کورمه‌یور ، بالعکس اونك اضطراب آور اولدیغنی سویله‌یورلر . چونکه بر زوج زوجه‌لری آراسنده مساوات و عدالت تامه دائره‌سنده حرکت ایتمکه شرعاً مجبوردر ، فقط بو وظیفه‌یی ایفا ایتمك اوقدر مشکلدر که عربلر اوندن نادراً استفاده ایدییورلر . »

تعدد زوجاتك حقیقی محبت ومودتی امحا ایتدیکنه کلنجه آوروپانك

يوكسكجه صنفلری آراسنده تعددزوجاتدن استفاده‌ایتمك امكانی‌اولسه شبهه‌سز، اوندن استفاده ایدنلر پك محدود اولور وایكنجی ازدواجلر برنجیسندن دها آز مرغوب اولوردی . ازدواج معامله‌لرینك بارد مراسمی ، آیری آرابه‌لر ، ویوكسكجه صنفلر آراسنده معلوم اولان سائر ترتیبات ، تمیز وصاف محبتی تخریب ایده‌جك ماهیتنده‌در. غربده موده‌یه تابع اولان قادین ، تعدد زوجاتی مباح طانیان مملكتلردن فضله ، آلینوب صاتیلمقده‌در .

تعدد زوجاتك محبتی اطفا ایتدیكنه دائر درمیان اولونان فكر ، اسكی انكلتره‌نك یكانه حریت ومسعودیت مملكتی اولدیغنه دائرایلری سورولمش متعصبانه مطالعاتدن تولد ایتمكده‌در . شاید تعدد زوجات ، دینیلدیكی قدرفنا ایسه، دنیانك بوقدر بویوك برقسمنده شیوع بولمازدی.

دردنجی قسم

قرآنك معالیسندن انتخابلر

معالئ قرآنیه

زکات وصدقات ایله مکافاتی ـ حقیقی مؤمنلرك جنتده مسعودیتی ـ خلقت عالم ـ شریکی ونظیری اولمایان ذات کبریا ـ بوتون مخلوقات ذات اجل واعلایی تقدیس وتنزیه ایلر ـ خالقك یدنجی کونده استراحت ایتدیکی بهتاننی رد ـ عرش الٰهی ـ جناب حقك هر یرده حاضر وناظر اولدیغی ـ ذات کبریانك اوغلاری یوقدر ـ بر ذره آغیرلغنجه خیر وبر ذره آغیرلغنجه شر ـ روح، کناهلرینی نه صورتله ونه کبی شرائط آلتنده طانیه‌جق ـ حیواناته قارشی شفقت ـ چوجق اولدیرمك ـ ابوینه حرمت واطاعت ـ الفرقان (حاشیه) ـ طاهر اولمایانلر قرآنه ال سوره‌مزلر ـ دوغرو اولچمك ـ قرآن طرف کبریادن کوندریلن بر وحی الٰهیدر ـ جناب حقك حضرت محمدی صیانتی ـ ایچکی وقمار ممنوعیتی ـ والدینه حرمت (حاشیه) ـ ایتامه قارشی بر وشفقت ـ حقیقی تقوی ـ نمازلر ـ مفتریلرك جزاسی ـ ارواح ناصل محافظه اولونور، ناصل محو اولور ـ قادینلر .

زکات وصدقات

§ « فاتقوا الله ما استطعتم واسمعوا واطیعوا وانفقوا خیراً لانفسکم ومن یوق شح نفسه فاولئك هم المفلحون » سورهٔ تغابن ١٦

« قدرتکز یتدیکی قدر جناب حقه قارشی وظائفکزی ایفا ایدیکز. دیکله‌ییکز واطاعت ایدیکز . کندی نفسکزك خیر وسعادتی ایچون مالریکزدن انفاق ایدیکز. نفسلرینك خست وامساکندن قورتولانلر یوقمی » ایشته فلاحه ایره‌نلر اونلردر . »

« الذين ينفقون اموالهم بالليل والنهار سراً و علانية فلهم اجرهم عند ربهم ولا خوف عليهم ولاهم يحزنون . » سورهٔ بقره ٢٧٥

« اونلر كه كيجه، كوندوز؛ كيزلى، آشكار مالّلرينى انفاق ايدرلر، اجر ومكافاتلرى نزد الٰهيده مهيادر . اونلر ايچون هيچ بر خوف وكدر يوقدر . »

« ان تبدوا الصدقات فنعماهى وان تخفوها وتؤتوها الفقراء فهو خير لكم ويكفر عنكم من سيئاتكم والله بما تعملون خبير . » سورهٔ بقره ٢٧١

« صدقه‌لريكزى آشكار ويريرسه كز بو كوزه‌ل برشيدر . فقط اونلرى كيزلرده فقرايه ويريرسه كز بو سزك ايچون دها خيرليدر ، سزك كناهلريكزى محو ايدر . جناب حق هر ياپديغكزى بيلير . »

« ان تقرضوا الله قرضاً حسنا يضاعفه لكم ويغفرلكم. » سورهٔ تغابن ١٧

مالّريكزى خلوص قلبله امراولونديغكز يولده صرف ايدرسه كز جناب حق بونك أجرينى مضاعف ايدر وسزى مغفرتنه نائل ايلر . »

«مؤمنلر»

« ونزعنا ما فى صدورهم .... بما كنتم تعملون » سورهٔ اعراف ٤٢

« اصحاب جنتك قلبلرندن هر درلو بغض وحسدى چيقاردق . اونلرك مسكنلرينك آلتندن ايرماقلر آقار . اونلر ديرلركه : الله تعالايه حمد وثنا اولسون كه بزى بو نعمت و مقامه ايرديردى . بزه بو يولى كوسترمه‌سيدى بز كنديلكمزدن طريق حقه ايره‌مزدك . محقق ربمزله پيغمبرلرى حقله كلديلردى . اصحاب جنته دنيله‌جك كه ايشته سزه عمللريكزدن دولايى ويريلن جنت بودر ! »

« و بشرالذين آمنوا .... وهم فيها خالدون » سورهٔ بقره ٢٤

« ايمان ايدوب اعمال صالحه ايشله‌ينلره تبشيرايت كه اونلره ايچنده

ایرمقلر آقان جنتلر ویریله‌جکدر . اونلرك میوه‌لرندن رزقله‌ندقجه بو بزم اولجه نائل اولدیغمزه بکزه‌یور ، دیه‌جکلر . چونکه اونك مشابهنی الده ایده‌جکلردر . اونلرك طاهر زوجه‌لری واردر . واوراده ابدیاً قالاجقلردر . »

خلقت

« الله الذی رفع السموات بغیر عمد ترونها ..... توقنون » سورهٔ رعد ۲

« الله او اللهدر که کوکلری کوردیککز هیئتده دیرکسز رفع ایلدی . صوکره عرش اوزرینه طوردی . کونش وقمری (مصالح عباد ایچون) تسخیر ایلدی که بونلرك هربری معین بر زمان کندی یولنی دور ایدر . جناب حق هر شیئی تدبیر ایدر ، آیاتنی توضیح ایلر ، تا که هپکز اللهکزه ملاقی اولاجغکزه یقیناً امین اولاسکز . »

« وهو الذی خلق السموات والارض بالحق تعالی عما یشرکون ... » سورهٔ نحل ۳

« او اللهدر که کوکلری ویری حق ایله یاراتدی . ذات کبریاسی هر شریکدن منزه و متعالیدر . »

« الله لا اله الا هو الحی القیوم ..... وهو العلی العظیم . » سورهٔ بقره

« الله او اللهدر که اوندن باشقه بر اله یوقدر . باقیدر . هر آن بوتون خلقت اوزرنده حاکم وقائمدر . نه اویوقلار ، نه اویور ، کوکلرده و یرده نه وارسه هپسی اونکدر . کیم تصور اولونابیلیر که قالقسین ده اذنی اولمقسزین نزد الهیسنده شفاعت ایده‌بیلسین ؟ . . مخلوقاتنك ایشله‌دکلرینی ، ایشله‌یه‌جکلرینی بیلیر . مخلوقات ایسه علم الهیسنده یالکز اونك دیله‌دیکنی قاورایه‌بیلیر ، باشقه برشی بیله‌مز . علمی بوتون کوکلری ، یری قوجاقلار وبونلرك نکهبانلغی کندیسنه

آغیر کلمز . یوکسك ، بویوك یالکز اونك ذات کبریاسیدر . »

« سبح لله ما فی‌السماوات .... وهو علیم بذات الصدور » سورهٔ حدید

« کوکلرده ویرده نه وارسه هپسی ذات کبریایی تقدیس وتنزیه ایلر . علیم وحکیم اودر . کوکلرك صاحب ومتصرفی اودر. یاشاتیر ، اولدیرر ، هرشی اونك دائرهٔ قدرتنده‌در . اول اودر ، آخر اودر ، ظاهر اودر ، باطن اودر ، هرشیئی بیلن اودر . کوکلری ویرلری آلتی کونده یاراتدقدن صوکره عرش تدبیرندن هر شیئی اداره ایدن اودر . یره کیرن ، یردن چیقان ، کوکدن اینن و اوکا چیقان هر ذره‌یی بیلن اودر . نره‌ده بولونورسه کز ، اوسزکله برابردر . سما وارض ملکوتی اللهکدر . هپکز اوکا دونه‌جکسکز . کونی کیجه‌یه تعقیب ایتدیره‌ن ، کیجه‌یی کونك پشندن کتیره‌ن اودر. انسانك الك کیزلی دوشونجه‌لرینه آکاه اولان اودر . »

ذات الوهیت

« الحمد لله رب العالمین ... علیهم ولاالضالین آمین » سورهٔ فاتحه

حمد او اللهه ایدیلیرکه رب العالمیندر ، رحمن ورحیمدر ، روز قیامتك صاحبیدر . (الهی !) یالکز سکا قوللق ایده‌رز ، یالکز سندن یاردیم دیلرز . بزه دوغرو یولی ، نعمتلرینه نائل اولان ، غضبه اوغرامایان ، شاشیرمایانلرك یولنی کوستر . آمین .

« قل هوالله احد ، الله‌الصمد ، لم یلد ولم یولد ولم یکن له کفواً احد . » سورهٔ اخلاص

دی‌که ، او الله بردر ، هرکسك پناه والتجا کاهی اولان اللهدر ، طوغورمادی ، طوغمادی واونك بر نظیر وشریکی اولمادی .

«تبارك الذی بیده الملك وهو علی کل .... وهو حسیر » سورة الملك

بوتون ملکی قبضهٔ تصرفنده طوتان ذات کبریا منزه ومتعالیدر. هرشیئه قادردر . اولومی ودیریلکی یاراتدی که هانکیکزك دهافضله حسن عمل صاحب اولدیغنی دهنهسین . عزیز وغفور اودر . اوست اوسته یدی کوك یاراتدی. اونك یاراتدیغنده هیچ بر قصور کوره‌مزسکز. کوزلرینی سما طرفنه دوندیر، عجبا اونده ذره قدر بر نقصان کوره‌بیلیرمیسك ؟ صوکره تکرار تکرار باق. کوزلرك هیچ بر قصور ونقصان کورمیه‌رك دونر .

« و عنده مفاتیح الغیب ... الا فی کتاب مبین » سورهٔ انعام ٥٩

بوتون غیب خزینه‌لرینك آناختارلری اونك نزدنده‌در . اونلری آنجاق او بیلیر . قره‌ده ، دکزده نه وارسه هپسنی بیلیر . آغاجلردن دوشن هر یاپراغك دوشدیکنی بیلیر . ارضك قاراکلقلرنده‌کی دانه‌لر ، یاش ، قورو هرشی کتاب مبینده‌در .

« تسبح له السموات السبع والارض ومن فیهن وان من شیٔ الا یسبح بحمده ولکن لاتفقهون تسبیحهم » سورهٔ اسراء ٤٤

یدی کوك ویر وبونلرك ایچنده نه وارسه هپسی ذات کبریایی تسبیح وتقدیس ایلر . بر شی یوقدرکه اللهی تقدیس وتنزیه ایتمه‌سین . یالکز سز اونك طرز تسبیحنی ادراك ایده‌مزسکز .

« لله مافی السماوات وما فی الارض وان تبدوامافی انفسکم اوتخفوه یحاسبکم به الله » سورة البقره

کوکلرده ویرده نه‌وارسه هپسی اللهکدر. ایچکزده‌کنی بللی ایتسه‌کزده کیزله‌سه‌کزده جناب حق سزدن اونك حسابنی صوراجقدر .

« ولاتجعلوا لله عرضة لایمانکم ان تبروا وتتقوا وتصلحوا بین الناس والله سمیع علیم » سورهٔ بقره ٢٢٣

مقصدیکز بروتقوی واصلاح بین ایسه یمینکزی مانعه یاپمایکز. جناب حق ایشیدیر وبیلیر .

« لایؤاخذکم الله باللغو فی ایمانکم ولکن یؤاخذکم بما کسبت قلوبکم والله غفور حلیم . » سورهٔ بقرة ۲۲۴

ذات کبریا ناحق یره وقوع بولان یمینلرکزدن دولایی سزی مؤاخذه ایتمز . آنجق قلبکز لسانکزه مطابق اوله‌رق خلافه یمین ایدرسه‌کز سزی مؤاخذه ایدر . الله ، غفور وحلیمدر .

سعادت وسفالت

« واللیل اذا یغشی والنهار اذا تجلی ... فسنیسره للعسری » سورهٔ لیل

عالمی قارا کاغیله اورتن کیجه حقیچون ، کیجه‌نك قارا کاغنی برطرف ایدوب عالمه ضیا ویره‌ن کوندوز حقیچون ، ارککی ودیشی‌یی یارادن حقیچون ، سزك سعی وعملکزك مختلف هدفلری وار . ایچکزده هرکسه حقنی ویره‌ن ، هر فنالقدن صاقینان واك ایی شیئی قبول وتصدیق ایدنه اك کوزه‌ل عاقبتی قولا - یلاشدیره‌جغز . فقط خست کوستره‌ن ، اللهدن مستغنی اولدیغنی ادعا ایدن واك ایی شیئی یالان تلقی ایدنه اك فنا عاقبتی قولایلاشدیره‌جغز !

انسانك کفرانی

« والعادیات ضبحاً .... ان ربهم بهم یومئذ لخبیر . » سورهٔ عادیات

کوکسلری قاباره قاباره قوشان ، قوشیورکن آیاقلریله طاشلردن قیویلجملر چیقاران ، صباحلین دشمنه آتیلان ، توزی طوپراغی قالدیران ، وطوپلو کتیبه‌لری یارارق ایچلرینه دالان غازیلر حقیچون ، انسان اللهك نعمتلرینه کفران ایدییور ، بوکا بالذات کندیسی ده شاهددر . انسان دنیا متاعنه حریصدر . بیلمه‌یورمی که مزارلرك ایچنده‌کی هرشی آشکار اولور وقلبلرده‌کی هرشی میدانه چیقارسه نه اولور ؟ محقق الله تعالی هرشیئی بیلیر وجزاسنی ویرر .

قیامت کونی

« اذا زلزلت الارض زلزالها واخرجت .... ومن یعمل مثقال ذرة خیراً یره ومن یعمل مثقال ذرة شراً یره » سورهٔ زلزال

وقتاکه ارض دوچار اولاجق زلزله‌یه کرفتار اولور ، ایچنده‌کی بوتون یوکلری میدانه چیقاریر ، انسانده « نه اولیور؟ » دیر ؛ اوکون ارض دیله کلوب هر شیئی خبر ویریر ، چونکه جناب حق اوکا هرشیئی وحی ایدر . اوکون آدم اولادلری پرا کنده کلیرلر، ونه یاپدقلرینی کوروللر . کیم که‌ذره آغرلغنجه برخیر ایشله‌مشدر، اونی کوره‌جك ؛ کیم که ذره آغرلغنجه شر ایشله‌مشدر ، اونی کوره‌جکدر .

« اذا السماء انفطرت واذاالکواکب انتثرت . . . . علمت نفس ماقدمت واخرت » سورهٔ انفطار ١ ـ ٥

سما تارمار اولدیغی ،ییلدیزلردوکولوب داغیلدیغی ودکزلر بربرینه آقوب هپسی برلشدیکی ، مزارلرآلت اوست اولوب ایچنده‌کنی طیشاری‌یه فیرلاتدیغی زمان هر کس اول وآخر نه‌یاپدیغنی آکلایاجقدر .

« اذاالشمس کورت واذاالنجوم انکدرت واذاالجبال سیرت.... علمت نفس ما احضرت » سورهٔ تکویر ١ ــ ١٤

کونش طوس طوپ اولوب ده‌وریلدیکی ، ییلدیزلر قاراروب یاغمور کبی یره دوکولدیکی ، داغلر یرلرندن سوکولوب ذره کبی اوفاقلاندقلری ، حیوانلر عقامته‌اوغرادیغی ، ده کزلربربرینه قاریشوب قایناداغی، جانلربدنلره‌قاووشدیغی، دیری دیری کوموله‌نلر هانکی کناه یوزندن اولدیرلدکارینی صوردقلری ، کتابلك یاپراقلری آچیلدیغی ، کوکلر دری کبی یوزولدیکی ، جهنم قیزدیریلدیغی وجنت یاقلاشدیریلدیغی زمان هر کس ایشله‌دیکی خیر وشری آکلایاجقدر .

قرآن

« تبارك‌الذی نزل‌الفرقان علی عبده .. فقدره تقدیرا » سورهٔ فرقان

متعالی ومنزه اولان ذات کبریا بوتون‌اقوامی انذار ایتمك اوزره فرقانی[١] قولنه کوندردی . کوکلرله یرك ملکوتی اونکدر . او هیچ بر اوغل

[١] فرقان حق ایله باطلی بربرندن آییراندن دیمکدر . مؤلف بوکلمه‌دن

ایدیمه‌دی . ملکنده شریکی اولمادی . هر شیئی لایقی وزره یارادوب مقدارینی تعیین ایتدی .

« والنجم اذا هوی .. علمه شدید القوی » سورهٔ نجم ۱ - ٥

غروب ایدن ییلدیزلر حقیچون سزك آرقاداشکز محمد ، اصلا ضلالته صاپمادی وخطایه دوشمه‌دی . کندی آرزو وهوسیله بر سوز سویله‌مدی . اونك دین نامنه تبلیغاتی آنجق وحی الهیدر . بو وحیی اوکا قوتی چوق شدتلی اولان اوکره‌تدی .

« أفرأیتم النار التی تورون ، ءانتم شجرتها ام نحن المنشئون . . . تنزیل من رب العالمین » سورهٔ واقعه ۷۲-۸۱

یاقدیغکز آتشی کوریبورمیسکز ؟ اونك آغاجنی سزمی وجوده کتیردیکز ، یوقسه بزمی ؟ بز بو آتشی بر نمونهٔ عبرت یاپدق که هل بصیرت اونی کوروب عبرتبین ، وهرکس اوندن مستفید اولسون . اویله ایسه حق جل وعلانك نام اقدسنی تسبیح وتقدیس ایله . ییلدیزلرك مواقعیله قسم ایدرم ، که بو قسم چوق بویوك بر قسمدر ، بو محقق قرآن کریمدر ، لوح محفوظده مصون کتابدر ، اوکا آنجق طاهر اولانلر ال سوره‌بیلیرلر . بو کتاب ، رب العالمین اولان الله طرفندن کوندرلمشدر .

طارتیلر و اولچولر

« ویل للمطففین .... یوم یقوم الناس لرب العالمین . » سورهٔ مطففین

ویل او اکسیك اولچن ، اکسیك طارتانلره که . انسانلردن برشی صاتین آلدیلرمی کندیلرینه عائد اولانی تام اولچوب ، تام چکرلر ؛ فقط انسانلره صاتدیلرمی اکسیك اولچرلر ، اکسیك طارتارلر . بونلر بیلمه‌یورلرمی که ، بویوك بر کون ایچون بعث اولوناجقلر ، واوکون بوتون انسانلر رب العالمینك حضورنده دوراجقلردر .

بحث ایدیبورکی اونك قورتارنجی ، آیدینلاتیجی معناسنده اولدیغنی ، یهودیلرك‌ده توراته فرقان نامنی ویردکارینی وبوکلمه‌یی بومعنالرده قوللاندقلرینی بیان ایدیبوره

« الرحمن علم القرآن ... ولاتخسروا الميزان » سورهٔ رحمن ١-٨

رحمانيتله متصف اولان الله محمده قرآنى تعليم ايتدى . انسانى خلق ايدوب اوكا بيانى اوكرەتدى . شمس وقمر برجلرنده ومنزللرنده تقدير اولونان حسابله جاريدر . نجم وشجر اللهه سجده ايديورلر . الله تعالى سمايى يوكسلته‌رك ميزانى وضع ايتدى . تا كه ميزان عدالتده حدى تجاوز ايتمه‌يه‌سكز . وزنى عدالتله دوس دوغرو وزن ايديكز وانسانلرك حقندن برشى اكسيلتمه‌ييكز .

«القارعة ماالقارعة ومادريك ماالقارعة ... نارحاميه» سورهٔ قارعة

قلبلرى داغلايان كون ، نه‌مدهش كوندركه اونك هيبتندن قلبلرى وورپلور ، اوكونك شدت واضطرابندن انسانلر چكركه كبى بر برينه قاريشوب پامال اولورلر ، داغلر آتيلمش پاموق كبى داغيلوب اوچارلر . فقط اوكون ايشله‌دكلرى حسناتى آغير كلنلر ، جنتده الك كوزه‌ل حياتى سوره‌رلر . حسناتى خفيف وسيئاتى آغير كلنلرك يرى ، جهنمك اسفليدركه ، اوراسنك نه‌اولديغنى بيليرميسكز . اوراسى الك ياقيجى آتشدر .

حضرت محمد

« طه ! ما انزلنا عليك القرآن لتشقى الا تذكرة لمن يخشى .... لااله الاهو له الاسماء الحسنى » سورهٔ طه ١-٧

يا محمد ! بز سكا قرآنى محنت ومشقته اوغراماك ايچون كوندرمه‌دك . اونى قلبنده خشيت ورقت اولانلره وعظ ونصيحتده بولونمق اوزره كوندردك . قرآنى ؛ ارضى ويوكسك سماواتى ياراتان ذات كبريا كوندردى . اله رحمت ، عرش تدبيرنده قائمدر . سماوات وارضك ايچنده ، يرك آلتنده نه‌وارسه‌هپسى اونكدر . سن سوزنى آشكار سويلرسه‌ك سويله ، فقط جناب حق ، كيزلى سوزى‌ده ، ضميردن كچه‌نى‌ده بيلير . الله ، او اللهدركه اوندن باشقه براله يوقدر ، اسماى حسنى اونكدر .

« والضحى والليل اذا سجى ماودعك ربك وماقلى ... واما بنعمة ربك فحدث » سورهٔ ضحى

قوشلق حقيچون ، ظلمتى اشيايى قاپلايان كيجه حقيچون ، ربك سنى اصلا ترك ايتمه‌دى ، سندن نفرت ايتمه‌دى . محقق بيل كه آتى ماضيدن دها ايى

اولاجقدر . ربك سكا احسان ايده‌جك وسنی خوشنود قیله‌جقدر . ربك سنی يتيم بولوب ايوا ايتمه‌دیمی ؟ سنی یاکاش یولده بولوب ارشاد ایتمه‌دیمی ؟ سنی محتاج بولوب زنکینلشدیرمه‌دیمی ؟ صاقین یتیمی آزارلاما ، سائلی رد ایتمه ، ربنك نعمتنی اعلان ایله شکر ایت !

« اقرأ باسم ربك الذی خلق ...... علم الانسان مالم یعلم » سورة العلق

هر شیئی یارادان ربنك نامنه اوقو . الله انسانی بر پارچه اویوشمش قاندن یاراتدی . اوقو ، ربك ، جمله کریماتك اکرمیدرکه قلمله اوکرتدی ، انسانه بیلمه‌دیکنی بیلدیردی .

« والعصر ان الانسان لفی خسر .... وتواصوا بالصبر » سورۀ عصر

عصر حقیچون انسان (عمرینی فانی دنیا ایشلرینه حصر وصرف ایتدیکی ایچون) خسران وزیانده‌در . فقط ایمان ایدوب اعمال صالحه ایشله‌ینلر ، بربرینه حق ، بربرینه صبری توصیه ایدنلر مستثنادرلر .

اوامر اخلاقیه

« ولا تقربوا الزنا ، انه کان فاحشة ومقتاً ، وساء سبیلا » سورۀ اسراء

زنایه یاقلاشمایکز ، چونکه کوتولکدر . واك فنا یولدر .

« ولا تمش فی الارض مرحاً انك لن تخرق الارض ولن تبلغ الجبال طولا » سورۀ اسراء

یرك اوزرنده مغرورانه آدیم آتمه ، سن نه یر یوزینی دله‌بیلیر ، نه‌ده داغلرله بوی اولچه‌بیلیرسك .

« واصبر نفسك مع الذین یدعون ربهم بالغدوة والعشی ... وکان امره فرطا » سورۀ کهف — ٢٧

صباح آقشام اللهك رضاسنی طلب ایله ربلرینه طاعت اوزره بولونان ودعا ایدنلرله صبر ایت . بونلردن نظرینی چه‌ویروب حیات دنیا زینتنه مائل اغنیا واشراف مجلسنه ملازمت ایتمه ، قلبی بزم ذکریمزدن غافل ، هواسنه

رام وبوتون ایسته‌دیکی هدر اولان کیمسه‌لره اطاعت ایته .

«قل تعالوا اتل ماحرم ربکم...... لعلکم تعقلون» سورهٔ انعام ۱٤۹

دی که کلیکز ، اللهك سزه حرام قیلدیغی شیلری بیان ایده‌یم : اللهه هیچ بر شریك قوشمایکز ، ابوینکزه ایلك ایدیکز ، ضرورت قورقوسیله چوجوقلریکزی اولدیرمه‌یکز ، الله اونلرکده ، سزکده رزقکزی ویریر . گیزلی ، آشکار فناقلره یاقلاشمایکز ، اللهك قتلنی تحریم ایتدیکی نفسی اولدیرمه‌ییکز . مگرکه حق ایله اوله .

« یاایهاالذین آمنوا انما الخمر والمیسر والانصاب والازلام ... فهل انتم منتهون » سورهٔ مائده ۹۰

ای مؤمنلر ، ایچکی ، قمار ، بتلر وبتلر نامنه آتیلان اوقلر شیطان ایشی بر کوتولکدر . بونلردن اجتناب ایدیکزکه فلاح بولاسکز . شیطان ایچکی وقمارله سزك آراکزده فتنه و فساد ، عداوت و منافرت وجوده گتیره‌رك سزی اللهی یاد ایتمکدن ، دعا وعبادتدن منع ایتمك ایستر . اوحالده بونلردن وازگچمه‌کز ایجاب ایتمزمی ؟

شهادت

« یا ایهاالذین آمنوا کونوا قوامین بالقسط ...» سورهٔ نساء ۱۳٥

ای مؤمنلر ! حضور الهیده ایفای شهادت ایدیورکن عدالت اوزره ثابت قدم اولکز . ایفا ایده‌جککز شهادت کندی علیهکزده ، یاخود ابوینکز ، یاخود اقربا وتعلقاتکز علیهنده‌ده اولسه وبونلر زنگین ویا فقرا اولسه‌لرده اویله‌جه حرکت ایدیکز .

یتیملر

« ویسألونك عن الیتامی قل اصلاح لهم خیر .... » سورهٔ بقره

یا محمد ، سکا یتیملره دائرده سؤال صوراجقلردر . دی که اونلره حسن معامله واونلری اصلاح ایتمك خیردر . فقط شاید اونلره عائد ایشلری اداره‌یه گیریشه‌جك اولورسه‌کز ، اونلره قارشی بر خطا ایشله‌مه‌یکز . اونلر سزك قارداشکزدرلر . جناب حق ، اگری کیدنلری‌ده ، دوغرو یورویه‌نلری‌ده بیلیر .

ابوين

« وقضى ربك الاتعبدوا الا اياه .. كماربيانى صغيرا » سورهٔ اسراء

كنديسندن باشقه‌سنه عبادت ايتمه‌مكزى وبابالريكزه ايىلك ايتمه‌كزى ربك سكا صورت قطعيه‌ده امر ايديور . شايد ابويندن يالكز برينه ، ياخود ايكيسنه بردن سنك النه باقدقلرى زمان اختيارلق چوكرسه صاقين اوصانوب كنديلرينه الاالله ديمه ، يوزلرينه باغيرما ، يوموشاق سوزلرسويله. صوكره اونلره شفقتندن قنادلريكى يرلره ايندير ده قارشيلرنده اويله طور . و « يارب بنى كوچك ياشمده ايكن ناصل مرحمتله بويوتديلرسه سن ده‌شيمدى اونلره رحيم اول » دييه دعا ايت .

تقوى

« ليس البران تولوا وجوهكم ... واولئك هم المتقون » سورهٔ بقره

يوزلريكزى مشرقه ، ياخود مغربه دوندرمه‌كز طاعت دكلدر . طاعت آنجق او كيمسه‌لرك ايشله‌ديكيدركه اللهه ، آخرت كوننه ، ملكلره ، كتابه ، پيغمبرلره ايناندير ، سوديكى مالنى خيصيملرينه ، يتيملره ، بيچاره‌لره ، يولده قالمشلره ، ايسته‌ينلره ، برده اسيرلره ويرير ، نمازى قيلار ، زكاتى ادا ايدر ، صوكره معاهده عقد ايتدكارى زمان عهدينى يرينه كتيره‌نلر ، هله صيقينتى وخسته‌لق صيره‌لرنده وحرب زماننده ثبات ومتانت كوستره‌نلر . بوقى ايشته اللهدن قورقانلر بونلردر .

نماز

« اتل ما اوحى اليك من الكتاب .... ولذكرالله اكبر »

سورهٔ عنكبوت

سكا كتابدن وحى اولونانى تلاوت ايت ونمازه مداومت ايت . محقق نماز انسانى فحشادن (عقلاً وشرعاً مذموم اولان هر شيدن) ومنكرلردن نهى ومنع ايدر . شبهه‌سز ذكرالله اك بويوك واك مقدس وظيفه‌در .

غمازلر و مفتریلر

ویل لکل همزة لمزة : هر کسه دیل اوزاتان ، افترا ایدنلره ویل !

روح

« قد افلح من زکاها وقد خاب من دساها » سورهٔشمس

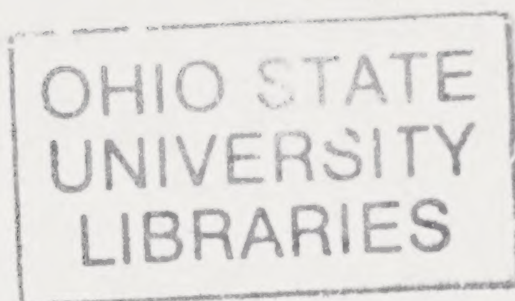
نفسنی تزکیه ایدن فلاح بولور ، اونی کیرله‌تن خسرانه دوچار اولور .

قادینلر

«وقل للمؤمنات یغضضن من ابصارهن .... ولایبدین زینتهن »

مؤمنه قادینلره دی‌که فنالغه کوزلرینی دیکمه‌سینلر ، عفتلرینی محافظه ایتسینلر ، زینتلرینی میدانه چیقارمه‌سینلر .

ختام

OHIO STATE
UNIVERSITY
LIBRARIES